

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА
АКАДЕМІЯ»

Факультет соціальних наук та соціальних технологій
кафедра політології (Магістерська програма «Антикорупційні студії»)

**РОЛЬ ДЕЯКИХ КОНВЕНЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ
У РЕЗУЛЬТАТАХ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПОЛІТИК
(узагальнення 50-ти держав)**

дипломна робота
на здобуття академічного звання магістра політології
студентки Сапігури Софії Олексіївни

Науковий керівник
кандидат юридичних наук, доцент, Нестеренко О.В.

Робота допущена до захисту в ДЕК рішенням кафедри політології
протокол №__ від _____ 2021 р.

Завідувач кафедри _____

Київ – 2021 р.

ПЛАН

ВСТУП	6 с.
Розділ 1. ДЕЯКІ КОНВЕНЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПОЛІТИКАХ ЇХ ДЕРЖАВ-УЧАСНИЦЬ.....	9 с.
1.1. Визначення деяких понять.....	9 с.
1.2. Конвенція ОЕСР проти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій та особливості механізму моніторингу її імплементації	12 с.
1.2.1. Короткий огляд Конвенції ОЕСР проти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій.....	12 с.
1.2.2. Механізм моніторингу імплементації Конвенції ОЕСР проти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій	14 с.
1.2.3. Деякі аспекти загальної практики реалізації механізму огляду імплементації Конвенції ОЕСР проти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій стосовно держав- учасниць цієї Конвенції, які також є державами-членами GRECO.....	18 с.
1.3. Конвенції Ради Європи у сфері протидії корупції та особливості механізму моніторингу їх імплементації	28 с.
1.3.1. Короткий огляд деяких конвенцій та інших документів Ради Європи у сфері протидії корупції	28 с.
1.3.2. Особливості механізму моніторингу імплементації конвенцій та інших документів Ради Європи у сфері протидії корупції (GRECO)	36 с.
1.3.3. Деякі аспекти загальної практики роботи GRECO	44 с.

1.3.3.1. Етапи здійснення оцінювання в рамках моніторингового механізму GRECO.....	44 с.
1.3.3.2. Деякі тенденції в рамках моніторингового механізму GRECO та узагальнення щодо впливу цього механізму на результати антикорупційних політик її держав-членів.....	50 с.
1.4. Конвенція ООН проти корупції та особливості механізму моніторингу її імплементації	62 с.
1.4.1. Деякі деталі щодо появи Конвенції ООН проти корупції та приєднання до неї держав	62 с.
1.4.2. Короткий огляд Конвенції ООН проти корупції	68 с.
1.4.3. Особливості механізму імплементації Конвенції ООН проти корупції	76 с.
1.4.4. Деякі аспекти загальної практики реалізації механізму огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції та аналіз такої практики тих її держав-учасниць, які є членами GRECO.....	85 с.
ВИСНОВКИ РОЗДІЛУ 1.....	102 с.
РОЗДІЛ 2. ДЕЯКІ МІЖНАРОДНІ ІНДЕКСИ ВИМІРЮВАННЯ КОРУПЦІЇ ЯК ПОКАЗНИКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПОЛІТИК ДЕРЖАВ.....	
2.1. Обґрунтування вибору індексів рівня корупції для досягнення цілей дослідження	105 с.
2.2. Кореляція індексів CPI та CoC 2002-2019 років держав-учасниць GRECO	108 с.
ВИСНОВКИ РОЗДІЛУ 2	111 с.

РОЗДІЛ 3. ДЕЯКІ КОНВЕНЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ЯК ЧИННИК РЕЗУЛЬТАТІВ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПОЛІТИК ЇХ ДЕРЖАВ-УЧАСНИЦЬ	112 с.
3.1. Групування держав-учасниць GRECO корупції за «конвенційними» критеріями	112 с.
3.2. Статистичний аналіз індексів корупції 1995–2020 років за кожною із груп держав-членів GRECO, сформованою за першим «конвенційним» критерієм	121 с.
3.2.1. Статистичний аналіз індексів корупції 1995-2020 років групи держав, щодо яких не завершено жодного раунду оцінювання GRECO...	121 с.
3.2.2. Статистичний аналіз індексів корупції 1995-2020 років групи держав, щодо яких завершені 1-2 раунди оцінювання GRECO.....	124 с.
3.2.3. Статистичний аналіз індексів корупції 1995-2020 років групи держав, щодо яких завершено три раунди оцінювання GRECO.....	127 с.
3.2.4. Статистичний аналіз індексів корупції 1995-2020 років групи держав, щодо яких завершені чотири раунди оцінювання GRECO.....	132 с.
3.3. Статистичний аналіз індексів корупції 1995–2020 років за кожною із груп держав-членів GRECO, сформованою за другим «конвенційним» критерієм	135 с.
3.3.1. Статистичний аналіз індексів корупції 1995-2020 років групи держав-членів GRECO, які є учасницями трьох конвенційних механізмів.....	135 с.
3.3.2. Статистичний аналіз індексів корупції 1995-2020 років групи держав-членів GRECO, які є учасницями двох конвенційних механізмів.	138 с.
3.3.3. Статистичний аналіз індексів корупції 1995-2020 років групи держав-членів GRECO, які є учасницями одного конвенційного механізму	142 с.

ВИСНОВКИ РОЗДІЛУ 3.....	143 с.
РОЗДІЛ 4. ДЕЯКІ УЗАГАЛЬНЕННЯ ЩОДО ЧИННИКІВ РЕЗУЛЬТАТІВ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПОЛІТИК.....	147 с.
4.1. Режим як чинник результатів антикорупційних політик (на прикладі держав-членів GRECO)	147 с.
4.1.1. Групування держав-членів GRECO за критерієм політичного режиму.....	147 с.
4.1.2. Аналіз держав-членів GRECO через призму «двовимірного» групування.....	152 с.
ВИСНОВКИ РОЗДІЛУ 4	158 с.
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	159 с.
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	167 с.
АНОТАЦІЯ.....	190 с.
ДОДАТКИ.....	191 с.

ВСТУП

Ми висловлюємо припущення, що участь держави в конвенціях у сфері протидії корупції та проходження усіх етапів моніторингу їх імплементації обумовлюють успіх її антикорупційної політики, що відображається у позитивній динаміці росту індексів корупції.

Якщо середнє значення індексу корупції країни за період (в роках) проходження етапу оцінювання в рамках конвенційного моніторингового механізму є вищим за середнє значення такого індексу країни за попередній період, при тому що динаміка росту такого значення зберігається позитивною протягом усіх пройдених етапів оцінювання, то можна дійти висновку, що наше припущення підтверджується.

У зв'язку з цим нашим *дослідницьким питанням* є з'ясувати, чи впливають конвенційні механізми у сфері протидії корупції на результати антикорупційних політик; і якщо так, то за наявності яких чинників (умов, причин): чи є політичний режим держави таким чинником.

Наша *методологія* дослідження базується на розвідувальному аналізі даних, зібраних та закодованих нами щодо 50 держав-членів Групи держав проти корупції, що при Раді Європи, (далі по тексті – GRECO) із застосуванням статистичних методів, а саме: дескриптивних статистик, а також тестування гіпотез за допомогою статистичних тестів (зокрема ТТЕСТ).

Дані стосовно країн нашої вибірки (50 держав-членів GRECO), зібрані в цілях цього дослідження, містяться у Таблиці Додатку А.

Методологія також включає аналіз процесу проходження 50 державами-членами GRECO моніторингу імплементації ними деяких конвенцій у сфері протидії корупції, а саме: кількості пройдених кожною державою-членом етапів (раундів, циклів, фаз), тривалості такого проходження, рівня прозорості (забезпечення доступу до інформації), чи

застосовувалися до держави заходи впливу зі сторони моніторингового механізму, яка реакція слідувала, тощо.

Наш аналіз охоплює період з дати приєднання кожної держави-учасниці до тієї чи іншої із конвенцій до 2020 року включно.

Для здійснення вищенаведеного застосовано контент-аналіз моніторингових публікацій стосовно кожної держави нашої вибірки; а також аналіз змін показників індексу корупції кожної із держав протягом 1995–2020 років та співставлення цих показників із етапами проходження кожної держави нашої вибірки процесу моніторингу імплементації деяких конвенцій у сфері протидії корупції.

Мета дослідження – перевірити припущення і з’ясувати, чи впливають конвенційні механізми у сфері протидії корупції на результати антикорупційних політик; і якщо так, то які чинники обумовлюють успіх антикорупційної політики держави в контексті її участі та імплементації нею деяких конвенцій у сфері протидії корупції.

Завдання:

- описати деякі конвенційні механізми у сфері протидії корупції та особливості моніторингу їх імплементації;
- пояснити, яку роль відіграють деякі конвенції у сфері протидії корупції та механізми моніторингу їх імплементації у антикорупційних політиках їх держав-учасниць;
- обґрунтовано вибрати серед існуючих індексів корупції той, який підходить для здійснення розрахунків задля досягнення мети нашого дослідження;
- здійснити розподіл країн нашої вибірки на групи за критерієм проходження раундів оцінювання; візуалізувати проходження раундів оцінювання і їх тривалість;

- перевірити припущення, що середнє значення індексу корупції країни з кожним наступним етапом проходження раунду оцінювання буде вищим за попереднє таке значення;
- узагальнити практику імплементації деяких конвенцій у сфері протидії корупції їх державами-учасниками і визначити можливі чинники результатів антикорупційної політик у контексті такої імплементації.

Об'єктом дослідження є процес імплементації 50 державами нашої вибірки деяких конвенцій у сфері протидії корупції.

Предмет дослідження – чинники (фактори, причини), що обумовлюють відносний успіх антикорупційної політики держави в контексті її участі та імплементації деяких конвенцій у сфері протидії корупції.

Здійснений огляд результатів деяких наукових праць наштовхнули нас на пошук визначальних чинників результатів антикорупційної політики через призму політичного режиму держави^{1 2 3 4 5 6 7 8 9}.

Огляд публічно доступних офіційних моніторингових документів стосовно кожної держави-члена, а саме: оціночних звітів; звітів про відповідність; додаткових, проміжних звітів про відповідність, прес релізів, аналітичних документів, досліджень тощо відіграв вирішальну роль у осмисленні глибини, а також причин проблеми, чому в контексті одних держав імплементація міжнародних антикорупційних стандартів має успіхи, а в інших – ні.

¹ Мунджу-Піппіді Аліна. Корупція: діагноз і лікування. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 503–521.

² Свенссон Якоб. Вісім питань про корупцію. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 76–110.

³ Маркетт Гізер, Карін Пайффер. Боротьба з «реальною» політикою системної корупції: теоретичні дискусії і функціонування в «реальному світі». Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 158–182.

⁴ Гус Оксана. Поєднання конструктивістського та емпірико-аналітичного підходів до корупції. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 183–205.

⁵ Хан Муштак Х.. Визначальні чинники корупції у країнах, що розвиваються: межі стандартного економічного аналізу. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 249–284.

⁶ Гейвуд Пол М. Новий погляд на корупцію: «чудодійне зілля», місце і фокус. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 359–391.

⁷ Скотт Джеймс. Історичні порівняння на міжкраїнному рівні. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 486–502.

⁸ Джонстон Майкл. Глибока демократизація та обмеження корупції. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 522–552.

⁹ Штефес Х. Крістоф. Теоретичні засади розуміння ролі корупції у пострадянських трансформаціях. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 588–622.

Розділ 1. ДЕЯКІ КОНВЕНЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПОЛІТИКАХ ЇХ ДЕРЖАВ-УЧАСНИЦЬ

1.1. Визначення деяких понять

Під *конвенційним механізмом* у сфері протидії корупції в рамках цього дослідження ми розуміємо *механізм забезпечення відповідності* держави стандартам, зафіксованим у міжнародному правовому інструменті з питань запобігання та боротьби проти корупції.

Під *міжнародним правовим інструментом* ми розуміємо міжнародний договір (конвенція, протокол)¹⁰, приєднання до якого накладає на державу міжнародні зобов'язання, а також документ, прийнятий міжнародною організацією-автором такого договору, з метою його (*договору*) доповнення, роз'яснення, тлумачення або керівництва імплементації.

Відповідність ми розуміємо як сталу практичну реалізацію державою положень міжнародного договору у тій мірі і способами, що необхідні для досягнення цілей цього договору, з врахуванням особливостей національного контексту.

В рамках конвенційного механізму оцінка відповідності (а у разі невідповідності – то забезпечення приведення до відповідності) здійснюється шляхом застосування визначеної процедури та (у разі обґрунтованої необхідності) засобів впливу.

Отож, *конвенційний механізм*, у нашому розумінні в межах цієї теми, – це комплекс заходів спеціального органу міжнародної організації-автора міжнародного договору, уповноваженого на здійснення моніторингу

¹⁰ Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15?find=1&text=конвенція#w1_1 (дата звернення: 14.05.2021).

(оцінки) стану відповідності за визначеною процедури та застосування засобів впливу, метою яких (*засобів*) є забезпечення досягнення цілей цього договору.

На наше глибоке переконання механізми моніторингу імплементації міжнародних правових інструментів у сфері протидії корупції є своєрідними поведірками-навігаторами (кожен зі своїм характером, стилем комунікації, методами впливу) на шляху формування, періодичного корегування, реалізації антикорупційних політик їх держав-учасниць у відповідності до визначених цими правовими інструментами антикорупційних стандартів та з врахуванням особливостей національного контексту кожної країни-послідовника.

1.2. Конвенція ОЕСР проти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій та особливості механізму моніторингу її імплементації

1.2.1. Короткий огляд Конвенції ОЕСР проти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій

Конвенція ОЕСР проти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій прийнята 21 листопада 1997 року (далі – Конвенція ОЕСР проти підкупу)¹¹.

Конвенція ОЕСР проти підкупу це міжнародний договір, що накладає юридичні зобов'язання на її держави-учасниці визначити в межах своїх національних законодавств підкуп посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій (наприклад, у міжнародній торгівлі, міжнародному інвестуванні, міжнародних фінансових трансакціях тощо) кримінальним правопорушенням і, відповідно, забезпечити розслідування, переслідування та покарання такого злочину. Цей договір є першим і єдиним міжнародним антикорупційним інструментом, що сфокусований на «стороні-надавачі» у здійсненні трансакції підкупу» (мовою оригіналу «supply side» of the bribery transaction)¹² – тобто фізичній або юридичній особі, яка пропонує, обіцяє або дає хабар.

Конвенція ОЕСР проти підкупу містить 17 статей, що, зокрема, визначають підкуп посадових осіб іноземних держав злочином, надають деякі визначення (стаття 1), визначають відповідальність юридичних осіб (2), покарання (3), юрисдикцію (4), правозастосування (5), позовну давність (6), а також стосуються відмивання грошей (стаття 7), обліку та аудиту (8),

¹¹ On combating bribery of foreign public officials in international business transactions and Related Documents : Convention of 21.11.1997. URL: https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/ConvCombatBribery_ENG.pdf (date of access: 02.05.2021).

¹² Цит. з *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption-integrity/explore/oecd-standards/anti-bribery-convention/> (дата звернення: 02.06.2021).

взаємної правової допомоги (9), видачі правопорушника (10), відповідальних органів (11).

Станом на травень 2018 року державами-учасницями Конвенції ОЕСР проти підкупу є 44 країни¹³, з яких усі 37 держав-членів ОЕСР¹⁴ і 7 держав, що не є членами ОЕСР¹⁵.

¹³ Home page - OECD. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/WGBRatificationStatus.pdf> (дата звернення: 02.06.2021).

¹⁴ Австралія, Австрія, Бельгія, Греція, Данія, Естонія, Ізраїль, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Канада, Колумбія, Корея, Латвія, Литва, Люксембург, Мексика, Німеччина, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, Польща, Португалія, Словачія, Словенія, Сполучене Королівство, США, Турція, Угорщина, Фінляндія, Франція, Чехія, Чилі, Швейцарія, Швеція, Японія.

Джерело: List of OECD Member countries - Ratification of the Convention on the OECD. Home page - OECD. URL: <https://www.oecd.org/about/document/ratification-oecd-convention.htm> (date of access: 02.06.2021).

¹⁵ Аргентина, Бразилія, Болгарія, Коста Ріка, Перу, Російська Федерація, Південна Африка.

Джерело: Anti-corruption - Organisation for Economic Co-operation and Development. Home page - OECD. URL: <https://www.oecd.org/g20/topics/anti-corruption/oecdantibriberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

1.2.2. Механізм моніторингу імплементації Конвенції ОЕСР проти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій

Конвенція ОЕСР проти підкупу передбачає безстроковий, необмежений у часі (мовою оригіналу «open-ended») механізм моніторингу, що реалізується з 1994 року Робочою групою ОЕСР з питань підкупу при здійсненні міжнародних ділових операцій (далі – Робоча група), для забезпечення належної імплементації та правозастосування її державами-учасниками міжнародних зобов'язань, взятих з ратифікацією цієї Конвенції, а також Рекомендації ОЕСР від 26 листопада 2009 року щодо наступних дій для протидії підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій¹⁶ та інших релевантних правових інструментів¹⁷.

Робоча група складається з представників держав-учасниць Конвенції ОЕСР проти підкупу. Засідання Робочої групи проходять чотири рази на рік в місті Париж (Франція).

Моніторинг імплементації Конвенції ОЕСР проти підкупу здійснюється відповідно до тематично визначених заздалегідь погоджених процедур: (1) заповнення відповідного опитувальника державою, що оцінюється (це т. зв. елемент самооцінки), (2) аналіз та оцінка наданої інформації двома визначеними «екзаменаторами»-представниками двох інших держав-членів, та вибраними нами експертами Робочої групи (елемент спільного оцінювання), (3) у разі потреби, здійснення візиту до держави, що оцінюється, з метою отримання додаткової інформації,

¹⁶ Recommendation of the Council for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions : of 26.11.2009. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/OECD-Anti-Bribery-Recommendation-ENG.pdf>.

¹⁷ OECD Working Group on Bribery in International Business Transactions - OECD. Home page - OECD. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/anti-briberyconvention/oecdworkinggrouponbriberyininternationalbusinesstransactions.htm> (date of access: 02.06.2021).

необхідної для оцінки, в тому числі із залученням представників громадськості, (4) формування попереднього проекту оціночного звіту з відповідними рекомендаціями та його обговорення (консультації), (5) прийняття документу на засіданні Робочої групи. Проходження цих процедур є обов'язковим для кожної із держав-учасниць Конвенції ОЕСР проти підкупу.

Держава, яку оцінюють, не має права вето на прийняття звіту. Всі звіти після прийняття підлягають обов'язковому без винятків опублікуванню на сайті ОЕСР із випуском окремого прес-релізу¹⁸.

Моніторинг кожної держави-учасниці відбувається поетапно, так званими фазами.

Ціллю *Фази 1* є оцінка законодавчої бази держави для протидії підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій на відповідність стандарту, передбаченого Конвенцією ОЕСР проти підкупу. Також оцінюються заходи, здійснені державою для імплементації Переглянутої Рекомендації ОЕСР 1997 року¹⁹. Фаза 1 дає державі-учасниці можливість вивчити досвід інших держав-учасниць²⁰.

Під час *Фази 2* здійснюється оцінка нормативно-правових актів, прийнятих державою задля імплементації Конвенції, та їх практичне застосування. Ця фаза розширює фокус моніторингу з метою охоплення в більш повній мірі «не кримінально правових» аспектів Переглянутої

¹⁸ Country reports on the implementation of the OECD Anti-Bribery Convention - OECD. Home page - OECD. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/anti-briberyconvention/countryreportsontheimplementationoftheoecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

¹⁹ REVISED RECOMMENDATION OF THE COUNCIL ON COMBATING BRIBERY IN INTERNATIONAL BUSINESS TRANSACTIONS : of 23.05.1997 no. C/M(97)12/PROV. URL: [https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C\(97\)123/FINAL&docLanguage=En](https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C(97)123/FINAL&docLanguage=En).

²⁰ Phase 1 country monitoring of the OECD Anti-Bribery Convention - OECD. Home page - OECD. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/anti-briberyconvention/phase1countrymonitoringoftheoecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

Рекомендації ОЕСР 1997 року²¹. Фаза 2 також виконує навчальну функцію, оскільки учасники обговорюють проблеми та різні підходи їх вирішення²².

Фаза 3 – це так званий «перший цикл огляду» в рамках «механізму оцінювання результатів проходження Фази 2» (мовою оригіналу «a post-Phase 2 assessment mechanism»)²³. Робоча група прийняла цей механізм у грудні 2009 року як «постійний цикл рецензування», що включає систематичні візити до держав-учасниць Конвенції ОЕСР проти підкупу²⁴. Цей механізм коротший у часі і більш вузько направлений в порівнянні з попереднім: сфокусований на вивчення (а) досягнутого прогресу держави-учасниці у виконанні рекомендацій, наданих в рамках Фази 2, (б) питань, що з'явилися як наслідок внесення змін у національне законодавство або інституційну інфраструктуру, (в) заходи правозастосування та досягнуті результати, та інші питання. Його ціллю є підвищити спроможність держав-учасниць протидіяти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій шляхом вивчення вжитих заходів з метою імплементації Конвенції ОЕСР проти підкупу та Переглянутої Рекомендації 2009 року за допомогою динамічному процесу взаємних оцінювань та впливу інших держав-учасниць²⁵.

Фаза 4 моніторингу як другий цикл огляду в рамках механізму оцінювання результатів проходження Фази 2 була започаткована у березні 2016 року. Ця фаза сфокусована на загальних питаннях, що пов'язані з

²¹ Цит. з Phase 2 country monitoring of the OECD Anti-Bribery Convention - OECD. Home page - OECD. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/anti-briberyconvention/phase2countrymonitoringoftheoecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

²² Idem.

²³ Цит. з Phase 3 country monitoring of the OECD Anti-Bribery Convention - OECD. Home page - OECD. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/anti-briberyconvention/phase3countrymonitoringoftheoecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

²⁴ Idem.

²⁵ Idem.

досягнутими результатами держави-учасниці у виконанні рекомендацій, наданих в рамках попередніх фаз, а також питаннях, що з'явилися як наслідок внесення змін у національне законодавство або інституційну інфраструктуру у зв'язку з імплементацією Конвенції ОЕСР проти підкупу та Переглянутої рекомендації 2009 року²⁶. Особливістю, яка вирізняє Фазу 4 від попередніх фаз є «індивідуальний підхід» до кожної держави-учасниці, яка проходить оцінювання, із врахуванням «унікальної ситуацію та труднощів кожної держави та відображенням позитивних досягнень»²⁷.

²⁶ Phase 4 country monitoring of the OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/oecd-anti-bribery-convention-phase-4.htm> (date of access: 02.06.2021).

²⁷ Цит. з с. 8 OECD ANTI-BRIBERY CONVENTION PHASE 4 MONITORING GUIDE. 2020. 143 p. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Phase-4-Guide-ENG.pdf> (date of access: 02.06.2021).

1.2.3. Деякі аспекти загальної практики реалізації механізму огляду імплементації Конвенції ОЕСР проти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій стосовно держава-учасниць цієї Конвенції, які є також державами-членами GRECO

За нашими підрахунками із 44 держав-учасниць Конвенції ОЕСР проти підкупу²⁸ 30 країн є членами GRECO²⁹, що становить 68 % від загальної кількості учасниць, що проілюстровано на Рисунок 1.

Рисунок 1. Частка держав-членів GRECO серед держав-учасниць Конвенції ОЕСР проти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій (кількість держав; %)

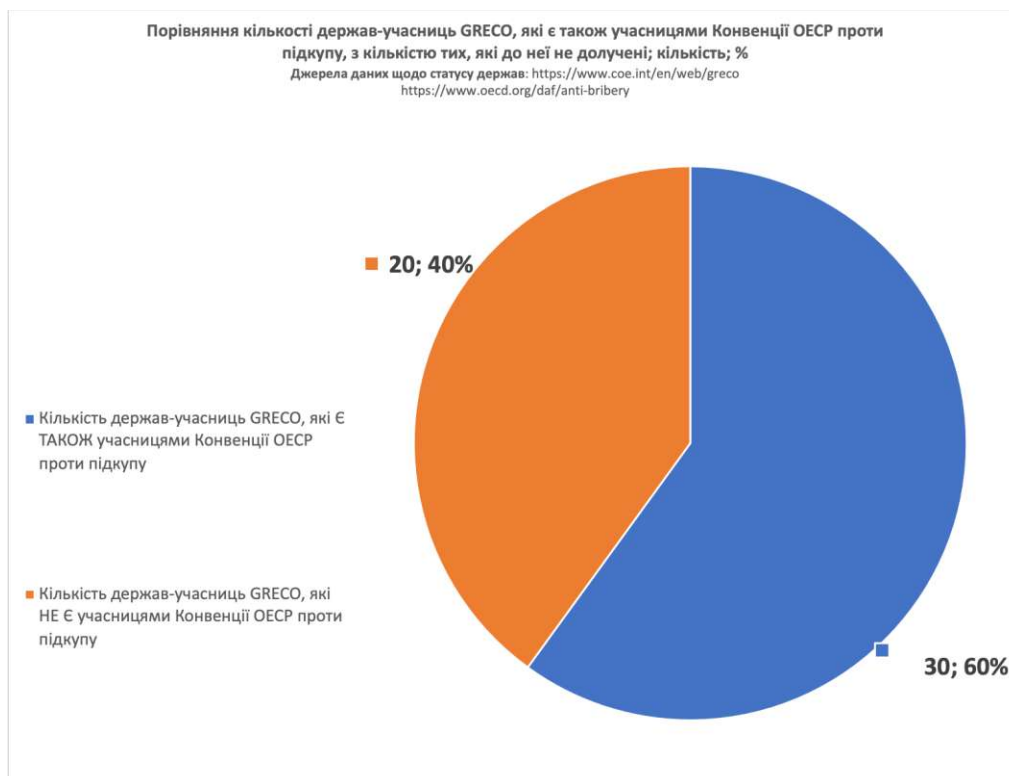

²⁸ Держави-учасниці Конвенції ОЕСР проти підкупу: Австралія, Австрія, Аргентина, Бельгія, Болгарія, Бразилія, Греція, Данія, Естонія, Ізраїль, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Канада, Колумбія, Корея, Коста Ріка, Латвія, Литва, Люксембург, Мексика, Німеччина, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, Перу, Південна Африка, Польща, Португалія, Російська Федерація, Словачія, Словенія, Сполучене Королівство, США, Турція, Угорщина, Фінляндія, Франція, Чехія, Чилі, Швейцарія, Швеція, Японія.

²⁹ Австрія, Бельгія, Болгарія, Греція, Данія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Естонія, Латвія, Литва, Люксембург, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Польща, Португалія, РФ, Словачія, Словенія, Сполучене Королівство, США, Туреччина, Угорщина, Фінляндія, Франція, Чехія, Швеція, Швейцарія.

З іншої сторони, ці 30 держав, що є учасниками Конвенції ОЕСР проти підкупу, також складають більше половини, точніше 60%, із 50 країн загальної кількості держав-членів GRECO. Рисунок 2 ілюструє такий розподіл.

Рисунок 2. Порівняння кількості держав-учасниць GRECO, які є також учасницями Конвенції ОЕСР проти підкупу, з кількістю тих, які до неї не долучені (кількість держав; %)

Для того, щоб виокремити серед 30 держав-учасниць Конвенції ОЕСР проти підкупу, що є членами GRECO, ті, які мають відносно позитивні результати їх антикорупційних політик в рамках моніторингового механізму Конвенції ОЕСР проти підкупу, ми застосували, виходячи з наявної для аналізу інформації, два критерія:

Перший – наявність *визнаних успіхів* в імплементації цієї Конвенції. З метою відбору за цим критерієм, ми здійснили контент-аналіз усіх прес-релізів (офіційних заяв) ОЕСР, оприлюднених на офіційному сайті ОЕСР.

Другий – *кількість фаз* моніторингу, які застосовуються по відношенню держави-учасниці Конвенції ОЕСР проти підкупу. Обґрунтуванням цьому є наш аналіз особливостей проходження фаз моніторингу імплементації Конвенції ОЕСР проти підкупу, в результаті якого ми дійшли висновку, що чим більшу кількість фаз держава-учасниця проходить, тим самим вона отримує глибшу експертизу і більше результатів дослідження національної ситуації *в динаміці* стосовно одного вузького питання, – підкупу у зовнішньоекономічній діяльності, тим самим здобуваючи цінні дані для формування та корегування своєї антикорупційної політики в цій сфері. Проте, маючи таке надбання, як показує наш аналіз, лише деякі держави демонструють успіх.

За результатами наших узагальнень *за першим критерієм* ми дійшли висновку, що державами-учасницями Конвенції ОЕСР проти підкупу, які протягом 2010 – 2020 років мали визнані успіхи (в деяких випадках відносні успіхи, але все-таки успіхи) у реалізації своїх політик щодо боротьби з підкупом у зовнішньоекономічній діяльності в рамках моніторингового механізму імплементації Конвенції ОЕСР проти підкупу, є Литва (2017)³⁰;

³⁰ Lithuania has made significant legislative reforms to fight foreign bribery and should now ensure effective anti-bribery enforcement - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/lithuania-has-made-significant-legislative-reforms-to-fight-foreign-bribery-and-should-now-ensure-effective-anti-bribery-enforcement.htm> (date of access: 02.06.2021).

Нідерланди (2020)³¹; Німеччина (2011)³², (2018)³³; Норвегія (2011)³⁴, (2018)³⁵; Сполучене Королівство (2012)³⁶, (2017)³⁷; США (2010)³⁸, (2020)³⁹;

³¹ The Netherlands has increased foreign bribery enforcement but there are concerns about the number of concluded cases to date - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/the-netherlands-has-increased-foreign-bribery-enforcement-but-there-are-concerns-about-the-number-of-concluded-cases-to-date.htm> (date of access: 02.06.2021).

³² Germany's strong foreign bribery enforcement should be matched with tougher sanctions - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/germanysstrongforeignbriberyenforcementshouldbematchedwithtoughersanctions.htm> (date of access: 02.06.2021).

³³ Germany's strong anti-bribery enforcement against individuals needs to be matched by comparably strong enforcement against companies - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/germany-s-strong-anti-bribery-enforcement-against-individuals-needs-to-be-matched-by-comparably-strong-enforcement-against-companies.htm> (date of access: 02.06.2021).

³⁴ Corruption : OECD recognises Norway's commitment to the fight against foreign bribery and recommends further improvements - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/corruptionoecdrecognisesnorwayscommitmenttothefightagainstforeignbriberyandrecommendsfurtherimprovements.htm> (date of access: 02.06.2021).

³⁵ Norway has successfully enforced its foreign bribery laws but faces potential obstacles - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/norway-has-successfully-enforced-its-foreign-bribery-laws-but-faces-potential-obstacles.htm> (date of access: 02.06.2021).

³⁶ UK increases enforcement of foreign bribery, but concerns remain about transparency and resources - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/ukincreasesenforcementofforeignbriberybutconcernsremainabouttransparencyandresources.htm> (date of access: 02.06.2021).

³⁷ UK has made strong progress fighting foreign bribery, but uncertainty over Serious Fraud Office role remains - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/uk-has-made-strong-progress-fighting-foreign-bribery-but-uncertainty-over-serious-fraud-office-role-remains.htm> (date of access: 02.06.2021).

³⁸ United States: OECD recognises anti-bribery enforcement and recommends enhancements - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/unitedstatesoecdrecognisesanti-briberyenforcementandrecommendsenhancements.htm> (date of access: 02.06.2021).

³⁹ With its strong enforcement record, the United States confirms its leading role in the fight against transnational corruption - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/with-its-strong-enforcement-record-the-united-states-confirms-its-leading-role-in-the-fight-against-transnational-corruption.htm> (date of access: 02.06.2021).

Фінляндія (2020)⁴⁰, Швейцарія (2012)⁴¹, (2018)⁴², при тому що США, як зазначено у відповідній заяві 2020 року стосовно неї (держави США), «підтверджує свою провідну роль [...] на світовому рівні у боротьбі проти транснаціональної корупції»⁴³, посиляючись на успіхи США у практичному застосуванні свого Закону США проти корупції при здійсненні міжнародних операцій (мовою оригіналу «Foreign Corrupt Practices Act (FCPA)») з вересня 2010 року по липень 2019 року⁴⁴.

В свою чергу також хочемо виокремити держави-учасниці Конвенції ОЕСР проти підкупу, на адресу яких були зафіксовані вимоги вдатися до «невідкладних реформ» або вжити невідкладні заходи: Греція (2019)⁴⁵,

⁴⁰ OECD recognises Finland's commitment to combat corruption, but is concerned about lack of foreign bribery enforcement - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/oecd-recognises-finland-s-commitment-to-combat-corruption-but-is-concerned-about-lack-of-foreign-bribery-enforcement.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁴¹ OECD recognises Switzerland's commitment to the fight against foreign bribery and recommends further improvements - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/oecdrecognisesswitzerlandscommitmenttothefightagainstforeignbriberyandrecommendsfurtherimprovements.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁴² Switzerland's significant foreign bribery enforcement should be accompanied by harsher penalties and private sector whistleblower protection - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/switzerlands-significant-foreign-bribery-enforcement-should-be-accompanied-by-harsher-penalties-and-private-sector-whistleblower-protection.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁴³ Цит. з With its strong enforcement record, the United States confirms its leading role in the fight against transnational corruption - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/with-its-strong-enforcement-record-the-united-states-confirms-its-leading-role-in-the-fight-against-transnational-corruption.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁴⁴ Idem.

⁴⁵ OECD very concerned that active bribery is no longer a felony in Greece - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/oecd-very-concerned-that-active-bribery-is-no-longer-a-felony-in-greece.htm> (date of access: 02.06.2021).

Ірландія (2016)⁴⁶, Польща (2018)⁴⁷, (2020)⁴⁸, Російська Федерація (2019)⁴⁹, Словенія (2021)⁵⁰, Турція (2019)⁵¹, Швеція (2019)⁵².

Наші підрахунки в рамках узагальнень за другим критерієм показують, що станом на травень 2021 року жодна із держав-учасниць Конвенції ОЕСР проти підкупу не перебуває в процесі проходження Фази

⁴⁶ Statement of OECD Working Group on Bribery: Ireland's Laws for Combating International Bribery need Urgent Reform - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/statement-of-oecd-working-group-on-bribery-ireland-s-laws-for-combating-international-bribery-need-urgent-reform.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁴⁷ Poland must make urgent legislative reforms to combat foreign bribery - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/poland-must-make-urgent-legislative-reforms-to-combat-foreign-bribery.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁴⁸ Poland should urgently implement reforms to boost fight against foreign bribery and preserve independence of prosecutors and judges - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/poland-should-urgently-implement-reforms-to-boost-fight-against-foreign-bribery-and-preserve-independence-of-prosecutors-and-judges.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁴⁹ Russia must urgently step up fight against foreign bribery - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/russia-must-urgently-step-up-fight-against-foreign-bribery.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁵⁰ Slovenia's lack of enforcement of foreign bribery remains a serious concern as allegations of political interference in criminal investigations and prosecutions escalate - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/slovenias-lack-of-enforcement-of-foreign-bribery-remains-a-serious-concern.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁵¹ Turkey's foreign bribery enforcement framework needs to be urgently strengthened and corporate liability legislation reformed - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/turkey-s-foreign-bribery-enforcement-framework-needs-to-be-urgently-strengthened-and-corporate-liability-legislation-reformed.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁵² Sweden must urgently implement reforms to boost fight against foreign bribery - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/corruption/sweden-must-urgently-implement-reforms-to-boost-fight-against-foreign-bribery.htm> (date of access: 02.06.2021).

1, в той час як Фазу 2 проходять лише дві країни – Литва⁵³ і Російська Федерація⁵⁴.

Не просуваються далі або перебувають на рівні Фази 3 найбільша кількість учасниць конвенції, а саме 17 держав: Австрія⁵⁵, Бельгія⁵⁶, Болгарія⁵⁷, Греція⁵⁸, Данія⁵⁹, Естонія⁶⁰, Ірландія⁶¹, Іспанія⁶², Італія⁶³,

⁵³ Lithuania - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page* - OECD. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/lithuania-oecd-anti-bribery-convention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁵⁴ Russia - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page* - OECD. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/russia-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁵⁵ Austria - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page* - OECD. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/austria-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁵⁶ Belgium - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page* - OECD. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/belgium-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁵⁷ Bulgaria - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page* - OECD. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/bulgaria-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁵⁸ Greece - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page* - OECD. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/greece-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁵⁹ Denmark - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page* - OECD. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/denmark-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁶⁰ Estonia - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page* - OECD. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/estonia-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁶¹ Ireland - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page* - OECD. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/ireland-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁶² Spain - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page* - OECD. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/spain-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁶³ Italy - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page* - OECD. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/italy-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

Латвія⁶⁴, Люксембург⁶⁵, Польща⁶⁶, Португалія⁶⁷, Словачія⁶⁸, Турція⁶⁹, Франція⁷⁰ і Швеція⁷¹.

⁶⁴ Latvia - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/latvia-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁶⁵ Luxembourg - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/luxembourg-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁶⁶ Poland - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/poland-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁶⁷ Portugal - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/portugal-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁶⁸ Slovak Republic - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/slovakrepublic-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁶⁹ Turkey - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/turkey-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁷⁰ France - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/france-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁷¹ Sweden - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/sweden-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

На 4-й Фазі наразі перебувають 11 держав: Ісландія⁷², Німеччина⁷³, Нідерланди⁷⁴, Норвегія⁷⁵, Словенія⁷⁶, Сполучене Королівство⁷⁷, США⁷⁸, Угорщина⁷⁹, Фінляндія⁸⁰, Чехія⁸¹ і Швейцарія⁸².

За нашим спостереженням майже половина держав Фаз 3 і 2 в рамках моніторингового механізму отримували заклики про «невідкладні реформи» або термінові дії задля імплементації стандартів ОЕСР щодо протидії підкупу. Водночас половина держав-учасниць, що знаходяться на

⁷² Iceland - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/iceland-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁷³ Germany - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/germany-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁷⁴ Netherlands - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/netherlands-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁷⁵ Norway - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/norway-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁷⁶ Slovenia - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/slovenia-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁷⁷ United Kingdom - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/unitedkingdom-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁷⁸ United States - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/unitedstates-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁷⁹ Hungary - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/hungary-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁸⁰ Finland - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/finland-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁸¹ Czech Republic - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/czechrepublic-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

⁸² Switzerland - OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page - OECD*. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/switzerland-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

Фазі 4, мають визнані протягом 2011 – 2020 років успіхи в імplementації цих стандартів, а друга половина стабільно демонструють зусилля і поступово досягають сталих результатів, одночасно позбуваючись новоідентифікованих «екзаменаторами» Робочої групи невідповідностей стандартам, зафіксованим у міжнародних правових інструментах ОЕСР проти підкупу.

Отже, узагальнюючи отримані результати за обома критеріями, ми можемо виокремити Нідерланди, Німеччину, Норвегію, США, Фінляндію, Швейцарію як такі, що є успішними в імplementації Конвенції ОЕСР проти підкупу та інших релевантних правових інструментів ОЕСР.

1.3. Деякі Конвенції Ради Європи у сфері протидії корупції та особливості механізму моніторингу їх імплементації

1.3.1. Короткий огляд деяких конвенцій та інших документів Ради Європи у сфері протидії корупції

Беручи до врахування Резолюцію Ради Європи від 6 листопада 1997 року № (97) 24 щодо 20 Керівних Принципів у боротьбі проти корупції⁸³, якою наголошується на нагальній потребі у завершенні розробки правових інструментів на виконання Програми дій проти корупції, прийнятої Комітетом Міністрів Ради Європи у листопаді 1995 року⁸⁴, маючи спільне переконання необхідності та пріоритетності слідувати єдиній політиці у застосуванні кримінального, цивільного та адміністративного права для боротьби з корупцією, в 1999 році Рада Європи прийняла дві конвенції та додатковий протокол до однієї з них.

Як зазначено в одній із публікацій щодо антикорупційних стандартів Ради Європи, зафіксованих у цих міжнародних законодавчих документах, «три розроблені Радою Європи унікальні угоди розглядають корупцію з точки зору кримінального, цивільного і адміністративного права. В корупції вбачається загроза не тільки для міжнародного бізнесу та фінансових інтересів, але й для цінностей демократії, прав людини і верховенства права [...]»⁸⁵.

⁸³ On Twenty Guiding Principles For the Fight Against Corruption : Resolution of the Council of Europe of 06.11.1997 no. (97)24. URL: <https://rm.coe.int/16806ccc17c> (date of access: 30.04.2021).

⁸⁴ Council of Europe Programme of Action Against Corruption : no. (95)49 : as of 27 September 1995. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ccfb6>.

⁸⁵ Цит. з GROUP OF STATES AGAINST CORRUPTION (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America 21st General Activity Report (2020). 53 p. URL: <https://rm.coe.int/21st-general-activity-report-greco-2020/1680a2173c>.

Переклад цитати з англійської мови на українську здійснено авторкою, як і всі інші наведені у цій роботі цитати з англомовних джерел.

На нашу думку, ця цитата віддзеркалює суть концептуальних підходів Ради Європи до антикорупційних стандартів, зафіксованих у її міжнародних правових документах.

Перейдемо до короткого огляду деяких документів, в яких вони викладені.

Першим міжнародним законодавчим документом прийнятим Комітетом Міністрів Ради Європи 27 січня 1999 року є Конвенція кримінального права проти корупції, або Конвенція про кримінальну відповідальність за корупцію (далі – Конвенція СЄД⁸⁶ № 173)⁸⁷.

Як зазначено в резюме тексту цього документу «Конвенція СЄД № 173 є амбіційним правовим інструментом, метою якого є скоординована криміналізація великого переліку корупційних діянь (практик). Документ передбачає запровадження додаткових заходів в межах кримінального права та вдосконалення міжнародного співробітництва у переслідуванні корупційних правопорушень.»⁸⁸.

Документ складається з п'яти глав, 42 статей, що визначають: деякі терміни для цілей Конвенції СЄД № 173 (глава I, стаття 1); заходи, яких необхідно вжити на національному рівні кожної із її держав-учасниць (глава II, статті 2-23); орган, на який покладається моніторинг

⁸⁶ Абревіатура «СЄД» значить «серії європейських договорів», що мовою оригіналу «European Treaties Serie, ETS».

⁸⁷ Council of Europe Criminal Law Convention on Corruption : Convention of 27.01.1999 no. ETS No.173.

URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/treaty/173>.

Мовою оригіналу документ називається «The Criminal Law Convention on Corruption (ETS No. 173)».

Переклад назви Конвенції з англійської мови на українську, використаний в цій роботі, здійснено авторкою. В експертному колі та серед практиків в Україні цей документ називають «Кримінальна конвенція Ради Європи проти корупції», а відповідно до офіційного перекладу на українську – «Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією» [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text]. Авторка рекомендує практикам і теоретикам в наукових та експертних колах застосовувати її переклад назви цієї Конвенції.

⁸⁸ Цит. з Council of Europe Criminal Law Convention on Corruption : Convention of 27.01.1999 no. ETS No.173. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/treaty/173>.

Переклад цитати з мови оригіналу, англійської мови, на українську здійснено авторкою.

імplementації Конвенції (глава III, стаття 24); міжнародне співробітництво (глава IV, статті 25-31); та прикінцеві положення (глава V, статті 32-42)⁸⁹.

Важливо звернути увагу, що Конвенції СЄД № 173 не дає визначення корупції, а лише окремими статтями, а саме: статтями 2-14 глави II «охоплює [...] форми корупційної поведінки, які розглядаються як конкретні, визначені типи корупції»⁹⁰:

активний та пасивний підкуп національних та іноземних публічних осіб, зокрема що виконують законотворчі або адміністративні функції (статті 2-6);

активний та пасивний підкуп у приватному секторі (статті 7-8);

активний та пасивний підкуп посадових осіб міжнародних організацій (стаття 9);

активний та пасивний підкуп національних та іноземних членів парламенту і членів міжнародних парламентських асамблей (стаття 10);

активний та пасивний підкуп національних, іноземних та міжнародних суддів та посадових осіб міжнародних судів (стаття 11);

активне і пасивне зловживання впливом (стаття 12);

відмивання доходів, отриманих від корупційних злочинів (стаття 13);

фінансові злочини: правопорушення у веденні бухгалтерського обліку та звітності (рахунки-фактури, бухгалтерські документи, тощо), пов'язані з корупційними правопорушеннями (стаття 14).

Конвенція СЄД № 173 зобов'язує держави-сторони забезпечити ефективні та стримуючі види покарання та заходи, в тому числі позбавлення волі із подальшою можливістю екстрадиції.

Визначено, що юридичні особи також притягуються до відповідальності за корупційні злочини, вчинені на їх користь, і до них

⁸⁹ Idem.

⁹⁰ Idem.

застосовуються ефективні кримінальні або некримінальні види покарання, в тому числі конфіскації чи в інший спосіб вилучення засобів вчинення кримінальних злочинів і доходів, отриманих від кримінальних злочинів, визначених цією Конвенцією, чи власності, вартість якої відповідає таким доходам.

Також Конвенція СЄД № 173 вимагає забезпечити спеціалізацію персоналу, що займається протидією корупції, створити спеціалізований(і) антикорупційний(і) орган(и), вільний(і) від будь-якого невиправданого, неправомірного впливу, і забезпечений(і) достатніми фінансовими ресурсами (стаття 20); захист «помічників правосуддя», – тобто тих, хто повідомляє про корупційні злочини або в інший спосіб співробітничав із органами слідства та переслідування (викривачів корупції), та свідків, які дають показання проти корупційних злочинів (стаття 22).

Окремо хочемо звернути увагу на заходи для сприяння збиранню доказів і конфіскації доходів, що визначені статтею 23, якою вимагається забезпечити спеціальні слідчі методи із дотримання національного законодавства, які є необхідними для збирання доказів у зв'язку з кримінальним злочином, ідентифікації, вистежування, замороження і арешту засобів та доходів, отриманих від корупції, чи власності, вартість якої відповідає таким доходам, до яких може бути застосована конфіскація. Визначено, що банківська таємниця не може перешкоджати здійсненню вищезазначених заходів: цією статтею вимагається вжити необхідних законодавчих та інших заходів, необхідних для забезпечення судів або інших компетентних органів правом виносити постанови про подання банківської, фінансової або комерційної інформації чи про вилучення такої інформації.

Конвенція СЄД № 173 також передбачає загальні принципи та заходи міжнародного співробітництва з метою розслідування та переслідування

кримінальних злочинів, визначених у ній, зокрема шляхом взаємної правової допомоги, екстрадиції, надання інформації (глава IV).

Не зважаючи на те, що механізму моніторингу присвячений наступний підрозділ нашої роботи, ми вбачаємо за доцільне саме тут зазначити, що моніторинг імплементації державами-членами Конвенції СЄД № 173 здійснюється з 1 травня 1999 року спеціально створеною організацією-органом, а саме: GRECO, і з ратифікацією цієї конвенції держави автоматично стають її членами. Окремою главою III, що складається лише з однієї статті 24 конвенції, визначено, що «контроль за виконанням цієї Конвенції Сторонами здійснює Група держав проти корупції (Group of States against Corruption, GRECO)»⁹¹.

*Другим документом є Додатковий протокол до Конвенції кримінального права проти корупції*⁹² (далі – Додатковий Протокол до СЄД № 173, або Протокол), що відкритий для підписання 15 травня 2003 року, і набрав чинності 1 лютого 2005 року. Цей Протокол поширює дію Конвенції кримінального права проти корупції на арбітражних суддів з торгових, цивільних та інших питань, а також на присяжних засідателів, доповнюючи таким чином Конвенцію СЄД № 173 положеннями, що спрямовані на захист судових органів від корупції. Держави-сторони Протоколу повинні вжити необхідних заходів для встановлення кримінальної відповідальності за активний і пасивний підкуп національних та іноземних арбітражних суддів та присяжних засідателів.⁹³

4 листопада 1999 року Комітет Міністрів Ради Європи прийняв Конвенцію про цивільно-правову відповідальність за корупцію, або

⁹¹ Idem.

⁹² Council of Europe Additional Protocol to the Criminal Law Convention on Corruption : Additional Protocol of 15.05.2003 no. ETS No. 191. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/treaty/191>.

⁹³ Idem.

Конвенцію цивільного права проти корупції (далі – Конвенція СЄД № 174)⁹⁴.

Як зазначено у резюме документу, Конвенція СЄД № 174 є першою спробою визначити загальні міжнародні норми в галузі цивільного права і корупції. Вона вимагає від кожної Сторони передбачити у своєму внутрішньому законодавстві «ефективні засоби правового захисту осіб, яким заподіяно шкоду внаслідок корупційних дій, з метою надання таким особам можливості захищати свої права та інтереси, включаючи можливість отримання компенсації за заподіяну шкоду» (стаття 1 Конвенції)⁹⁵.

Конвенція СЄД № 174 складається з трьох глав, 23 статей, які в свою чергу охоплюють заходи, яких необхідно вжити на національному рівні (глава I, статті 1-12), міжнародне співробітництво та контроль за виконанням (глава II, статті 13-14) і прикінцеві положення (глава III, статті 15-23).

Ратифікуючи Конвенцію СЄД № 174, держави беруть на себе зобов'язання втілити її принципи і правила в своє національне законодавство, беручи до уваги особливості обставин національного контексту⁹⁶.

Конвенція СЄД № 174 передбачає:

⁹⁴ Council of Europe Civil Law Convention on Corruption : Convention of 04.11.1999 no. ETS No.174. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/treaty/174>.

Мовою оригіналу документ називається «The Civil Law Convention on Corruption (ETS No. 174)». Зазначений в тексті переклад назви Конвенції з англійської мови на українську здійснено авторкою. В Україні в експертному колі та серед практиків цей документ часто називають «Цивільна конвенція Ради Європи проти корупції», а за офіційним перекладом на українську – «Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією» [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text]

⁹⁵ Idem.

⁹⁶ Idem.

- компенсацію за заподіяну шкоду внаслідок корупційних дій (стаття 3), умови такої компенсації і групову відповідальність (стаття 4), відповідальність держави, позовну давність для такої компенсації (стаття 7);
- що угоди чи їхні положення, які передбачають корупцію, вважаються такими, що не мають сили, а також забезпечення права звернутися до суду із проханням про визнання такої угоди недійсною без порушення права вимагати компенсацію заподіяної шкоди (стаття 8);
- захист проти будь-якої необґрунтованої санкції щодо працівників, які мають достатні підстави підозрювати корупцію та які добросовісно доповідають про свої підозри відповідальним особам або компетентним органам (стаття 9);
- заходи, що необхідні для чіткого складання суб'єктами економічної діяльності річних звітів і отримання дійсної та вірогідної інформації про фінансовий стан суб'єкта економічної діяльності, а також необхідність підтвердження аудиторами, що річні звіти містять дійсну та достовірну інформацію про фінансовий стан суб'єкта економічної діяльності (стаття 10);
- ефективні процедури збирання доказів під час цивільного провадження у справі про корупцію (стаття 11), тимчасові заходи у судовому процесі для збереження прав та інтересів сторін під час цивільного провадження у справі про корупцію;
- міжнародне співробітництво у питаннях, які стосуються цивільного провадження у справах про корупцію, і особливо вручення документів, збирання доказів в інших країнах, юрисдикції, визнання та виконання рішень судових органів іноземних країн і судових витрат (стаття 13);

- контроль за виконанням цієї конвенції покладено на GRECO (стаття 14).

Важливо відзначити те, що у статті 2 Конвенція СЄД № 174 для цілей цієї Конвенції визначено, що «корупція» – це «прямі чи опосередковані вимагання, пропонування, давання або одержання хабара чи будь-якої іншої неправомірної вигоди або можливості її отримання, які порушують належне виконання будь-якого обов’язку особою, що отримує хабара, неправомірну вигоду чи можливість мати таку вигоду, або поведінку такої особи.»⁹⁷.

На нашу думку, надання визначення корупції є однією з особливостей Конвенції СЄД № 174, що вирізняє її серед інших міжнародних документів у сфері протидії корупції не тільки Ради Європи, але й інших міжнародних організацій.

⁹⁷ Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією : Конвенція Ради Європи від 04.11.1999 р. : станом на 16 берез. 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102 (дата звернення: 02.06.2021).

1.3.2. Особливості механізму моніторингу імплементації конвенцій та інших документів Ради Європи у сфері протидії корупції (GRECO)

Як вже згадувалося у попередньому підрозділі, окремими положеннями міжнародних договорів Ради Європи, а саме: статтею 14 Конвенція СЄД № 174, статтею 24 Конвенції СЄД № 173 і статтею 7 Додаткового Протоколу до СЄД № 173 визначено, що контроль за виконанням цих документів покладено на GRECO.

GRECO – це Група держав проти корупції, утворена Радою Європи 1 травня 1999 року для здійснення моніторингу відповідності держав-членів антикорупційним стандартам, тобто імплементації трьох вищенаведених міжнародних документів, шляхом «динамічного процесу взаємних оцінювань», що «допомагає виявити недоліки в національних антикорупційних політиках, спонукаючи до необхідних законодавчих, інституційних та результативних реформ»⁹⁸.

У своїй діяльності GRECO керується своїм Статутом (Додаток до Резолюції Комітету Міністрів Ради Європи від 5 травня 1998 року № (98)07)⁹⁹ і Правилами процедури (Регламентом)¹⁰⁰.

Станом на 2021 рік членами GRECO є 50 держав¹⁰¹: 47 держав-членів Ради Європи, Білорусь, Казахстан, США.

⁹⁸ Цит. з Council of Europe. What is GRECO?. *Group of States against Corruption*. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/about-greco/what-is-greco> (date of access: 02.06.2021). Переклад авторки.

⁹⁹ THE PARTIAL AND ENLARGED AGREEMENT ESTABLISHING THE "GROUP OF STATES AGAINST CORRUPTION - GRECO": Resolution of the Council of Europe of 05.05.1998 no. (98) 7. URL: <https://rm.coe.int/16806cd24f>.

¹⁰⁰ RULES OF PROCEDURE : Decision Adopted by GRECO at its 1st plenary meeting (Strasbourg, 4-6 October 1999). URL: <https://rm.coe.int/16806cd443>.

¹⁰¹ Джерело даних щодо кількості держав-членів в GRECO: Etats membres et observateurs. *Groupe d'Etats contre la corruption*. URL: <https://www.coe.int/fr/web/greco/structure/member-and-observers> (date of access: 02.06.2021).

Державами-членами GRECO є: 17 держав-засновниць GRECO: Бельгія, Болгарія, Кіпр, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Ісландія, Ірландія, Литва, Люксембург, Румунія, Словачія, Словенія, Іспанія,

Крім того статус спостерігача GRECO надано Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), ООН, що представлена Управлінням з питань наркотиків та злочинності (УНЗ ООН), Міжнародній антикорупційній академії (International Anti-Corruption Academy), Організації американських держав (Organization of American States (OAS)), Міжнародному інституту для підтримки демократії та виборчого права (International Institute For Democracy And Electoral Assistance (International IDEA), Офісу ОБСЄ з питань демократичних інституцій та прав людини (OSCE Office For Democratic Institutions And Human Rights (OSCE/ODIHR), Європейському Союзу.

Метою GRECO відповідно до статті 1 Статуту GRECO, є «удосконалення компетентності її членів в боротьбі з корупцією для вжиття заходів через динамічний процес спільного оцінювання методів проведення та однакового впливу згідно з їхніми зобов'язаннями в цій сфері»¹⁰².

Для досягнення цієї мети згідно статті 2 Статуту GRECO спостерігає, по-перше, за дотриманням Керівних принципів боротьби з корупцією, які прийняті Комітетом міністрів Ради Європи 6 листопада 1997 року, і по-друге, за впровадженням міжнародних законодавчих документів, прийнятих відповідно до Програми дій боротьби з корупцією, згідно з

Швеція, які є членами GRECO відповідно з 1 травня 1999 року, та інші держави (дати приєднання): Польща (дата приєднання: 20 травня 1999), Угорщина (9 липня 1999), Грузія (16 вересня 1999), Сполучене Королівство (18 вересня 1999), Боснія і Герцоговина (25 лютого 2000), Латвія (27 липня 2000), Данія (3 серпня 2000), Сполучені Штати Америки (20 вересня 2000), Північна Македонія (7 жовтня 2000), Хорватія (2 грудня 2000), Норвегія (6 січня 2001), Албанія (27 квітня 2001), Мальта (11 травня 2001), Республіка Молдова (28 червня 2001), Нідерланди (18 грудня 2001), Португалія (1 січня 2002), Чехія (9 лютого 2002), Сербія (1 квітня 2003), Турція (1 січня 2004), Вірменія (20 січня 2004), Азербайджан (1 червня 2004), Андорра (28 січня 2005), Україна (1 січня 2006), Чорногорія (6 червня 2006), Швейцарія (1 червня 2006), Австрія (1 грудня 2006), Російська Федерація (1 лютого 2007), Італія (30 червня 2007), Монако (1 липня 2007), Ліхтенштейн (1 січня 2010), Сан Маріно (13 серпня 2010), Білорусь (1 липня 2006 – участь з 13 січня 2011), Казахстан (1 січня 2020).

¹⁰² Статут Групи держав по боротьбі з корупцією / GRECO // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_144.

положеннями, які містяться в цих документах, тобто, мова йде про дві вищезгадані Конвенції і Протокол.

Відповідно до абзацу першого частини третьої статті 4 Статуту GRECO «Держави, які стають Сторонами міжнародних правових документів, підписаних Комітетом міністрів Ради Європи виконання Програми дій боротьби з корупцією, що надає обов'язкове членство групи «GRECO» стають членами «GRECO» через сам факт відповідно до положень цих документів»¹⁰³.

На виконання статті 8 Статуту GRECO, серед іншого, затверджує оціночні звіти, проводить не менше 2 пленарних з'їздів (засідань) щорічно, складає свій власний Регламент, обирає свого Президента та Віце-Президента з числа членів, які мають право голосу.

Важливу роль в адміністративно-організаційній роботі GRECO має Бюро, утворене на вимогу статті 9 Статуту GRECO.

До складу Бюро входить Президент та Віце-Президент, та п'ять інших осіб, обраних групою GRECO, серед представників членів, які мають право голосу, які є, якщо це можливо, Сторонами щонайменше одного міжнародного правового документа, прийнятого згідно з Програмою дій боротьби з корупцією (частина перша статті 9 Статуту).

Серед визначених Статутом функцій, виконання яких здійснюється під загальним наглядом GRECO, Бюро:

- організовує візити до країн на основі рішень, прийнятих групою GRECO;
- вносить пропозиції до групи GRECO щодо складу «оцінних команд», тобто груп експертів, що здійснюють оцінювання, які практики називають «групи оціночних експертів»;

¹⁰³ Idem.

- готує порядок денний для засідань GRECO, включаючи ті, на яких будуть обговорюватися «оцінні» звіти, тобто оціночні звіти;
- вносить пропозиції до групи GRECO щодо положень, які вибираються для процедури оцінювання згідно зі частиною три статті 10 (див. нижче);
- вносить пропозиції до GRECO щодо призначення наукових експертів та консультантів.

Процедура оцінювання визначена статтею 10 Статуту GRECO. Відповідно до цієї статті задля досягнення мети GRECO і реалізації відповідних функцій GRECO проводить оціночні процедури щодо кожного свого члена.

Оцінювання поділяється на етапи, які на практиці називаються раундами. Відповідно до частини другої статті 10 Статуту «оціночний етап – це період, визначений GRECO, під час якого процес оцінювання буде провадитись для визначення згоди членів щодо вибраних положень, які містяться в Керівних принципах та інших правових документах, прийнятих згідно з Програмою дій боротьби з корупцією.» Частина три цієї статті визначає, що на початку кожного раунду GRECO вибирає спеціальні положення, на яких буде базуватися процедура оцінювання¹⁰⁴.

Для забезпечення реалізації процедури оцінювання застосовується опитувальник (частина друга статті 11 Статуту). Для кожного раунду оцінювання GRECO затверджує опитувальник, який направляється всім членам, яких стосується оцінювання, які в обумовлені строки його заповнюють інформацією-відповідями і направляють Секретаріату GRECO (частини перша і третя статті 11 Статуту).

¹⁰⁴ Idem.

Кожен член визначає максимально 5 експертів для участі в групах оціночних експертів для здійснення оцінювання в рамках того чи іншого раунду (частина четверта статті 10 Статуту).

Коли оцінювання стосується впровадження одного з міжнародних правових документів, прийнятих згідно з Програмою дій боротьби з корупцією, GRECO призначає оціночні групи, які складаються переважно з експертів, запропонованих членами держав, які є Сторонами відповідного документа (частина перша статті 12 Статуту).

Відповідно до частини другої статті 12 Статуту група експертів вивчає інформацію, надану на запитання опитувальника, та також може запросити від держави-члена додаткову інформацію в письмовій чи усній формі.

Крім того, з метою отримання додаткової інформації щодо законодавства та його практичного застосування, необхідної в рамках проведення оцінювання, група експертів може здійснити візит до країни, яку вони оцінюють, водночас про такі наміри GRECO повідомляє відповідну державу-члена щонайменше за два місяці (частини перша і друга статті 13 Статуту). Такий візит практики називають «on-site country visit». Частина третя статті 13 Статуту також визначає, що візит виконується згідно з програмою, розробленою державою-приймаючою стороною, з урахуванням побажань групи оціночних експертів.

На основі зібраної інформації група експертів готує попередній проект оціночного звіту про стан законодавства та практичного його застосування відносно положень, вибраних для раунду оцінювання, який надається державі-члену, що проходить оцінювання, для коментарів, що враховуються групою у фінальному проекті звіту, який подається до Секретаріату GRECO (стаття 14 Статуту).

Поданий на розгляд проект оціночного звіту обговорюється на пленарному засіданні GRECO, під час якого держава-член, якої стосується

цей звіт, має право висловитися щодо «матеріалів для вивчення» (частини перша і друга статті 15 Статуту). Після обговорення GRECO шляхом голосування затверджує оціночний звіт з чи без доповнень до нього (частини третя і четверта статті 15 Статуту).

Відповідно до частини п'ятої статті 5 Статуту оціночні звіти є конфіденційними, доступ до них мають лише експерти оціночної групи, що здійснювала оцінювання, а також члени групи GRECO, Статутного комітету та Секретаріату GRECO.

На практиці під «члени групи GRECO» розуміються члени офіційних делегацій держав-учасниць GRECO, що мають право голосу на пленарних засіданнях GRECO.

Дуже важливим, на нашу думку, в рамках цієї роботи, звернути особливу увагу на частину шосту статті 15 Статуту GRECO, якою визначено, що оціночний звіт GRECO може містити рекомендації за результатами оцінки з метою «удосконалення національного законодавства та практичної діяльності щодо боротьби з корупцією», і держави-члени звітують про «заходи, що вживаються для виконання цих рекомендацій»¹⁰⁵.

Відповідно до правила 30 Регламенту у відповідності до статті 15 Статуту держави-члени GRECO «відповідають рекомендаціям, наданим у оціночних звітах, і виконують їх повною мірою у строки, встановлені GRECO, [...] надають GRECO звіт про стан виконання рекомендацій» (який мовою оригіналу називається «a situation report, «RS-report») «із зазначенням вжитих заходів [...] GRECO приймає рішення про виконання рекомендацій»¹⁰⁶.

Заходи, вжиті у відповідь на рекомендації GRECO, та прогрес у їх імплементації оцінюються відповідно до процедур відповідності, які

¹⁰⁵ Idem.

¹⁰⁶ RULES OF PROCEDURE : Decision Adopted by GRECO at its 1st plenary meeting (Strasbourg, 4-6 October 1999). URL: <https://rm.coe.int/16806cd443>.

проводяться за аналогічними процедурами оцінки, результатами яких є звіти, підготовлені з консультаціями з країнами-доповідачами (rapporteur countries) та країнами, що оцінюються¹⁰⁷.

На практиці протягом першого з двох етапів оцінки відповідності приймається звіт про відповідність (a compliance report), в якому надається оцінка заходів, вжитих кожною державо-членом протягом 18 місяців. У разі необхідності оцінювання повторюється через ще 18 місяців після прийняття першого звіту про відповідність, при тому що в рамках процедури відповідності 1-го і 2-го раундів другий такий звіт називається додатковим звітом до звіту про відповідність (an addendum to the compliance report), в рамках 3-го і 4-го раундів – другий звіт про відповідність (a second compliance report).

Зобов'язання надавати проміжні або додаткові звіти виникає у разі, якщо GRECO прийняла рішення про те, що необхідна додаткова інформація, або якщо відповідно до висновку звіту про відповідність держави-члена виконання рекомендацій оцінено як «загалом незадовільно» (“globally unsatisfactory”). У такому випадку до держави-члена застосовується Правило 32 (п. 8.3 Правила 31 Правил процедури GRECO), яким передбачена особлива процедура оцінювання¹⁰⁸.

Статутом передбачений інструмент впливу на ту державу-члена, яка «залишається пасивною чи вживає недостатніх заходів відносно рекомендацій, які надіслані їй щодо застосування Керівних принципів, [...] які надіслані їй щодо впровадження документа, затвердженого на виконання Програми дій боротьби з корупцією»¹⁰⁹. Цим інструментом є

¹⁰⁷ Idem.

¹⁰⁸ Idem.

¹⁰⁹ Статут Групи держав по боротьбі з корупцією / GRECO // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_144

публічні заяви (Public Statements), які може видавати Статутний Комітет GRECO¹¹⁰ (стаття 16 Статуту¹¹¹, та Правила 32 і 33 Регламенту¹¹²).

Ми повернемося в одному з наступний частин цієї роботи до питання практичного застосування і дієвості правила 32 як інструменту впливу.

¹¹⁰ Статутний Комітет складається з представників Комітету міністрів держав-членів Ради Європи, які є також членами групи GRECO, та представників, які спеціально визначені для нього іншими членами групи GRECO (стаття 18 Статуту GRECO).

¹¹¹ *Idem.*

¹¹² *Idem.*

1.3.3. Деякі аспекти загальної практики роботи GRECO

1.3.3.1. Етапи здійснення оцінювання в рамках моніторингового механізму GRECO

Як вже зазначалося у попередньому підрозділі, оцінювання в рамках моніторингового механізму GRECO здійснюється раундами.

Кожен із раундів присвячений моніторингу імплементації і оцінюванню відповідності кожної держави-члена конкретним положенням ключових правових документів Ради Європи, які ми вже коротко розглянули вище.

Перший раунд оцінювання (2000 – 2003 рр.)

Відповідно до рішення, прийнятого на 2-му пленарному засіданні GRECO (1-3 грудня 1999 року), під час першого раунду здійснюється оцінювання відповідності держав-членів Керівним принципам 3, 6 і 7¹¹³.

Отож, темами першого раунду оцінювання GRECO є:

- незалежність, спеціалізація і засоби, наявні у національних антикорупційних органів;
- ступінь та сфера застосування імунітетів¹¹⁴.

Опитувальник для першого раунду був прийнятий на 3-му пленарному засіданні GRECO, що проходило 3-5 травня 2000 року¹¹⁵.

Другий раунд оцінювання (2003 – 2006 рр.)

¹¹³ First Evaluation Round Provisions under evaluation : Decision Adopted by GRECO at its 2nd Plenary meeting (1-3 December 1999). URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbb55>.

¹¹⁴ First evaluation round / Premier cycle d'évaluation. *Group of States against Corruption*. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-1> (date of access: 02.06.2021).

¹¹⁵ First Evaluation Round Questionnaire for the First Evaluation Round (2000-2001) : Decision Adopted by GRECO at its 3rd Plenary meeting (3-5 May 2000). URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbd8>.

Відповідно до рішення GRECO під час другого раунду здійснюється оцінювання застосування державами-членами Керівних принципів:

4 (заморожування та конфіскація доходів, отриманих від корупції), 19 (зв'язок між корупцією і відмиванням грошей), що для держав-членів, які ратифікували Конвенцію СЄД №173, доповнені частинами 3 статті 19, і статтями 13 (відмивання грошей) і 23 (щодо конфіскації) цієї Конвенції;

9 (публічне адміністрування) і 10 (публічні особи);

5 (юридичні особи) і 8 (фіскальне законодавство), що для держав-членів, які ратифікували Конвенцію СЄД №173, доповнені статтями 14 (фінансові злочини), 18 (корпоративна відповідальність) і частиною другою статті 19 (санкції) цієї Конвенції¹¹⁶.

Отож, темами другого раунду оцінювання GRECO є:

- розшук, заморожування і конфіскація доходів, отриманих корупційним шляхом;
- публічне адміністрування і корупція (системи аудиту; конфлікт інтересів);
- запобігання тому, щоб юридичні особи не були «прикриттям» корупції;
- податкове та фінансове законодавство для протидії корупції;
- зв'язок між корупцією, організованою злочинністю і відмиванням грошей¹¹⁷.

Опитувальник для другого раунду був прийнятий на 12-му пленарному засіданні GRECO, що проходило 9-13 грудня 2002 року¹¹⁸.

¹¹⁶ Second Evaluation Round PROVISIONS UNDER EVALUATION : Decision Adopted by GRECO.
URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbb58>.

¹¹⁷ Second Evaluation Round / Deuxième cycle d'évaluation. *Group of States against Corruption*.
URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-2> (date of access: 02.06.2021).

¹¹⁸ Second Evaluation Round Questionnaire for the Second Evaluation Round (2003-2005) : Decision Adopted by GRECO at its 12th Plenary Meeting (Strasbourg, 9-13 December 2002).

Країни, що приєдналися до GRECO після завершення оцінювання в рамках першого раунду, тобто після 31 грудня 2002 року, проходять спільний 1-й і 2-й раунд. Такими державами-членами, щодо яких 1-й і 2-й раунди об'єднані у один раунд оцінювання, є 16 держав: Андорра, Вірменія, Австрія, Азербайджан, Білорусь, Італія, Казахстан, Ліхтенштейн, Монако, Чорногорія, Російська Федерація, Сан Маріно, Сербія, Швейцарія, Турція, Україна¹¹⁹.

Третій раунд оцінювання (2007 – 2012 рр.)

Відповідно до рішення GRECO під час третього раунду здійснюється оцінювання за двома тематичними напрямками:

1. Інкримінація корупції – застосування державами-членами Конвенції СЄД №173 та Додаткового протоколу до неї СЄД № 191 та Керівного принципу 2 – це Тема I;

2. Прозорість фінансування політичних партій, посиляючись на Рекомендацію Комітету Ради Міністрів щодо загальних правил для протидії корупції у фінансуванні політичних партій та виборчих кампаній (Rec (2003)4)¹²⁰ – Тема II¹²¹.

URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbdcd>.

¹¹⁹ First evaluation round / Premier cycle d'évaluation. *Group of States against Corruption*. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-1> (date of access: 02.06.2021).

¹²⁰ Рекомендація N Rec (2003) 4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про загальні правила боротьби з корупцією при фінансуванні політичних партій і виборчих кампаній» : Рек. Ради Європи від 08.04.2003 р. № Rec(2003)4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_867 (дата звернення: 02.06.2021).

¹²¹ Third Evaluation Round / Troisième cycle d'évaluation. *Group of States against Corruption*. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-3> (date of access: 02.06.2021).

Опитувальники для обох тем третього раунду були прийняті на 29-му пленарному засіданні GRECO, що проходило 19-23 червня 2006 року^{122 123}.

Четвертий раунд оцінювання (2012 – 2017 рр.)

Темами для оцінювання в рамках четвертого раунду є запобігання корупції серед парламентарів, суддів і прокурорів, зокрема:

етичні принципи та правила поведінки;
конфлікт інтересів;
заборони та обмеження певних видів діяльності;
декларування активів, доходів, зобов'язань та інтересів;
правозастосування правил щодо конфлікту інтересів;
обізнаність, навчання¹²⁴.

Серед положень правових інструментів, відповідність яким оцінюється в рамках четвертого раунду, – Керівні принципи 1, 3, 15, та багато інших документів¹²⁵.

Опитувальник для четвертого раунду був прийнятий на 50-му пленарному засіданні GRECO, що проходило 28 березня–1 квітня 2011

¹²² Third Evaluation Round Questionnaire on the incriminations provided for in the Criminal Law Convention on Corruption (ETS 173), its Additional Protocol (ETS 191) and Guiding Principle 2 (GPC 2) : Decision Adopted by GRECO at its 29th Plenary Meeting (Strasbourg, 19-23 June 2006). URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbe32>.

¹²³ Third Evaluation Round Questionnaire on Transparency of Party Funding : Decision Adopted by GRECO at its 29th Plenary Meeting (Strasbourg, 19-23 June 2006). URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbe36>.

¹²⁴ Fourth Evaluation Round / Quatrième Cycle d'Evaluation. *Group of States against Corruption*. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-4> (date of access: 02.06.2021).

¹²⁵ Reference texts. *Group of States against Corruption*. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/round4/reference-texts> (date of access: 02.06.2021).

року, із змінами, внесеними на 57-му пленарному засіданні 15–19 жовтня 2012 року¹²⁶.

П'ятий раунд оцінювання (розпочався з 1 січня 2017 року)

Темами п'ятого раунду оцінювання є запобігання корупції та просування доброчесності в центральних урядах (топ функції виконавчої гілки влади) та в правоохоронних органах¹²⁷.

Серед положень правових інструментів, відповідність яким оцінюється в рамках п'ятого раунду:

- Рекомендація Комітету Міністрів від 19 вересня 2001 року № (2001)10 щодо Європейського кодексу поліцейської етики¹²⁸;
- Керівні принципи 1, 3, 6, 9, 10, 11, 13, 16, 19;
- Рекомендація Комітету Міністрів від 11 травня 2000 року № (2000)10 щодо кодексів поведінки публічних осіб¹²⁹;
- та багато інших релевантних документів¹³⁰.

¹²⁶ Fourth Evaluation Round Revised Questionnaire on Corruption Prevention in respect of Members of Parliament, Judges and Prosecutors : Decision Adopted by GRECO at its 50th Plenary Meeting (Strasbourg, 28 March – 1 April 2011) Revised at its 57th Plenary Meeting (Strasbourg, 15-19 October 2012). URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbdfe>.

¹²⁷ Fifth evaluation round / Cinquième cycle d'évaluation. *Group of States against Corruption*. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-5-new> (date of access: 02.06.2021).

¹²⁸ Recommendation Rec(2001)10 of the Committee of Ministers to member states on the European Code of Police Ethics : Recommendation adopted by the Committee of Ministers on 19 September 2001 at the 765th meeting of the Ministers' Deputies. URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805e297e.

¹²⁹ Recommendation No R (2000)10 : Recommendation adopted by the Committee of Ministers on 11 May 2000 at its 106th session. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cc1ec>.

¹³⁰ Reference texts of Fifth Evaluation Round. *Group of States against Corruption*. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/round5/reference-texts> (date of access: 03.06.2021).

Опитувальник для п'ятого раунду був прийнятий на 73-му пленарному засіданні GRECO, що проходило 17-21 жовтня 2016 року¹³¹.

¹³¹ Fifth Evaluation Round Questionnaire1 Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies : Adopted by GRECO at its 73rd Plenary Meeting (Strasbourg, 17-21 October 2016). URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168070cf7d>.

1.3.3.2 Деякі тенденції в рамках моніторингового механізму GRECO та узагальнення щодо впливу цього механізму на результати антикорупційних політик її держав-членів

Ми не ставимо за ціль в рамках цієї роботи дослідити ані заходи, які держави вживають в межах своїх політик, сформованих за результатами проходження того чи іншого раунду оцінювання GRECO, з метою імплементації положень антикорупційних правових інструментів Ради Європи, ані оцінити результати цих політик чи окремих заходів в контексті кожної держави-члена .

В рамках нашого дослідження загальної ролі конвенційних механізмів на результати антикорупційних політик в межах цієї частини роботи ми вважаємо за доцільне (а) навести деякі результати нашого узагальнення інформації, оприлюдненої на офіційному сайті GRECO, з посиланням на результати деяких досліджень^{132 133 134 135 136} з питань, зокрема, результатів антикорупційних політик держав-членів GRECO під

¹³² MACAULEY R. FIGHTING CORRUPTION Thematic Review of GRECO's Third Evaluation Round Incriminations. CoE. 72 p. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbf86>.

¹³³ DOUBLET Y.-M. FIGHTING CORRUPTION Political funding. CoE. 57 p. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbff2>.

¹³⁴ Lessons learnt from the three Evaluation Rounds (2000-2010). Thematic Articles. CoE. 76 p. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbfc6>.

¹³⁵ CORRUPTION PREVENTION Members of Parliament, Judges and Prosecutors CONCLUSIONS AND TRENDS. CoE. 40 p. URL: <https://rm.coe.int/corruption-prevention-members-of-parliament-judges-and-prosecutors-con/16807638e7>.

¹³⁶ Sixteenth General Activity Report (2015) of the Group of States against Corruption. CoE. 64 p. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbf46>.

впливом його моніторингового механізму, а також (б) виокремити деякі тенденції.

Відтак, відповідно до 17-го звіту про діяльність GRECO за 2016 рік, прийнятого на 75-му пленарному засіданні GRECO 20-24 березня 2017 року, у 2016 році темпи досягнення повного виконання державами-членами рекомендацій GRECO були сталими, але почали спостерігатися ознаки їх сповільнення. Темпи та показники відповідності рекомендаціям в рамках перших двох раундів були високими, проте з початком 3-го раунду показники повного виконання рекомендацій знизилися, і продовжували падати в рамках четвертого раунду. Такі загальні висновки GRECO зробила щодо менше половини держав-членів, стосовно яких на кінець 2016 рік тривали 3-й і 4-й раунди оцінювання¹³⁷.

Ми погоджуємося з GRECO щодо можливої причиною появи такої динаміки. У своєму звіті GRECO висловлює припущення, що сповільнення темпів може бути пояснене «надмірною комплексністю питань» цих раундів¹³⁸.

Теми кожного із 3-го і 4-го раундів, як зауважує GRECO, фактично стосуються не лише питань в межах компетенції урядів, тобто виконавчої гілки влади, але й судової та законодавчої гілок¹³⁹, відповідно, продовжуючи цю думку, ми можемо лише доповнити, що напрацювання, погодження та координації між усіма стейкхолдерами виконання заходів, необхідних для виконання рекомендацій, наданих GRECO, очевидно потребує більше зусиль і відповідно довшого часу порівняно з попередніми двома раундами.

¹³⁷ Seventeenth General Activity Report (2016) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America. CoE. 43 p. URL: <https://rm.coe.int/seventeenth-general-activity-report-2016-of-the-group-of-states-against/168071c885>.

¹³⁸ Idem.

¹³⁹ Idem.

Крім того, за нашими підрахунками, теми кожного із 3-го і 4-го раундів покривають більше положень правових документів Ради Європи, порівняно з попередніми 1-м і 2-м раундами, і відповідно спектр питань 3-го і 4-го раундів набагато ширший за перелік питань 1-го і 2-го. Як наслідок, обсяги звітів та й відповідно спектр інформації для опрацювання експертами-оцінювачами та інформації-результатів такої оцінки збільшилися.

На підтвердження цього наведемо деякі кількісні дані, не вдаючись до глибинного якісного аналізу змісту тих чи інших документів.

За нашими підрахунками, опитувальник для 1-го раунду містить загалом 76 питань, поділені на 7 груп питань, які, в свою чергу, – на два блоки, для 2-го раунду – загалом 74 питання (15 груп, три блоки), в той час як опитувальник для 3-го раунду загалом містить 147 питань (25 груп, п'ять блоків). Опитувальник для 4-го раунду загалом містить 89 питань (27 груп, три блоки), а опитувальник для 5-го раунду – 86 питань (16 груп, два блоки).

За результатом порівняння цих цифр, не беручи до уваги розлогість питань, що лише б підсилило наші результати, ми можемо зробити висновок (який просто лежить на поверхні), що протягом перших двох раундів оцінювання GRECO обсяг питань був приблизно однаковий, в той час як обсяг третього раунду *вдвічі* більший за кожен із попередніх.

На нашу думку, на доповнення причини ширшого кола стейкхолдерів, це могло бути ще однією можливою причиною того, чому на завершення третього раунду витрачено більше років, аніж на попередні раунди. І хоча четвертий раунд має не суттєво більшу кількість питань, аніж перший і другий, він розпочався для більшості держав в той час, коли третій ще не завершився через зазначену вище причину, і тим самим потребував ще більше додаткових зусиль – спрацював ефект снігової груді.

Враховуючи помірну кількість питань опитувальника 5-го раунду і те, що він стосується лише виконавчої гілки влади, можна зробити прогноз, що

із остаточним завершенням 3-го раунду для переважної більшості держав кількість/частки виконаних рекомендацій будуть більшими, ніж фіксувалися протягом 2016-2020 років.

Окрім вищенаведеного, вбачаємо цінними результати порівняння підрахунків середньої кількості рекомендацій, наданих в рамках кожного із раундів, але такі підрахунки ми не будемо робити з межах цієї роботи, і залишимо їх для наступних досліджень.

За результатами аналізу рівня повністю виконаних рекомендацій, наданих в рамках перших двох раундів, та темпів досягнення такої відповідності GRECO також у цьому ж звіті робить висновок, що «держави-члени все більше потребують довшого часу для виконання рекомендацій»¹⁴⁰.

У 2018 році тенденція повільного виконання рекомендацій, наданих в рамках 4-го раунду оцінювання, продовжувалася, при тому що кількісні показники знизилися в порівнянні з 2017 роком. Так, відповідно до звітної інформації GRECO, частка виконаних державами-членами рекомендацій, наданих в рамках 4-го раунду оцінювання, складала 33,9% від усіх рекомендацій, виконання яких було оцінено на кінець 2018 року, при тому що частка таких рекомендацій в 2017 році складала 40,5%¹⁴¹.

¹⁴⁰ Idem.

¹⁴¹ 19th General Activity Report (2018) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO 82 (18-22 March 2019). CoE. 48 p. URL: <https://rm.coe.int/19th-general-activity-report-2018-group-of-states-against-corruption-g/1680951d14>.

З 2019 року частка виконаних рекомендацій почала поступово зростати. Відтак на кінець 2019 року зафіксовано ріст на 3% і така частка складала майже 36%¹⁴², а на кінець 2020 року – майже 39%¹⁴³.

За нашими узагальненнями підрахунків, зроблених GRECO на кінець 2020 року щодо 46 держав-членів, звіти яких щодо виконання рекомендацій в рамках 4-го раунду оприлюднені¹⁴⁴, із цих 46 держав-членів GRECO лише дві держави виконали усі надані їм в рамках 4-го раунду рекомендації (100%), а саме: *Норвегія* (відповідно до останнього в межах цього раунду звіту про відповідність прийнятого в 2019 році) і *Фінляндія* (2017); в той час як виконали більше половини рекомендацій, і меншу половину виконали частково, не маючи жодної не виконаної рекомендації, *шість* держав: *Албанія* (відповідно до останнього в межах цього раунду звіту про відповідність, прийнятого щодо неї в 2020 році) 90% рекомендацій виконала, 10% – виконала частково, *Болгарія* (2020): 84,2%, 15,8%, *Ісландія* (2019): 60%, 40%, *Естонія* (2017): 73,7%, 26,3%, *Сполучене Королівство* (2017): 87,5%, 12,5%, *Швеція* (2017): 75%, 25%. Є також *три* держави, які не мають не виконаних рекомендацій, але частка виконаних становить менше половини, а саме: *Вірменія* (2019): виконані – 37,5%, виконані частково – 62,5%; *Литва* (2019): 46,2%, 53,8%; *Мальта* (2019) – 44,4%, 55,6%. Решта 35 із 46 держав-членів GRECO¹⁴⁵ на кінець 2020 року мають не виконані рекомендації.

¹⁴² 20th General Activity Report (2019) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (25 March 2020). CoE. 52 p., p. 9. URL: <https://rm.coe.int/20th-general-activity-report-2019-of-the-group-of-states-against-corru/16809e8fe4>.

¹⁴³ 21st General Activity Report (2020) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (March 2021). CoE. 53 p., pp. 8-9. URL: <https://rm.coe.int/21st-general-activity-report-greco-2020/1680a2173c>.

¹⁴⁴ Idem. pp. 26-31.

¹⁴⁵ Звіти щодо відповідності в рамках 4-го раунду решти чотирьох країн: а саме: Білорусі [Belarus - Bélarus. *Group of States against Corruption*. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/belarus> (date

Погоджуючись з висновком Президента GRECO про дієвість «механізму швидкої реакції»¹⁴⁶, «позитивні ефекти» від застосування особливих заходів в межах процедури у зв'язку з невідповідністю (the ad-hoc evaluation)¹⁴⁷, ми також вважаємо, що зміну тенденції протягом 2016-2018 років на поступове зростання частки виконаних рекомендацій, починаючи з 2019 року, можна пояснити, з-поміж іншого, застосуванням особливої процедури у зв'язку із невідповідністю (non-compliance procedure), зокрема передбачену Правилом 32, яке ми згадували вище.

Відтак, у зв'язку невиконанням рекомендацій, наданих в рамках 4-го раунду, на кінець 2019 року під особливою процедурою у зв'язку із невідповідністю в рамках 4-го раунду були 16 держав-учасниць: Австрія, Вірменія, Данія, Ірландія, Люксембург, Монако, Німеччина, Північна Македонія, Польща, Португалія, Румунія, Турція, Угорщина, Чехія, Франція, при тому що Білорусь є єдиною державою, яка також досі під такою процедурою в рамках ще спільного 1-го і 2-го раундів, і 3-го раунду¹⁴⁸.

of access: 03.06.2021)], Сан Маріно [San Marino - Saint-Marin. *Group of States against Corruption*. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/san-marino> (date of access: 03.06.2021)], Ліхтенштейн [Liechtenstein. *Group of States against Corruption*. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/liechtenstein> (date of access: 03.06.2021)] станом на травень 2021 не прийняті, а щодо Казахстану розпочинається спільний 1-й і 2-й раунд, оскільки він приєднався до GRECO лише 1 січня 2020 року.

¹⁴⁶ 20th General Activity Report (2019) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (25 March 2020). CoE. 52 p., p. 7. URL: <https://rm.coe.int/20th-general-activity-report-2019-of-the-group-of-states-against-corru/16809e8fe4>.

¹⁴⁷ 21st General Activity Report (2020) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (March 2021). CoE. 53 p., pp. 5. URL: <https://rm.coe.int/21st-general-activity-report-greco-2020/1680a2173c>

¹⁴⁸ 20th General Activity Report (2019) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (25 March 2020). CoE. 52 p. URL: <https://rm.coe.int/20th-general-activity-report-2019-of-the-group-of-states-against-corru/16809e8fe4>.

На кінець 2020 року під процедурою Правила 34¹⁴⁹ перебувала Греція, під процедурою Правила 32 в рамках 4-го раунду перебували: Австрія, Андорра, Боснія і Герцоговина, Молдова, Сербія, Угорщина, Люксембург, Турція, при тому що стосовно Білорусі така процедура триває по відношенню до 3-го раунду. Стосовно Азербайджану, Франції, Ірландії, Латвії, Північної Македонії, Словачії на кінець 2020 року процедури відповідно Правил 32 закриті¹⁵⁰.

Станом на кінець травня 2021 року під процедурою Правила 34 знаходяться Греція, Польща, Румунія і Словенія¹⁵¹.

У звіті від 25 березня 2020 року Президент GRECO зазначає, що «не зважаючи на безпрецедентний рівень критики [...] країни прийшли до усвідомлення, що реформи, які ми рекомендували, є для їх найкращого інтересу і необхідності. Деякі з цих країн розпочали реформи лише за фактом того, що GRECO розпочало цю процедуру, не чекаючи фінального прийняття звіту. [...] Повільно, але впевнено, наша процедура за правилом 34 хоч ще не дала нам змоги зупинила регресію, але також просуває позитивні реформи»¹⁵².

¹⁴⁹ Правило 34 (*ad hoc procedure*) застосовується до держави у разі якщо GRECO отримало надійну інформацію про те, що інституційна реформа, законодавча ініціатива або зміна у процедурі у державі-члена може призвести до серйозного порушення антикорупційного стандарту Ради Європи, який був предметом будь-якого раунду оцінювання GRECO. [Ad hoc procedures (Rule 34). *Group of States against Corruption*. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/ad-hoc-procedure-rule-34-> (date of access: 03.06.2021).]

¹⁵⁰ 21st General Activity Report (2020) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (March 2021). CoE. 53 p. URL: <https://rm.coe.int/21st-general-activity-report-greco-2020/1680a2173c>.

¹⁵¹ Ad hoc procedures (Rule 34). *Group of States against Corruption*. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/ad-hoc-procedure-rule-34-> (date of access: 03.06.2021).

¹⁵² 20th General Activity Report (2019) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (25 March 2020). CoE. 52 p., p. 7. URL: <https://rm.coe.int/20th-general-activity-report-2019-of-the-group-of-states-against-corru/16809e8fe4>.

Наприклад, лише в рамках 4-го раунду починаючи з 2012 року біля половини держав-членів GRECO провели конституційні реформи на виконання рекомендацій GRECO, більше 150 конкретних законодавчих, регуляторних або інституційних реформ проведено за досить короткий проміжок часу¹⁵³.

Окрім того, GRECO звертає увагу у своїх публікаціях на успіхи антикорупційних політик в окремих сферах деяких держав-членів протягом 2016 – 2020 років^{154 155 156 157 158 159}.

За нашими підрахунками частоти згадування у цих публікаціях тієї чи іншої держави як прикладу досягнення протягом 2016 – 2020 років успіху в тій чи іншій сфері в рамках антикорупційної політики, скерованої моніторинговим механізмом GRECO, ми можемо зробити такі

¹⁵³ Idem.

¹⁵⁴ Seventeenth General Activity Report (2016) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America. CoE. 43 p. URL: <https://rm.coe.int/seventeenth-general-activity-report-2016-of-the-group-of-states-against/168071c885>.

¹⁵⁵ CORRUPTION PREVENTION Members of Parliament, Judges and Prosecutors CONCLUSIONS AND TRENDS. CoE. 40 p. URL: <https://rm.coe.int/corruption-prevention-members-of-parliament-judges-and-prosecutors-con/16807638e7>.

¹⁵⁶ Eighteenth General Activity Report (2017) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO 79 (Strasbourg, 19-23 March 2018). 46 p. URL: <https://rm.coe.int/eighteenth-general-activity-report-2017-of-the-group-of-states-against/16807c0e91>.

¹⁵⁷ 19th General Activity Report (2018) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO 82 (18-22 March 2019). CoE. 48 p. URL: <https://rm.coe.int/19th-general-activity-report-2018-group-of-states-against-corruption-g/1680951d14>.

¹⁵⁸ 20th General Activity Report (2019) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (25 March 2020). CoE. 52 p., p. 7. URL: <https://rm.coe.int/20th-general-activity-report-2019-of-the-group-of-states-against-corru/16809e8fe4>.

¹⁵⁹ 21st General Activity Report (2020) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (March 2021). CoE. 53 p. URL: <https://rm.coe.int/21st-general-activity-report-greco-2020/1680a2173c>

узагальнення. Найчастіше згадуваними є Нідерланди¹⁶⁰, Франція¹⁶¹, Данія¹⁶², Норвегія¹⁶³, два рази згадуються п'ять держав: Грузія, Іспанія,

¹⁶⁰ Нідерланди згадуються чотири рази стосовно успішних результатів на 2016 рік у реформуванні прокуратури [Seventeenth General Activity Report (2016) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America. CoE. 43 p. URL: <https://rm.coe.int/seventeenth-general-activity-report-2016-of-the-group-of-states-against/168071c885>.], на 2017 р., – у підході органів прокуратури до комунікацій з громадянами [CORRUPTION PREVENTION Members of Parliament, Judges and Prosecutors CONCLUSIONS AND TRENDS. CoE. 40 p. URL: <https://rm.coe.int/corruption-prevention-members-of-parliament-judges-and-prosecutors-con/16807638e7>.], на 2018 р., – «мейнстрім» доброчесності у правозастосуванні [19th General Activity Report (2018) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO 82 (18-22 March 2019). CoE. 48 p. URL: <https://rm.coe.int/19th-general-activity-report-2018-group-of-states-against-corruption-g/1680951d14>.], на 2019 р., – механізм подання скарги громадянами на дії поліції [с. 13-14, 20th General Activity Report (2019) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (25 March 2020). CoE. 52 p. URL: <https://rm.coe.int/20th-general-activity-report-2019-of-the-group-of-states-against-corru/16809e8fe4>.].

¹⁶¹ Франція згадується чотири рази стосовно успішних результатів на 2016 рік у «імплементатії заходів щодо системи правосуддя для 21-го століття» [Seventeenth General Activity Report (2016) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America. CoE. 43 p. URL: <https://rm.coe.int/seventeenth-general-activity-report-2016-of-the-group-of-states-against/168071c885>.], на 2017 р., – система подання скарг до Вищої ради правосуддя [CORRUPTION PREVENTION Members of Parliament, Judges and Prosecutors CONCLUSIONS AND TRENDS. CoE. 40 p. URL: <https://rm.coe.int/corruption-prevention-members-of-parliament-judges-and-prosecutors-con/16807638e7>.] і ефективності антикорупційних органів [Eighteenth General Activity Report (2017) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO 79 (Strasbourg, 19-23 March 2018). 46 p. URL: <https://rm.coe.int/eighteenth-general-activity-report-2017-of-the-group-of-states-against/16807c0e91>.], на 2020 р., – прозорості виконання функцій держави [21st General Activity Report (2020) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (March 2021). CoE. 53 p. URL: <https://rm.coe.int/21st-general-activity-report-greco-2020/1680a2173c>.].

¹⁶² Данія згадується три рази стосовно успішних результатів на 2017 рік у запобіганні та протидії корупції у судовій системі [CORRUPTION PREVENTION Members of Parliament, Judges and Prosecutors CONCLUSIONS AND TRENDS. CoE. 40 p. URL: <https://rm.coe.int/corruption-prevention-members-of-parliament-judges-and-prosecutors-con/16807638e7>.], на 2019 р., – стосовно посібника для міністрів [с. 13-14, 20th General Activity Report (2019) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (25 March 2020). CoE. 52 p. URL: <https://rm.coe.int/20th-general-activity-report-2019-of-the-group-of-states-against-corru/16809e8fe4>.], і на 2020 р., – незалежність розслідувань, внутрішні розслідування [21st General Activity Report (2020) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (March 2021). CoE. 53 p. URL: <https://rm.coe.int/21st-general-activity-report-greco-2020/1680a2173c>.]

¹⁶³ Норвегія згадується три рази стосовно успішних результатів на 2016 рік стосовно нової системи незалежного моніторингу фінансування політичних партій [Seventeenth General Activity Report (2016) of

Словенія, Німеччина, Фінляндія, і один раз 13 країн: Ірландія, Ісландія, Італія, Естонія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Сполучене Королівство, США, Хорватія, Чорногорія, Швеція.

Отож, у зв'язку з цим, ми можемо зробити висновок, що по відношенню до 22 держав із загальної кількості 49 держав-членів GRECO (не враховуючи Казахстан, стосовно якого не розпочато жодного раунду) можна говорити про деякі визнані протягом 2016 – 2020 років фрагментовані успіхи в протидії корупції в рамках їх антикорупційних політик, скерованих моніторинговим механізмом GRECO задля забезпечення відповідності виконання рекомендацій, наданих їм в межах 3 – 5 раундів GRECO.

Згідно з деякими висновками, зробленими GRECO за результатами узагальнень ходу 4-го раунду оцінювання станом на 2017 рік серед держав-членів GRECO спостерігається тенденція покращення ситуації з доступом до інформації в судових та законодавчих органах¹⁶⁴.

Більш того з часу створення GRECO і до сьогодні позитивним трендом залишається те, що всі держави-члени, за винятком Білорусі, надають дозволи на оприлюднення звітів щодо них¹⁶⁵.

the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America. CoE. 43 p. URL: <https://rm.coe.int/seventeenth-general-activity-report-2016-of-the-group-of-states-against/168071c885>], 2017 p. – підзвітності прокурорів [CORRUPTION PREVENTION Members of Parliament, Judges and Prosecutors CONCLUSIONS AND TRENDS. CoE. 40 p. URL: <https://rm.coe.int/corruption-prevention-members-of-parliament-judges-and-prosecutors-con/16807638e7>], 2020 p., – захисту викривачів корупції [21st General Activity Report (2020) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (March 2021). CoE. 53 p. URL: <https://rm.coe.int/21st-general-activity-report-greco-2020/1680a2173c>].

¹⁶⁴ CORRUPTION PREVENTION Members of Parliament, Judges and Prosecutors CONCLUSIONS AND TRENDS. CoE. 40 p. URL: <https://rm.coe.int/corruption-prevention-members-of-parliament-judges-and-prosecutors-con/16807638e7>.

¹⁶⁵ З 16 с., 21 с. (переклад авторки) 21st General Activity Report (2020) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (March 2021). CoE. 53 p. URL: <https://rm.coe.int/21st-general-activity-report-greco-2020/1680a2173c>.

Крім того, і це Президент GRECO називає однією з негативних «трьох ключових трендів 2017 року», багато державах-членів GRECO недооцінюють або й взагалі не вживають заходи запобігання корупції, вдаючись у своїх політиках більше уваги на посиленні репресивних заходів¹⁶⁶.

Щодо другої ключової тенденцією, то загальним висновком підкреслено, що кожна рекомендація з п'яти наданих GRECO в рамках 4-го раунду оцінювання наголошує на необхідності контролю та правозастосуванням законодавства на практиці¹⁶⁷. Отож, незважаючи на «закладений солідний фундамент для боротьби проти корупції у більшості юрисдикцій, в тому числі демонстрацію прикладів хороших (навіть відмінних) практик», загалом спостерігається недостатньо ефективного застосування, імплементація цього фундаментального законодавства¹⁶⁸.

Третьою, і «можливо такою, що викликає найбільше занепокоєння», є те, що у деяких державах-членах GRECO «нові законодавчі ініціативи надали зворотного руху реформам, здійсненим на виконання рекомендацій GRECO»¹⁶⁹. До прикладу, в рамках п'ятого раунду виявлено, що повертаючись до питання щодо імунітетів, які були темою оцінювання ще 15 років назад в рамках 1-го раунду, деякі держави знову отримують

¹⁶⁶ З 5 с. (переклад авторки) Eighteenth General Activity Report (2017) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO 79 (Strasbourg, 19-23 March 2018). 46 p. URL: <https://rm.coe.int/eighteenth-general-activity-report-2017-of-the-group-of-states-against/16807c0e91>.

¹⁶⁷ Idem.

¹⁶⁸ Цит. з 34 с. (переклад авторки) CORRUPTION PREVENTION Members of Parliament, Judges and Prosecutors CONCLUSIONS AND TRENDS. CoE. 40 p., p. 33. URL: <https://rm.coe.int/corruption-prevention-members-of-parliament-judges-and-prosecutors-con/16807638e7>.

¹⁶⁹ Цит. з 5 с. (переклад авторки) Eighteenth General Activity Report (2017) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO 79 (Strasbourg, 19-23 March 2018). 46 p. URL: <https://rm.coe.int/eighteenth-general-activity-report-2017-of-the-group-of-states-against/16807c0e91>.

рекомендації стосовно відповідності стандарту, яким визначено, що «імунітети слід обмежити до тієї міри, що є необхідною для демократичного суспільства таким чином, щоб не перешкоджати розслідуванню, переслідуванню або винесенню рішення щодо корупційних правопорушень»¹⁷⁰.

Ще однією тенденцією, що викликає занепокоєння, залишається те, що процес ратифікації трьох міжнародних правових інструментів, зокрема Конвенції СЄД № 174, затягнувся на десятиліття. Відтак, на кінець 2020 року Конвенцію СЄД № 173 ратифікували 48 держав, Додатковий протокол СЄД № 191 – 46 держав, а Конвенцію СЄД № 174 – 35 держав із 50 держав-членів GRECO¹⁷¹.

¹⁷⁰ Цит. з 11 с. (переклад авторки) 20th General Activity Report (2019) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (25 March 2020). CoE. 52 p., p. 7. URL: <https://rm.coe.int/20th-general-activity-report-2019-of-the-group-of-states-against-corru/16809e8fe4>.

¹⁷¹ Дані з Рисунок на 18 с. (переклад авторки) 21st General Activity Report (2020) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (March 2021). CoE. 53 p., p. 18. URL: <https://rm.coe.int/21st-general-activity-report-greco-2020/1680a2173c>

1.4. Конвенція ООН проти корупції та особливості механізму моніторингу її імплементації

1.4.1. Деякі деталі щодо появи Конвенції ООН проти корупції та приєднання до неї держав

Конвенцію Організації об'єднаних націй проти корупції прийнято пунктом 2 резолюції Генеральної асамблеї Організації об'єднаних націй (далі – ООН) від 31 жовтня 2003 року № 58/4¹⁷².

Також у цьому пункті зазначено, що Генеральна асамблея ООН «відкриває її підписання на Конференції високого рівня, присвяченій політичному підписанню, що відбудеться в місті Меріда в Мексиці протягом 9-11 грудня 2003 року, відповідно до резолюції 57/169» (ст. 2)¹⁷³.

Також слід зауважити, що саме пунктом 7 резолюції від 31 жовтня 2003 року № 58/4 Генеральної асамблеї ООН вирішено, що «з метою підвищення обізнаності щодо корупції та ролі Конвенції у боротьбі та запобіганні корупції, 9 грудня визначено Міжнародним днем протидії корупції» (ст. 3)¹⁷⁴.

Як зазначено в резолюції від 31 жовтня 2003 року № 58/4, Генеральна асамблея ООН обґрунтовує прийняття цієї Конвенції, посилаючись на свої попередні резолюції, зокрема, від 4 грудня 2000 року № 55/61, якою, серед іншого, створено спеціальний Комітет з метою ведення перемовин щодо ефективного міжнародного правового інструменту проти корупції, від 20 грудня 2000 року № 55/188, якою скликано міжурядову експертну групу для вивчення питання стосовно незаконно перераховані кошти та їх повернення до країн їх походження, від 21 грудня 2001 року №56/186 та від 20 грудня

¹⁷² UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST CORRUPTION : CONVENTION.
URL: https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf.

¹⁷³ Idem.

¹⁷⁴ Idem.

2002 року, що стосуються питань запобігання та боротьби проти корупційних практик і перерахування коштів незаконного походження, повернення цих коштів до країн їх походження, а також на резолюцію Ради з економічних та соціальних питань від 24 липня 2001 року № 2001/13 за назвою «Посилення міжнародного співробітництва у запобіганні та боротьби проти перерахування коштів незаконного походження, отриманих від корупційних дій, включаючи відмивання грошей, та у поверненні таких коштів», нагадуючи про Монтерейський консенсус, прийнятий Міжнародною конференцією з питань фінансування задля розвитку (що пройшла 18-22 березня 2002 року), в якому було підкреслено, що боротьба проти корупції на всіх рівнях є пріоритетом, а також Йоханесбурську декларацію з питань сталого розвитку, прийняту Світовим самітом з питань сталого розвитку (що пройшов з 26 серпня по 4 вересня 2002 року), зокрема пункт 19, яким корупція була визнана загрозою сталому розвитку людей, а також «стурбованістю проблем та загроз стабільності та безпеці суспільств, викликаних корупцією, підриваючи інституції й цінності демократії, етичні цінності та справедливість, та ставлячи під загрозу сталий розвиток і верховенство права» (ст. 1-2)¹⁷⁵.

Робота над узгодження проекту тексту Конвенції була тривалою: Конвенцію було прийнято після переговорів протягом семи сесій спеціального комітету для ведення переговорів з питань Конвенції, що тривали з 21 січня 2002 року до 1 жовтня 2003 року.

Важливим на нашу думку є те, що Конвенція ООН проти корупції враховує результати роботи в антикорупційній сфері, здобуті Африканським союзом, Радою Європи, Всесвітньою митною організацією, Європейським Союзом, Лігою арабських держав, Організацією

¹⁷⁵ Idem.

економічного співробітництва та розвитку, Організацією американських держав.

Конвенція бере до уваги інші багатосторонні інструменти для запобігання та боротьби проти корупції, включаючи, зокрема:

Міжамериканську конвенцію проти корупції, прийняту Організацією американських держав 29 березня 1996 року,

Конвенцію боротьби проти корупції серед посадових осіб Європейського співтовариства або посадових осіб держав-членів Європейського Союзу, прийняту Радою Європейського Союзу 26 травня 1997 року,

Конвенцію проти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних бізнес трансакцій, прийняту Організацією економічного співробітництва та розвитку 21 листопада 1997 року,

Конвенцію кримінального права проти корупції, прийняту Комітетом Міністрів Ради Європи 27 січня 1999 року,

Конвенцію цивільного права проти корупції, прийняту Комітетом Міністрів Ради Європи 4 листопада 1999 року.

Конвенцію з питань запобігання та боротьби проти корупції Африканського Союзу, прийняту главами держав та урядів Африканського Союзу 12 липня 2003 року (ст. 6-7)¹⁷⁶.

Крім того в преамбулі Конвенції ООН проти корупції також згадується Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 29 вересня 2003 року (ст. 7)¹⁷⁷.

Відповідно до інформації, оприлюдненої на офіційному сайті ООН , «Конвенція ООН є єдиним універсальним антикорупційним інструментом із юридичними зобов'язаннями. Далекосяжний підхід Конвенції та

¹⁷⁶ Idem.

¹⁷⁷ Idem.

обов'язковий характер багатьох її положень роблять її унікальним інструментом для вироблення комплексного рішення глобальної проблеми.»¹⁷⁸.

Відповідно до частини першої статті 67 Конвенції вона відкрита для підписання всіма державами з 9 до 11 грудня 2003 року в Мериді, Мексика, а потім у Центральних установах ООН у Нью-Йорку до 9 грудня 2005 року.

Відповідно до частини другої цієї статті Конвенція також відкрита для підписання регіональними організаціям економічної інтеграції за умови, що принаймні одна з держав-учасниць такої організації підписала цю Конвенцію відповідно до частини 1 цієї статті.

Також у частині третій цієї статті зокрема зазначено, що Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню (відповідно до особливостей національного законодавства держави).

Остання четверта частина цієї статті уточнює, серед іншого, що Конвенція відкрита для приєднання будь-якої держави чи будь-якої регіональної організації економічної інтеграції, принаймні одна з держав-членів якої є Учасницею цієї Конвенції. Документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретареві ООН.

Конвенція набула чинності 14 грудня 2005 року відповідно до статті 68(1), якою визначено: «Конвенція набирає чинності на дев'яностий день після дати здачі на зберігання тридцятої ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження або приєднання. [...] ».

Станом на 6 лютого 2020 року із 197 держав-членів ООН¹⁷⁹: 187 держав *приєдналися* до Конвенції ООН проти корупції (тобто ратифікували Конвенцію) і тим самим стали *державами-учасницями* Конвенції; водночас

¹⁷⁸ United Nations Convention against Corruption. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/uncac.html> (date of access: 03.06.2021).

¹⁷⁹ Member States | United Nations. *United Nations*. URL: <https://www.un.org/en/about-us/member-states> (date of access: 16.05.2021).

дві держави, а саме: Барбадос (англ. Barbados) і Сирія (англ. Syria, або Syrian Arab Republic), підписали Конвенцію в 2003 році, але *не ратифікували* її (тобто не завершили процес приєднання), і тим самим є *державами-підписантами* Конвенції; в той час як *вісім* держав, а саме: Андорра (англ. Andorra), Еритрея (англ. Eritrea), Монако (англ. Monaco), Сент-Кітс і Невіс (англ. Saint Kitts and Nevis), Сент-Вінсент і Гренадини (англ. Saint Vincent and the Grenadines), Сан Маріно (англ. San Marino), Сомалі (англ. Somalia), Суринам (англ. Suriname) *не підписали* Конвенцію¹⁸⁰.

Тонга (Tonga) є країною, що найпізніше приєдналася до Конвенції – 6 лютого 2020 року (шляхом процедури «accession»).

Окремо вважаємо за доцільне звернути увагу, що Північна Корея (англ. North Korea) не є членом ООН і відповідно не є ані державою-учасницею, ані підписантом Конвенції ООН проти корупції.

Також хочемо виокремити той факт, що Європейський Союз є учасником Конвенції: ЄС підписав Конвенцію 15 вересня 2005 року та шляхом процедури «approval» завершив процес приєднання 12 листопада 2008 року.

Україна підписала Конвенцію ООН проти корупції 31 жовтня 2003 року, ратифікувала із заявами Законом України від 18 жовтня 2006 року № 251-V¹⁸¹, при тому що датою набрання чинності Конвенції для України є 01 січня 2010 року¹⁸².

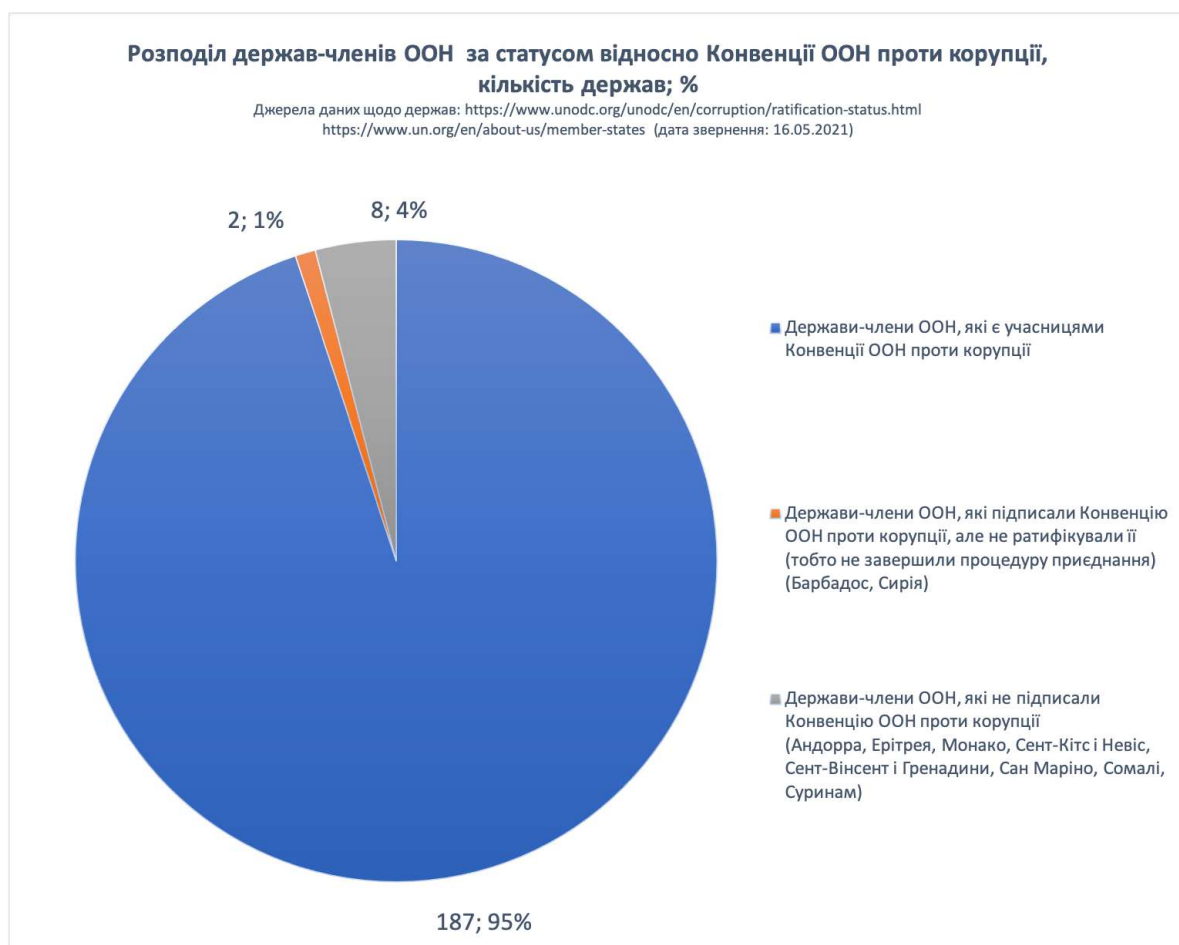
¹⁸⁰ Ratification status. United Nations : Office on Drugs and Crime. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/ratification-status.html> (date of access: 16.05.2021).

¹⁸¹ Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції : Закон України від 18.10.2006 р. № 251-V : станом на 28 квіт. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/251-16> (дата звернення: 03.06.2021).

¹⁸² Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (укр/рос) : Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 31.10.2003 р. : станом на 18 жовт. 2006 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 03.06.2021).

На Рисунку 3 ілюстровано розподіл держав-учасниць ООН щодо їх статусу по відношенню до Конвенції ООН проти корупції (відповідно до востаннє актуалізованих даних на офіційному сайті ООН станом на 6 лютого 2020 року).

Рисунок 3. Розподіл держав-членів ООН за статусом відносно Конвенції ООН проти корупції

Як ми бачимо на Рисунку 3, переважна більшість держав-членів ООН (187 країн з 197, що становить 95% від загальної кількості) є учасниками Конвенції ООН проти корупції, при тому що лише дві держави досі перебувають у процесі приєднання до цієї Конвенції, і вісім держав-членів ООН, що становить 4% від загальної кількості держав-членів ООН, не підписали цей міжнародний договір.

1.4.2. Короткий огляд Конвенції ООН проти корупції

Відповідно до статті 1 Конвенції ООН проти корупції її цілями є:

«а) сприяння вжиттю й посиленню заходів, спрямованих на більш ефективне й дієве запобігання корупції та боротьбу з нею;

б) заохочення, сприяння та підтримка міжнародного співробітництва й технічної допомоги в запобіганні корупції та в боротьбі з нею, зокрема в поверненні активів;

с) заохочення чесності, відповідальності й належного управління *публічними*¹⁸³ справами й державним майном.»¹⁸⁴.

Відповідно до статті хviii Посібника з питань Конвенції ООН проти корупції «Чотирма стовпами» Конвенції є запобігання корупції, криміналізація корупції та правозастосування, міжнародне співробітництво, повернення активів, що визнаються «складовими елементами комплексної та багато дисциплінарної антикорупційної стратегії»¹⁸⁵.

Перед тим як окреслити основні положення Конвенції хочемо наголосити на деяких, на нашу думку, особливостях Конвенції задля вірного тлумачення, інтерпретації, розуміння її положень.

¹⁸³ В офіційному перекладі тексту Конвенції ООН проти корупції зазначено «громадськими справами». У нашому тексті ми ціленаправлено замінили слово «громадськими» на «публічними», керуючись розумінням того, що мова йде про публічне адміністрування в значенні державного управління. Ми припускаємо, що маємо справу з недоліком перекладу.

¹⁸⁴ Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (укр/рос) : Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 31.10.2003 р. : станом на 18 жовт. 2006 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 03.06.2021).

¹⁸⁵ TECHNICAL GUIDE TO THE UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST CORRUPTION. New York : UNITED NATIONS, 2009. 240 p. URL : https://www.unodc.org/documents/corruption/Technical_Guide_UNCAC.pdf.

Слід зазначити, що положення Конвенції мають «не однаковий ступінь зобов'язання» (пункт 11, ст. 4 Юридичного посібника з питань імплементації Конвенції ООН проти корупції)¹⁸⁶.

Як зазначається у цьому посібнику, загалом, положення можна розділити на три групи (пункт 11, ст. 4]:

1) «*Mandatory provisions*» (пункт 11, ст. 4), далі по тексту ми їх будемо називати «*обов'язкові для імплементації*», які накладають зобов'язання ввести в національне законодавство відповідні норми «або абсолютно, або за визначених умов» (пункт 11, ст. 4).

Такі положення в ідентичному англomовному тексті Конвенції можна ідентифікувати за фразою, що сконструйована з модального дієслова «shall», за яким слідує інфінітив, *наприклад*, «*shall adopt*» у фразі «*Each State Party shall adopt such legislative and other measures [...]*», що в офіційному перекладі відповідає «*Кожна Держава-учасниця вживає таких законодавчих та інших заходів [...]*» (пункт 12, ст. 4).

2) Заходи, щодо яких кожна держава-учасниця «зобов'язана прийняти рішення щодо застосування», або «*прагнути прийняти*» («*endeavour to adopt*») (пункт 11, ст. 4), як ми розуміємо, обґрунтовуючи результати прийнятого рішення особливостями ситуації з корупцією в кожному конкретному національному контексті, враховуючи масштаби, форми корупції, її динаміку, а також беручи до уваги особливості правової системи, політичні, соціальні, економічні, культурні детермінанти національного контексту.

Такі положення далі по тексту ми будемо називати такими, щодо яких кожна держава-учасниця має, або які передбачають, накладають

¹⁸⁶Legislative guide for the implementation of the United Nations Convention against Corruption. New York : UNITED NATIONS, 2006. 300 p. URL: https://www.unodc.org/pdf/corruption/CoC_LegislativeGuide.pdf.

«зобов'язання прийняти індивідуальне обґрунтоване рішення щодо імплементації».

Такі положення можна ідентифікувати в оригінальному англomовному тексті Конвенції за фразою з особливою герундіальною формою дієслова після дієслова «consider» з тим же модальним «shall», наприклад, «*each State Party shall consider [...] establishing [...]*», що в офіційному перекладі на українську мову – «кожна Держава-учасниця розглядає [...] можливість запровадження [...]», або за фразою «*shall endeavour to*» – «прагне» (пункт 12, ст. 4)¹⁸⁷.

3) Положення, що є заходами на вибір («optional measures»). Такі положення можна ідентифікувати за фразою «може прийняти» («may adopt»).

Важливим є те, що для того, щоб досягти відповідності Конвенції, держава-учасниця зобов'язана виконати положення, що є обов'язковими для імплементації, і це є своєрідним «порогом», далі «за умови що мінімальні стандарти досягнуто, держава-учасниця може перевищити ці стандарти» (пункт 21, ст. 8 Юридичного посібника).

У Конвенції також вживано фрази, метою яких є «запобігти конфліктам з національним законодавством, дозволяючи різну інтерпретацію вимог Конвенції кожною окремою країною»¹⁸⁸

«Деякі статті містять захисні застереження, що функціонують як фільтри по відношенню до зобов'язань держав-учасниць у разі якщо ці статті суперечать конституційним або фундаментальним правилам

¹⁸⁷ Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (укр/рос) : Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 31.10.2003 р. : станом на 18 жовт. 2006 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 03.06.2021).

¹⁸⁸ Hechler H., Huter M., Scaturro R. UNCAC in a nutshell 2019 A quick guide to the United Nations Convention against Corruption for donor agency and embassy staff. U4 Anti-Corruption Resource Centre, Chr. Michelsen Institute (U4 Guide 2019:2), 2019. 29 p., p. 2. URL : <https://www.u4.no/publications/uncac-in-a-nutshell-2019.pdf>.

держави-учасниці, визначаючи, що держави-учасниці зобов'язані прийняти певні заходи «за умови дотримання своєї конституції та основоположних принципів своєї правової системи [...]» (наприклад, у статті 20), «відповідно до внутрішнього права запитуваної Держави-учасниці» (наприклад, у частині 17 статті 46), «тією мірою, якою така вимога відповідає основоположним принципам їхнього внутрішнього права й характеру судового або іншого розгляду» (наприклад, у частині 8 статті 31), або «кожна Держава-учасниця, тією мірою, якою це допускається основними принципами її правової системи, і за умов, встановлених її внутрішнім правом [...]» (у частині 1 статті 50 Конвенції).».

Важливо зазначити, що у деяких статтях Конвенції стосовно криміналізації використовується фраза «таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними» (пункт 15 ст. 4 Юридичного посібника), наприклад, у статті 15 Конвенції, в якій, відповідно до Юридичного посібника ООН щодо імплементації Конвенції, «слово «інших» не означає вимогу чи дозвіл криміналізації без законодавства. Такі заходи є додатковим до законодавства і передбачають існування законодавства».

З огляду на вищезазначене ми можемо зробити висновок, що Конвенція ООН проти корупції є гнучкою, і саме ця характерна риса надає їй універсальності, здатності залишатися актуальною протягом десятиліть.

Переходячи до змістовного наповнення міжнародного договору, Конвенція ООН проти корупції складається з 71 статті, що тематично розподілені у вісім глав.

У Главі I містяться загальні положення, що визначають цілі Конвенції, вживані у ній для цих цілей терміни, сферу її застосування, принципи захисту суверенітету кожної із її держав-учасниць.

В експертному середовищі існує критика того, що Конвенція не надає визначення корупції, натомість лише «перелічує та визначає низку правопорушень, які слід криміналізувати»¹⁸⁹.

Ми не заперечуємо того, що місце для критики обґрунтоване. Проте, на нашу думку, відсутність у Конвенції визначення поняття корупції є особливою перевагою документу.

Глава II стосується такого зобов'язання як запровадження політик запобігання корупції. У статтях 5-14 цієї Глави містяться заходи щодо запобігання корупції у публічному та приватному секторах, які, зокрема, передбачають мати незалежний орган чи органи із запобігання та протидії корупції, прозору конкурентну об'єктивну систему державних закупівель, прозоре публічне адміністрування, доброчесні органи судочинства та прокуратури, систему запобігання відмиванню коштів, забезпечення з боку держави активну участь громадянського суспільства та неурядових організацій у запобіганні та боротьби проти корупції.

Глава III присвячена криміналізації корупції у публічному і приватному секторах та правоохоронній діяльності. Ця Глава містить найбільшу кількість статей порівняно з іншими главами (статті 15-42). У ній перераховуються правопорушення, які держави-учасниці Конвенції зобов'язані визначити злочинами, а також правопорушення, рішення щодо криміналізації яких держави-учасниці зобов'язані прийняти, на нашу думку, виходячи із особливостей ситуації з корупцією у національному контексті (пункт 6 ст. 2 Юридичного посібника).

Як зазначено в цьому посібнику, «інновацією Конвенції є те, що вона охоплює не лише базові форми корупції, такі як підкуп та розкрадання публічних коштів, але й діяння, що сприяють корупції: такі як перешкоджання здійсненню правосуддя, зловживання впливом,

¹⁸⁹ Idem. с. 1.

приховування або відмивання доходів, здобутих злочинним шляхом» (пункт 6 ст. 2).

Глава IV стосується міжнародного співробітництва. Як роз'яснюється в юридичному посібнику ООН, Конвенція наголошує на тому, що кожен аспект антикорупційних зусиль (запобігання, розслідування, переслідування, конфіскація та повернення незаконно набутих активів) потребує міжнародного співробітництва. Конвенція вимагає спеціальні форми міжнародного співробітництва, такі як взаємна правова допомога під час збирання та передачі доказів, екстрадиції, розшуку, заморожування, конфіскації активів, здобутих шляхом корупції. Конвенція також передбачає взаємну правову допомогу за відсутності обопільного визнання державами-учасниками відповідного діяння *злочином*, коли така допомога не передбачає примусових заходів. Крім того Конвенція виокремлює надзвичайно важливим знаходити усі можливі шляхи для сприяння співпраці між державами-учасниками (пункт 7 ст. 3 Конвенції).

Глава V присвячена поверненню активів, що визнається ООН найбільш важливою новелою та «*фундаментальним принципом Конвенції*» у пункт 8 ст. 3 Юридичного посібника. В цій Главі визначено, як здійснюється співробітництво та надається допомога, які активи, здобуті шляхом корупції, повертаються державі, що запитує, а також яким чином врегульовуються питання щодо інтересів жертв чи законних власників.

Глава VI стосується питань обміну інформацією та технічної допомоги на шляху держав-учасниць досягнення їх відповідності положенням Конвенції. Ця Глава містить статті, що зобов'язують забезпечити навчальні програми для працівників, що займаються запобіганням та боротьбою проти корупції; також «*вживати заходи, які сприяють оптимальному здійсненню Конвенції [...] шляхом міжнародного співробітництва з урахуванням негативних наслідків для суспільства в цілому, у тому числі для його сталого розвитку*» (частина перша статті 62

Конвенції), а також *«наскільки це можливо й у координації одна з одною, а також з міжнародними й регіональними організаціями, докладають конкретних зусиль»* для надання допомоги державам, що розвиваються, у їх зусиллях імплементації положень Конвенції (частина друга статті 62 Конвенції).

На нашу думку, особливий інтерес викликає стаття 61 цього розділу. Ця стаття зобов'язує держави-учасниці розглянути можливість *«проведення, консультуючись з експертами, аналізу тенденцій в галузі корупції на своїй території, а також умов, в яких здійснюються корупційні злочини»* (частина перша статті 61), а також *«розширення статистичних даних, аналітичних знань щодо корупції та інформації, у тому числі про оптимальні види практики у справі запобігання корупції й боротьби з нею, та обміну ними через посередництво міжнародних і регіональних організацій»* (частина друга статті 61), *«здійснення контролю за своєю політикою і за практичними заходами з корупцією, а також оцінки їхньої ефективності й дієвості»* (частина третя статті 61 Конвенції).

На нашу думку, саме ці положення дають підґрунтя для появи та розвитку на національному рівні особливо держав-молодих демократій, держав, що розвиваються, цілих нових *сфер* професійної діяльності, пов'язаних, дотичних до боротьби з корупцією, а саме: аналітичних, дослідницьких, дорадчо-консультативних, просвітницьких інституцій, в тому числі в громадському секторі. Водночас частина друга статті 62 Конвенції, положення якої згадуються у попередньому абзаці, на нашу думку, закладає *засадниче обґрунтування* для (в тому числі фінансової) *підтримки*, зокрема, таких сфер через міжнародні організації (іншими словами: донорів, партнерів розвитку) в рамках спеціальних (цільових) програм (проектів) надання міжнародної технічної допомоги.

На наше переконання, саме завдяки положенням Глави VI Конвенції з часу набрання чинності Конвенції у світі з'явився системний

обґрунтований розподіл та координація між донорами надання міжнародної технічної допомоги для цілей запобігання та боротьби проти корупції, роль якої (допомоги) на антикорупційну політику є очевидною (принаймні в Україні: становлення антикорупційної інфраструктури, підтримка громадських антикорупційних ініціатив тощо).

Глава VII визначає механізм імплементації Конвенції, якому окремо присвячено підпункт 1.3.3 (що слідує нижче) Розділу 1 нашої роботи.

Завершують Конвенцію заключні положення, викладені в останній її Главі VIII, що охоплюють питання щодо здійснення Конвенції, врегулювання спорів, підписання, ратифікації, прийняття, затвердження та приєднання держав до Конвенції, її набуття чинності, внесення змін, денонсації, Депозитарію Конвенції, мови її оригіналу.

1.4.3. Особливості механізму імплементації Конвенції ООН проти корупції

Головними органами ООН є Генеральна асамблея, Рада безпеки, Рада з економічних та соціальних питань, Рада з питань опіки, Міжнародний суд, Секретаріат. Всі ці органи були утворені відповідно до статей 7, 8 Статуту ООН¹⁹⁰ одночасно зі створенням ООН в 1945 році¹⁹¹.

Головний офіс Секретаріату ООН знаходиться в Нью-Йорку, США¹⁹². Також ООН має офіси у містах Женева (Швейцарія), Найробі (Кенія) та Відні (Австрія).

Саме у місті Відень знаходиться Офіс (або ще в професійних колах цей структурний підрозділ називають «Управління») ООН з питань наркотиків та злочинності (далі – УНЗ ООН)¹⁹³, на який покладені, зокрема, питання щодо корупції, а саме питання стосовно:

ратифікації Конвенції ООН проти корупції;

механізму огляду її імплементації;

ведення профілів її держав-учасниць;

забезпечення роботи Конференції держав-учасниць Конвенції ООН проти корупції, утвореної відповідно до статті 63 Конвенції, (далі – Конференція держав-учасниць)¹⁹⁴;

¹⁹⁰ Chapter III: Organs (Articles 7-8) | United Nations. *United Nations*. URL : <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-3> (date of access: 03.06.2021).

¹⁹¹ Main Bodies | United Nations. *United Nations*. URL : <https://www.un.org/en/about-us/main-bodies> (date of access: 03.06.2021).

¹⁹² Secretariat | United Nations. *United Nations*. URL : <https://www.un.org/en/about-us/secretariat> (date of access: 03.06.2021).

¹⁹³ United Nations Office on Drugs and Crime. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/index.html> (date of access: 03.06.2021).

¹⁹⁴ Conference of the States Parties to the United Nations Convention against Corruption. United Nations : Office on Drugs and Crime. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/COSP/conference-of-the-states-parties.html> (date of access: 03.06.2021).

забезпечення роботи груп в рамках Конференції держав-учасниць, а саме:

групи з питань огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції¹⁹⁵,

міжурядової робочої групи з питань запобігання корупції¹⁹⁶,

міжурядової робочої групи з питань повернення активів¹⁹⁷,

міжурядова експертна група з метою посилення міжнародного співробітництва в рамках Конвенції ООН проти корупції¹⁹⁸;

забезпечення надання технічної (методологічної) допомоги за тематичними напрямками:

запобігання корупції¹⁹⁹,

міжнародне співробітництво²⁰⁰,

освіта/навчання²⁰¹,

¹⁹⁵ Implementation Review Group. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/IRG/implementation-review-group.html> (date of access: 03.06.2021).

¹⁹⁶ Working Group on Prevention. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/WG-Prevention/working-group-on-prevention.html> (date of access: 03.06.2021).

¹⁹⁷ Working Group on Asset Recovery. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/WG-AssetRecovery/working-group-on-asset-recovery.html> (date of access: 03.06.2021).

¹⁹⁸ Expert meetings to enhance international cooperation. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/EM-InternationalCooperation/expert-meetings-on-international-cooperation.html> (date of access: 03.06.2021).

¹⁹⁹ Prevention. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/prevention.html> (date of access: 03.06.2021).

²⁰⁰ International cooperation. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/international-cooperation.html> (date of access: 03.06.2021).

²⁰¹ Education. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/education.html> (date of access: 03.06.2021).

повернення активів²⁰²,
добросесність у системі кримінальної юстиції²⁰³,
приватний сектор²⁰⁴,
корупція у специфічних сферах:
спорт²⁰⁵,
злочини проти дикої природи та лісів²⁰⁶,
права людини²⁰⁷,
шахрайство у сфері економіки та злочини з використанням
персональних даних²⁰⁸.

В межах УНЗ ООН всі функції, пов'язані з Конвенцією ООН проти корупції, покладені на підрозділ з питань корупції відділу справ з питань договорів. Відповідно до інформації, оприлюдненої на офіційному сайті УНЗ ООН, цей підрозділ *«надає підтримку державам-учасникам у їх зусиллях ратифікувати та ефективно імплементувати Конвенцію»*²⁰⁹.

²⁰² Asset Recovery. United Nations : Office on Drugs and Crime. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/asset-recovery.html> (date of access: 03.06.2021).

²⁰³ Integrity in the Criminal Justice System. United Nations : Office on Drugs and Crime. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/criminal-justice-system.html> (date of access: 03.06.2021).

²⁰⁴ Private Sector. United Nations : Office on Drugs and Crime. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/private-sector.html> (date of access: 03.06.2021).

²⁰⁵ Safeguarding Sport. United Nations : Office on Drugs and Crime. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/safeguardingsport/index.html> (date of access: 03.06.2021).

²⁰⁶ Corruption and wildlife and forest crime. United Nations : Office on Drugs and Crime. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/wildlife-and-forest-crime.html> (date of access: 03.06.2021).

²⁰⁷ Human rights. United Nations : Office on Drugs and Crime. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/human-rights.html> (date of access: 03.06.2021).

²⁰⁸ Identity-related crime. United Nations : Office on Drugs and Crime. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/identity-related-crime.html> (date of access: 03.06.2021).

²⁰⁹ About. United Nations : Office on Drugs and Crime. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/about.html> (date of access: 03.06.2021).

Задля забезпечення цього підрозділ з питань корупції відділу справ з питань договорів УНЗ ООН виконує функції Секретаріату Конференції держав-учасниць (на виконання статті 64 Конвенції), а також забезпечує функціонування механізму моніторингу імплементації Конвенції ООН проти корупції, надання методологічної допомоги та розробка інструментарію для, зокрема, імплементації Конвенції.

Як вже згадувалося вище, саме на виконання статті 63 Глави VII Конвенції ООН проти корупції утворено Конференцію її держав-учасниць²¹⁰ *«з метою розширення можливостей держав-учасниць і співробітництва між ними для досягнення цілей, встановлених цією Конвенцією, а також сприяння здійсненню цієї Конвенції та нагляду за її здійсненням».*

Цією ж статтею визначені повноваження, функціональні обов'язки, відповідно до яких Конференція держав-учасниць:

«приймає правила-процедури й правила, які регулюють здійснення видів діяльності, що зазначені [у статті 63], у тому числі правила, що стосуються допуску й участі спостерігачів та оплати витрат, понесених ними під час здійснення цих видів діяльності» (частина третя статті 63);

«погоджує види діяльності, процедури та методи роботи для досягнення цілей» заснування Конференції (частина перша статті 63), у тому числі, серед іншого, для *«сприяння обміну між державами-учасницями інформацією про форми корупції й тенденції в цій галузі, а також про успішні методи запобігання корупції, боротьби з нею та повернення доходів, здобутих злочинним шляхом, через опублікування відповідної інформації»*, *«співробітництва з відповідними міжнародними й регіональними організаціями та механізмами, а також неурядовими*

²¹⁰ Conference of the States Parties to the United Nations Convention against Corruption. United Nations : Office on Drugs and Crime. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/COSP/conference-of-the-states-parties.html> (date of access: 03.06.2021).

організаціями», «періодичного розгляду питання про виконання цієї Конвенції її державами-учасниками», «врахування потреб держав-учасниць у технічній допомозі у зв'язку з виконанням цієї Конвенції та внесення рекомендацій щодо будь-яких дій, які вона може вважати необхідними у зв'язку з цим» (частина четверта статті 63);

«одержує необхідні відомості про заходи, вжиті державами-учасниками в ході виконання цієї Конвенції, про труднощі, на які вони при цьому натрапили, на підставі наданої ними інформації й через посередництво додаткових механізмів нагляду, які можуть створюватися Конференцією держав-учасниць» (частина п'ята статті 63).

Окремо вважаємо за потрібне виокремити частину шосту статті 63, яка зобов'язує кожна державу-учасницю *«надавати Конференції держав-учасниць інформацію про свої програми, плани та практику, а також про законодавчі й адміністративні заходи, спрямовані на виконання цієї Конвенції [...] Конференція Держав-учасниць вивчає питання про найефективніші шляхи одержання такої інформації та прийняття на її підставі відповідних рішень, у тому числі, інформацію, одержану від Держав-учасниць і від компетентних міжнародних організацій. Можуть бути розглянуті також матеріали, одержані від відповідних неурядових організацій, належним чином акредитованих відповідно до процедур, які визначатимуться рішенням Конференції Держав-учасниць».*

Саме частини 4-6 статті 63 Конвенції ООН проти корупції є засадничими у заснуванні чинного наразі відповідного механізму і органів *«з метою сприяння ефективному здійсненню Конвенції» (частина 7 статті 63), про які йшлося вище, а саме робочі групи.*

Конференція держав-учасниць регулярно щодвароки проводить сесію²¹¹, на якій приймає резолюції та рішення в межах своєї компетенції.

Пунктом 2 резолюції 3/1 Конференція держав-учасниць на своїй третій сесії, що відбулася в місті Доха (Катар) 9-13 листопада 2009 року, прийняла Положення про механізм огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції²¹², а також проекти інструкцій (настанов) для урядових експертів і секретаріату у проведенні оглядів країн і плану звітів огляду країн, що є додатками до цієї резолюції.

Положення, серед іншого, визначає керівні принципи і параметри механізму огляду, процес огляду.

Положенням визначено, зокрема, що огляд усіх держав, які є учасницями Конвенції на початок циклу огляду, закінчується до початка нового циклу огляду. Крім того, жодна держава-учасниця не є об'єктом огляду двічі в рамках одного й того ж циклу огляду, проте має право надати нову інформацію (пункт 13).

Огляд кожної держави-учасниці здійснюється двома іншими відібраними шляхом жеребкування державами-учасницями, при тому що одна із цих двох держав належить до того ж географічного регіону, що й держава, яку оцінюють, а також у разі можливості – з «аналогічною правовою системою», а жеребкування проводиться на початку кожного року циклу огляду, при тому що держави-учасниці не проводять взаємооцінювання (пункт 19 Положення).

²¹¹ Чергова Восьма сесія Конференції держав-учасниць Конвенції ООН проти корупції відбудеться 13-17 грудня 2021 року в місті Шарм Аль-Шейх (Єгипет) <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/COSP/session9.html>.

²¹² Terms of reference of the Mechanism for the Review of Implementation of the United Nations Convention against Corruption : Resolution 3/1 of the Conference of the States Parties to the United Nations Convention against Corruption. URL : [https://www.unodc.org/documents/congress/background-information/Corruption/Mechanism for the Review of Implementation - Basic Documents - E.pdf](https://www.unodc.org/documents/congress/background-information/Corruption/Mechanism%20for%20the%20Review%20of%20Implementation%20-%20Basic%20Documents%20-%20E.pdf).

До завершення циклу кожна держава-учасниця повинна пройти свій огляд і здійснити мінімум один і максимум три огляди інших держав-учасниць (пункт 20 Положення).

Відповідно до 21 пункту Положення кожна держава-учасниця визначає 15 урядових експертів для цілей здійснення огляду, перелік яких разом із інформацією щодо їх професійної діяльності, посад оприлюднюється Секретаріатом.

Відповідно до пункту 3 резолюції 3/1 Конференція держав-учасниць визначено, що кожна фаза огляду складається з двох циклів тривалістю п'ять років кожний, при тому що кожні чотири роки кожного циклу здійснюється огляд кожної четвертої держави-учасниці Конвенції.

Пункт 23 Положення визначає, що держава-оцінювач здійснює відповідно до розроблених секретаріатом настанов так званий «кабінетний огляд».

«Кабінетний огляд» – це оцінювання імплементації Конвенції державою, що є об'єктом оцінювання, шляхом опрацювання, аналізу наданої нею інформації в межах комплексного переліку контрольних питань для здійснення самооцінки («comprehensive self-assessment checklist»). Перелік цих питань є так званим інструментом, використання якого започатковано пунктом 6 резолюції 3/1 для спрощення процесу файлування інформації про ситуацію з реалізацією положень Конвенції.

Секретаріат під час проведення консультацій з державами-учасницями, що здійснюють огляд, і державою-учасницею, що оцінюється, встановлює графік та вимоги для проведення кожного огляду, строк проведення якого планується не довше шести місяців (пункт 25 Положення).

За результатами огляду держави-учасниці готується звіт стосовно цієї держави «в цілях забезпечення єдиного формату за зразком», що

розробляється секретаріатом у консультації з державами-учасниками і затверджується групою з питань огляду імплементації (пункт 26).

Важливо зазначити, що держави-учасниці, що здійснюють огляд, і Секретаріат «зберігають конфіденційний характер усієї інформації, що отримана або використовується в процесі огляду держави-учасниці» (пункт 31).

Говорячи про результати огляду, держави-оцінювачі готують за зразком і у відповідності до Настанов звіт про огляд включно з резюме (пункт 33), що після погодження в ході консультацій з державою, що оцінюється, стають остаточними (пункт 34).

Резюме усіх остаточних звітів результатів огляду стосовно держав-учасниць перекладаються на шість офіційних мов ООН (англійська, арабська, іспанська, китайська, російська, французька) і розповсюджуються як документи Групи з питань огляду імплементації тільки для інформаційних цілей (пункт 36).

Важливою особливістю є те, що звіти про результати огляду є конфіденційними (пункт 37), але держава-учасниця, стосовно якої здійснюється огляд, «заохочується використати своє суверенне право опублікувати звіт стосовно неї або будь-яку його частину» (пункт 38). Разом з тим держави-учасниці можуть надати за запитом іншим державам-учасницям свої звіти, при тому що держава-запитувач забезпечує повною мірою конфіденційність таких звітів (п. 39).

Пунктом 4 резолюції 3/1 вирішено в рамках першого циклу здійснити огляд глав III (Криміналізація та правоохоронна діяльність) і IV (Міжнародне співробітництво) і протягом другого циклу огляду – глави II (Заходи щодо запобігання корупції) і V (Повернення активів).

Разом з тим пунктом 47 Положення визначено, що Конференція держав-учасниць встановлює фази (етапи) і цикли огляду, сферу охоплення, тематичну послідовність та деталі огляду. Етап огляду завершується після

проведення огляду статусу імплементації усіх статей Конвенції ООН проти корупції в усіх державах-учасниках (пункт 47 Положення).

Згідно з пунктом 5 цієї резолюції на групу з питань огляду імплементації загалом покладено функції оцінювання реалізації моніторингового механізму оцінювання після завершення кожного циклу огляду, а також узагальнення труднощів, з якими зіштовхуються держави-учасниці під час їх оглядів, із наданням Конференції держав-учасниць результатів таких оцінювань.

На нашу думку, дуже важливою особливістю процесу огляду Конвенції ООН проти корупції є одна з його цілей, а саме: надання державам-учасникам допомоги визначитися та обґрунтувати конкретні потреби у технічній допомозі, а також сприяння надання такої допомоги (підпункт с пункту 11 Положення). Як зазначено у Положенні, саме у резюме звіту огляду²¹³ доцільно включати інформацію про виявлені потреби в технічній допомозі з метою покращення імплементації Конвенції (пункти 33, 35, 40, 44, 49 Положення). Крім того, такі потреби можуть бути визначені урядовими експертами (пункт 20 Положення)²¹⁴.

²¹⁴ 3rd session CAC/COSP resolutions. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/COSP/session3-resolutions.html> (date of access: 03.06.2021).

1.4.4. Деякі аспекти загальної практики реалізації механізму огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції та аналіз такої практики тих її держав-учасниць, які є членами GRECO

На практиці механізм огляду почав функціонувати в липні 2010 року, коли Група з питань огляду імплементації провела своє перше засідання.

Перший цикл огляду розпочався в 2010 році і, як вже було зазначено вище, охоплює Глави III і IV Конвенції.

Станом на травень 2021 року триває другий цикл огляду, започаткований в листопаді 2015 року, і стосується Глав II і V. Відповідно до критичних зауважень в експертному колі по лінії Конвенції ООН проти корупції, які вважаємо варті уваги, другий цикл проходить із значними затримками, адже (знову-таки за підрахунками експертів) станом на травень 2019 року лише стосовно 20²¹⁵ із 184 держав-учасниць завершено огляд²¹⁶.

Крім того також існує критика щодо відсутності «формального процесу надання зворотного зв'язку щодо результатів огляду і рекомендацій, наданих в рамках кожного із циклів огляду імплементації»²¹⁷.

Держави-учасниці лише за власним бажанням надають Групі з питань огляду імплементації інформацію про заходи, вжиті за результатами здійсненого огляду.

Також хочемо виокремити як особливість те, що процес огляду може включати окрім «кабінетного огляду» також візит до держави-учасниці, що

²¹⁵ Австралія, Боснія і Герцоговина, Ботсвана, Буркіна-Фасо*, Кабо-Верде*, Індонезія, Ірландія, Італія, Ліхтенштейн*, Малайзія*, Маврикій, Мексика, Марокко, Мозамбік*, Португалія, Саудівська Арабія, Сенегал, Сьєрра-Леоне, Соломонові острови, Шрі-Ланка – країни з позначкою «*» дали дозвіл на оприлюднення повного звіту на сайті УНЗ ООН.

²¹⁶ Hechler H., Huter M., Scaturro R. UNCAC in a nutshell 2019 A quick guide to the United Nations Convention against Corruption for donor agency and embassy staff. U4 Anti-Corruption Resource Centre, Chr. Michelsen Institute (U4 Guide 2019:2), 2019. 29 p. URL : <https://www.u4.no/publications/uncac-in-a-nutshell-2019.pdf>.

²¹⁷ Цит. з Idem. С. 11.

є об'єктом оцінювання, лише за запитом цієї держави. Так, за підрахунками експертів, із 179 держав-учасниць, стосовно яких завершені перший і другий цикли до 2018 року, проведено 171 безпосередніх діалогів між державою, що оцінюється, і державами-оглядачами (здійснено 158 візитів до держав, що є об'єктами огляду, поведено 13 спільних зустрічей)²¹⁸.

Ми погоджуємося з експертним висновком, що поширеною є практика держав залишати конфіденційними свої заповнені опитувальники для самооцінки («Self-assessment checklist») та повні звіти огляду («Country Report»); «єдиним ключовим документом, який має бути оприлюднений», є резюме («Executive summary»), що публікуються на сайті Офісу ООН з питань наркотиків та злочинності²¹⁹.

Відповідно до підрахунків, зроблених експертами, станом на 8 травня 2019 року лише 14 з 169 держав-учасниць, щодо яких завершено перший цикл оцінювання, оприлюднили свої заповнені опитувальники на сайті Офісу ООН, і 82 опублікували свої повні звіти; а в рамках другого циклу з 20 держав, щодо яких оприлюднені резюме, чотири опублікували свої заповнені опитувальники, і сім – повний звіт стосовно них²²⁰.

Ми вирішили перевірити, чи змінилася ситуація щодо такої практики за два роки (з травня 2019 по травень 2021). Крім того в рамках цілей нашого дослідження для нас також є важливим узагальнити інформацію щодо статусу проходження першого і другого циклів огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції державами нашої вибірки.

²¹⁸ Idem. посилаючись на [Report of the Implementation Review Group on its first resumed ninth session, held in Vienna from 3 to 5 September 2018, p. 3. <https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/ImplementationReviewGroup/35September2018/V1806008e.pdf>].

²¹⁹ Idem.

²²⁰ Idem. с. 11-12.

Для нашого аналізу та узагальнення ми використали оприлюднену на офіційному сайті УНЗ ООН інформацію²²¹ щодо статусу держав-учасниць проходження першого і другого циклів огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції державами нашої вибірки, а також кількість оприлюднених документів за результатами завершених циклів огляду.

Критерієм *проходження* того чи іншого циклу вважатимемо наявність оприлюдненого резюме результатів огляду, опублікування якого є обов'язковим відповідно до Положення і не потребує «дозволу» держави-учасниці.

Критерієм *рівня відкритості, прозорості* держави-учасниці вважатимемо наявність оприлюднених двох інших документів, а саме: повного звіту огляду, опитувальника самооцінки, що відповідно до Положення є «конфіденційними» і їх оприлюднення відбувається за умови погодження, дозволу держави-учасниці, якої вони стосуються.

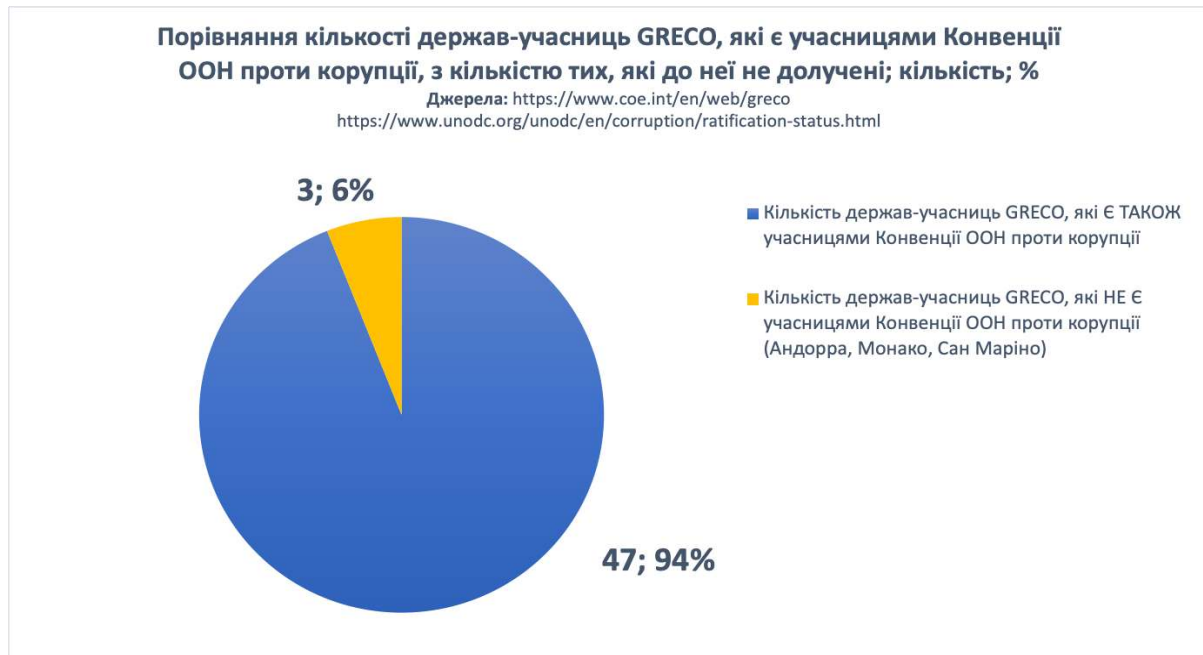
Нашим особливим інтересом є наявність оприлюдненої інформації про заходи, розроблені та вжиті державою-учасницею за результатами проходження того чи іншого циклу огляду (по суті, інформація про ситуацію щодо реалізації рекомендацій, наданих за результатами огляду) («Information on measures taken after the completion of the country review»).

Додатковим критерієм ми застосували критерій *рівня доступності* до інформації, відповідність якому визначили наявністю перекладу на інші окрім англійської офіційні мови ООН, або на державну мову держави-учасниці, що є більш важливим, на нашу думку.

Отож, за результатами нашого узагальнення 50 держав, що складають загальну кількість держав-членів GRECO, 47 країн є державами-учасницями Конвенції ООН проти корупції (Рисунок 4).

²²¹ Country Profiles. United Nations : Office on Drugs and Crime. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/country-profile/index.html> (date of access: 25.05.2021).

Рисунок 4. Порівняння кількості держав-учасниць GRECO, які є учасницями Конвенції ООН проти корупції, з кількістю тих, які до неї не долучені (кількість держав; %)

Як ми бачимо на Рисунку 4, переважна більшість країн нашої вибірки (94%) є державами-учасницями Конвенції ООН проти корупції, і лише Андорра, Монако і Сан Маріно не приєдналися до цього міжнародного правового інструменту.

Результати нашого узагальнення щодо відповідності цих 47 держав-членів GRECO зазначеним вище критеріям такі.

Всі 47 держав-членів GRECO пройшли *перший цикл огляду* імплементації Конвенції ООН проти корупції, водночас окрім резюме 21 з них оприлюднили також ще повні звіти огляду²²², Німеччина оприлюднила лише свій опитувальник самооцінки, а Фінляндія оприлюднила повний звіт огляду і опитувальник самооцінки.

²²² Албанія, Бельгія, Боснія і Герцоговина, Болгарія, Грузія, Данія, Ірландія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Молдова, Нідерланди, Норвегія, Північна Македонія, Польща, Словенія, Хорватія, Чехія, Україна, Швеція.

Також окрім своїх резюме 14 держав²²³ оприлюднили інформацію про заходи, розроблені та вжиті за результатами проходження першого циклу огляду, при тому що сім з них оприлюднили таку інформацію разом з повним звітом²²⁴, і три²²⁵ – оприлюднили таку інформацію без повного звіту чи опитувальника самооцінки, і лише чотири держави: Португалія, Сполучене Королівство, США, Швейцарія оприлюднені разом з такою інформацією також повні звіти огляду щодо них та свої опитувальники самооцінки. Водночас Швейцарія забезпечила оприлюднення повного звіту стосовно результатів першого циклу огляду двома мовами: англійською і французькою.

Ми хочемо окремо звернути увагу на 10 держав, стосовно яких оприлюднені *лише* резюме результатів першого циклу огляду, а саме: Білорусь, Вірменія, Естонія, Ісландія, Казахстан, Кіпр, Румунія, Сербія, Турція, Угорщина.

Іншими словами, ці 10 держав не надали свого дозволу на оприлюднення інформації про стан імплементації ними розділів III (Криміналізація та правоохоронна діяльність) і IV (Міжнародне співробітництво) Конвенції ООН проти корупції та його (стану) експертну оцінку.

Крім того, жодна з цих 10 країн не оприлюднила інформацію про виконання рекомендацій («Challenges in implementation») для подальшого виконання вимог Конвенції.

Узагальнення кількості оприлюднених документів стосовно 47 держав-членів GRECO, які є також державами-учасницями Конвенції ООН

²²³ Австрія, Азербайджан, Греція, Іспанія, Італія, Ліхтенштейн, Португалія, Російська Федерація, Словакія, Сполучене Королівство, США, Чорногорія, Франція, Швейцарія.

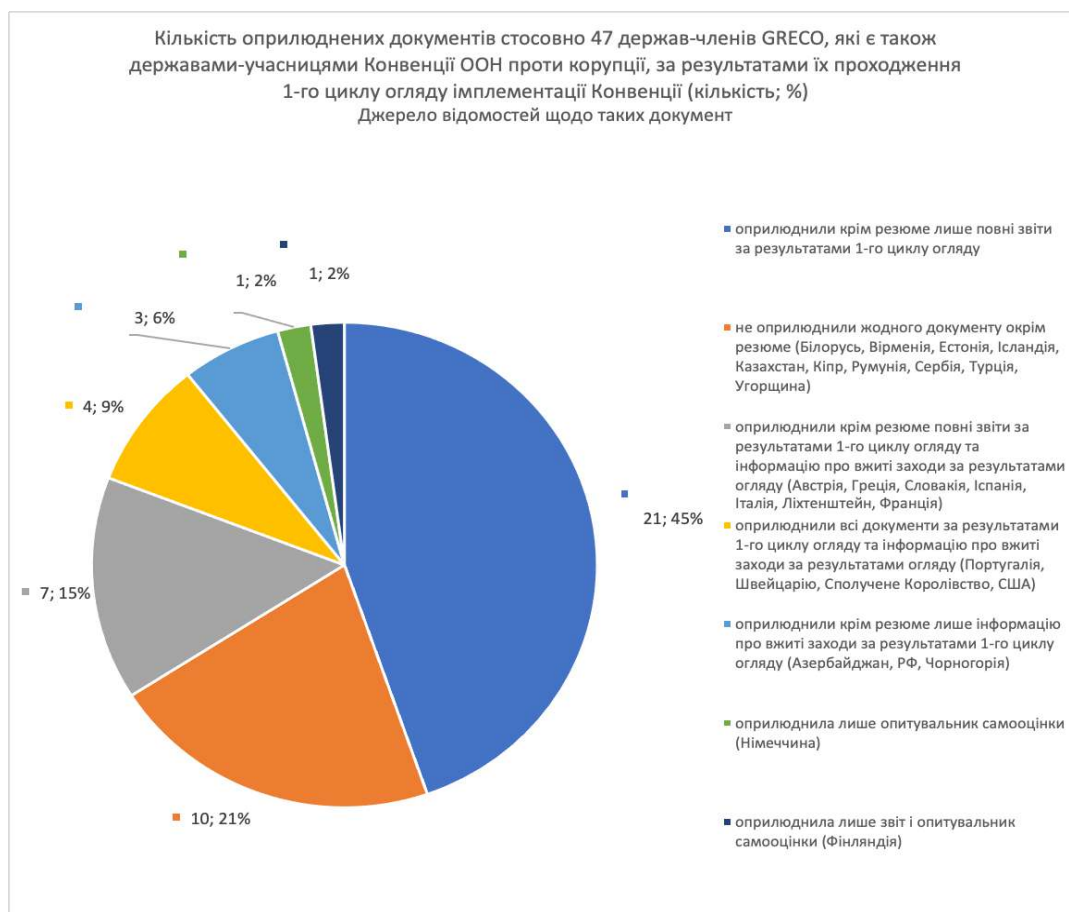
²²⁴ Австрія, Греція, Словакія, Іспанія, Італія, Ліхтенштейн, Франція.

²²⁵ Азербайджан, Російська Федерація, Чорногорія.

проти корупції, за результатами їх проходження 1-го циклу огляду проілюстровано на Рисунку 5.

З огляду на це ми можемо зробити висновок, що із 47 держав-членів GRECO, які є також державами-учасницями Конвенції ООН проти корупції, лише чотири держави – Португалія, Сполучене Королівство, США, Швейцарія – *повністю відповідають критерію відкритості, прозорості* в рамках проходження першого циклу огляду.

Рисунок 5. Кількість оприлюднених документів стосовно 47 держав-членів GRECO, які є також державами-учасницями Конвенції ООН проти корупції, за результатами їх проходження 1-го циклу огляду (кількість держав; %)

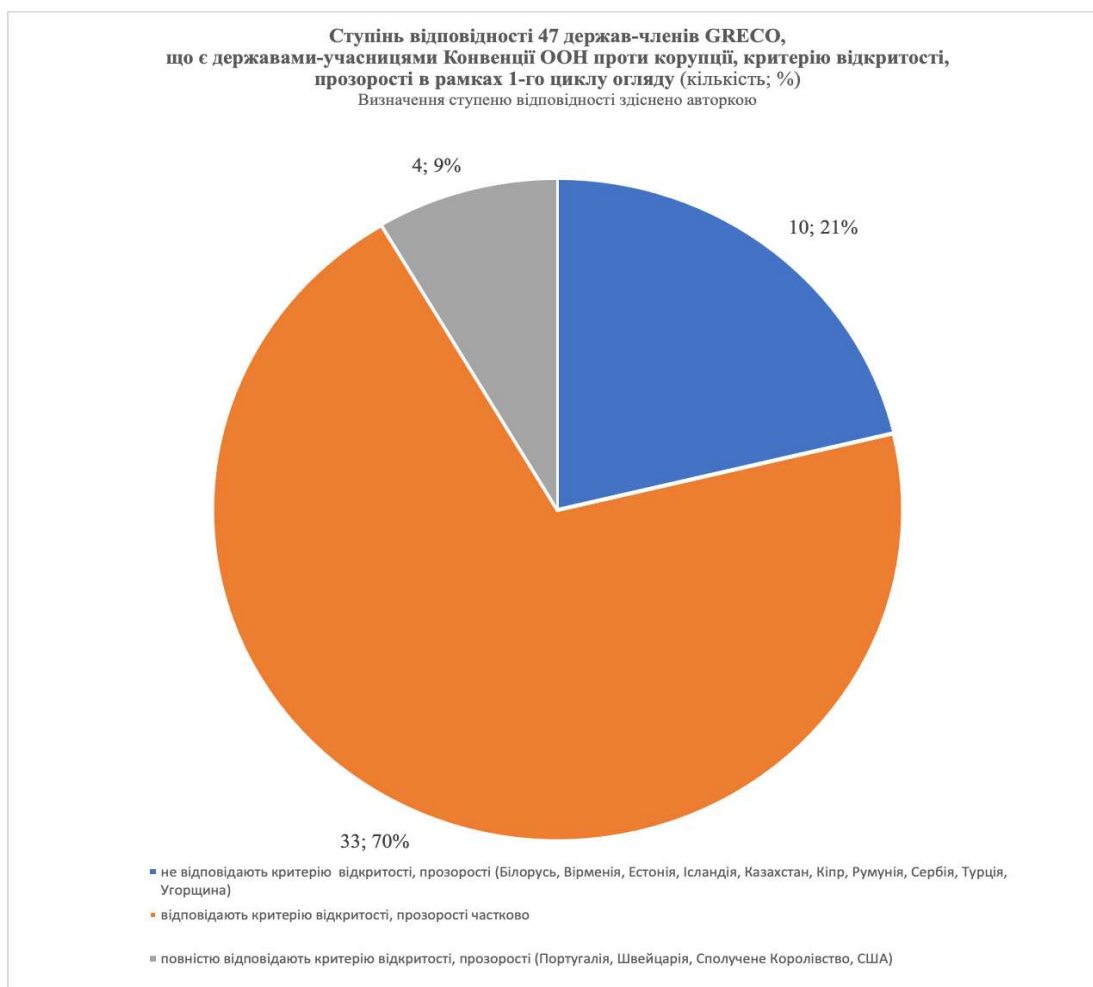
Ті держави, що оприлюднили два або три документи, – а таких за нашими підрахунками 33 держави-членів GRECO із 47, що є також

державами-учасницями Конвенції ООН проти корупції, – за нашою оцінкою відповідають *критерію відкритості, прозорості частково*.

10 держав, які не оприлюднили жодного документу окрім резюме, – Білорусь, Вірменію, Естонію, Ісландію, Казахстан, Кіпр, Румунію, Сербію, Туреччину, Угорщину – будемо вважати такими, що *не відповідають* нашому *критерію відкритості, прозорості* щодо проходження першого раунду оцінювання.

На Рисунку 6 проілюстровані три групи держав за відповідністю критерію відкритості, прозорості в рамках 1-го циклу огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції.

Рисунок 6. Ступінь відповідності 47 держав-членів GRECO, що є державами-учасницями Конвенції ООН проти корупції, критерію відкритості, прозорості в рамках 1-го циклу огляду (кількість держав; %). Відповідність критеріям визначено авторкою

В рамках цього дослідження ми не ставимо за ціль дослідити причини ступеню «відкритості» чи «закритості» тієї чи іншої держави в роки проходження першого циклу огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції, але ми можемо висловити свої припущення щодо можливих пояснень.

Відтак, ми припускаємо, що серед можливих причин «закритості» наведених вище 10 держав можуть бути:

особливості політичного режиму держави (ми припускаємо, що ця причина можлива, наприклад, у випадку Білорусі, Казахстану, Турції);

антикорупційна політика держави, побудована не на принципі пріоритетності в максимально можливий спосіб бути у відповідності зобов'язанням Конвенції ООН проти корупції; або й взагалі відсутність чіткої комплексної антикорупційної політики;

недостатня інституційна спроможність державних органів, що визначені головними, відповідальними по лінії Конвенції ООН проти корупції;

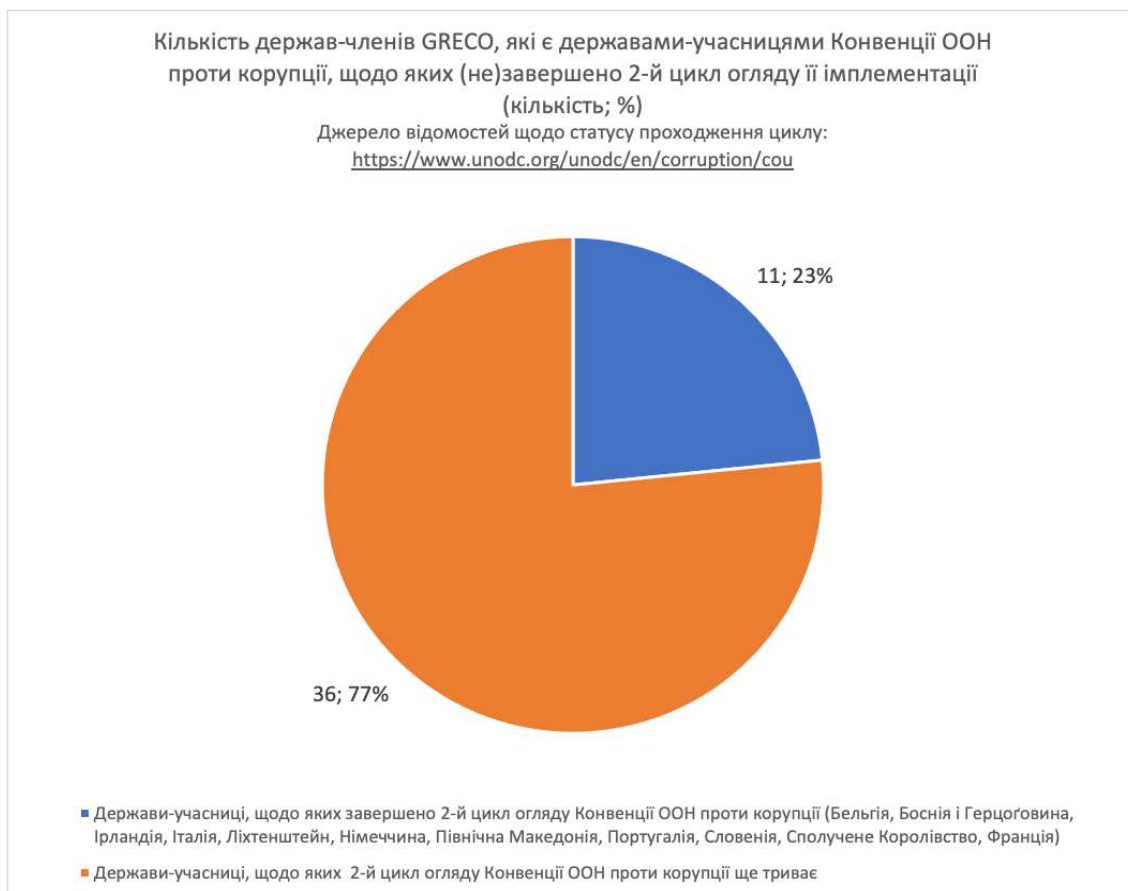
особливості державної політики стосовно регулювання зовнішньоекономічної діяльності деяких суб'єктів (зокрема приватного сектору), в тому числі пов'язаних з ними міжнародних фінансових операцій, інформація щодо чого була тим іншим способом висвітлена у документах в рамках проходження першого циклу огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції (ми припускаємо, що ця причина можлива у випадку Кіпру, беручи до уваги численні факти реєстрації в цій державі юридичних осіб, що фігурували в корупційних справах).

Нагадаємо, що перший цикл огляду Конвенції ООН проти корупції було започатковано в 2010 році.

Що стосується наших узагальнень стосовно *другого* циклу огляду, то ми можемо зробити висновок, що із 47 держав-членів GRECO, які є також державами-учасниками Конвенції ООН проти корупції, другий цикл огляду

імплементатії Конвенції, що, нагадаємо, присвячений главам II (Заходи щодо запобігання корупції) і V (Повернення активів), завершено лише щодо 11 держав²²⁶, щодо решти 36 держав – другий цикл огляду досі триває на різних етапах (Рисунок 7).

Рисунок 7. Кількість держав-членів GRECO, які є державами-учасницями Конвенції ООН проти корупції, щодо яких (не)завершено 2-й цикл огляду її імплементатії (кількість держав; %)

Розуміючи, що другий цикл огляду щодо них завершено відносно нещодавно, і припускаючи, що розробка та реалізація заходів на основі його результатів потребує часу для втілення і оцінки результатів реалізації цих заходів, ми не очікували знайти оприлюднену інформацію про такі заходи.

²²⁶Бельгія, Боснія і Герцоговина, Ірландія, Італія, Ліхтенштейн, Німеччина, Північна Македонія, Португалія, Словенія, Сполучене Королівство, Франція.

Дійсно, станом на 25 травня 2021 року жодна із 11 держав-учасниць Конвенції ООН проти корупції, стосовно яких другий цикл огляду завершено (Бельгія, Боснія і Герцоговина, Ірландія, Італія, Ліхтенштейн, Німеччина, Північна Македонія, Португалія, Словенія, Сполучене Королівство, Франція), не оприлюднила інформацію про вжиті заходи за результатами цього циклу огляду імплементації Конвенції.

Разом з тим із цих 11 держав оприлюднили свої повні звіти п'ять країн²²⁷, з яких Італія, Німеччина, Сполучене Королівство оприлюднили і повні звіти, і опитувальники самооцінки, а Боснія і Герцоговина та Ліхтенштейн – лише повні звіти.

Решта шість держав залишили свої повні звіти та опитувальники самооцінки конфіденційними²²⁸.

Рисунок 8. Кількість держав-членів GRECO, щодо яких оприлюднені документи за результатами 2-го циклу огляду Конвенції ООН проти корупції.

²²⁷Боснія і Герцоговина, Італія, Ліхтенштейн, Німеччина, Сполучене Королівство.

²²⁸ Бельгія, Ірландія, Північна Македонія, Португалія, Словенія, Франція.

Окремо хочемо звернути увагу на США та Швецію. Із 36 держав-членів GRECO, що наразі проходять другий цикл огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції, *виключно* ці дві країни оприлюднили свої заповнені опитувальники самооцінки, незважаючи на те, що процедуру огляду щодо них ще не завершено.

На нашу думку, така відверта демонстрація неухильності дотримання державою-учасницею процедури проходження циклу огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції у найкращий можливий спосіб на кожному із його (огляду) етапів є, з-поміж іншого, показником відповідності держави-учасниці критерію відкритості, прозорості.

Нагадаємо, що другий цикл огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції розпочато в 2015 році. Україна офіційно надіслала свій заповнений опитувальник самооцінки в рамках другого циклу огляду у 2019 році.

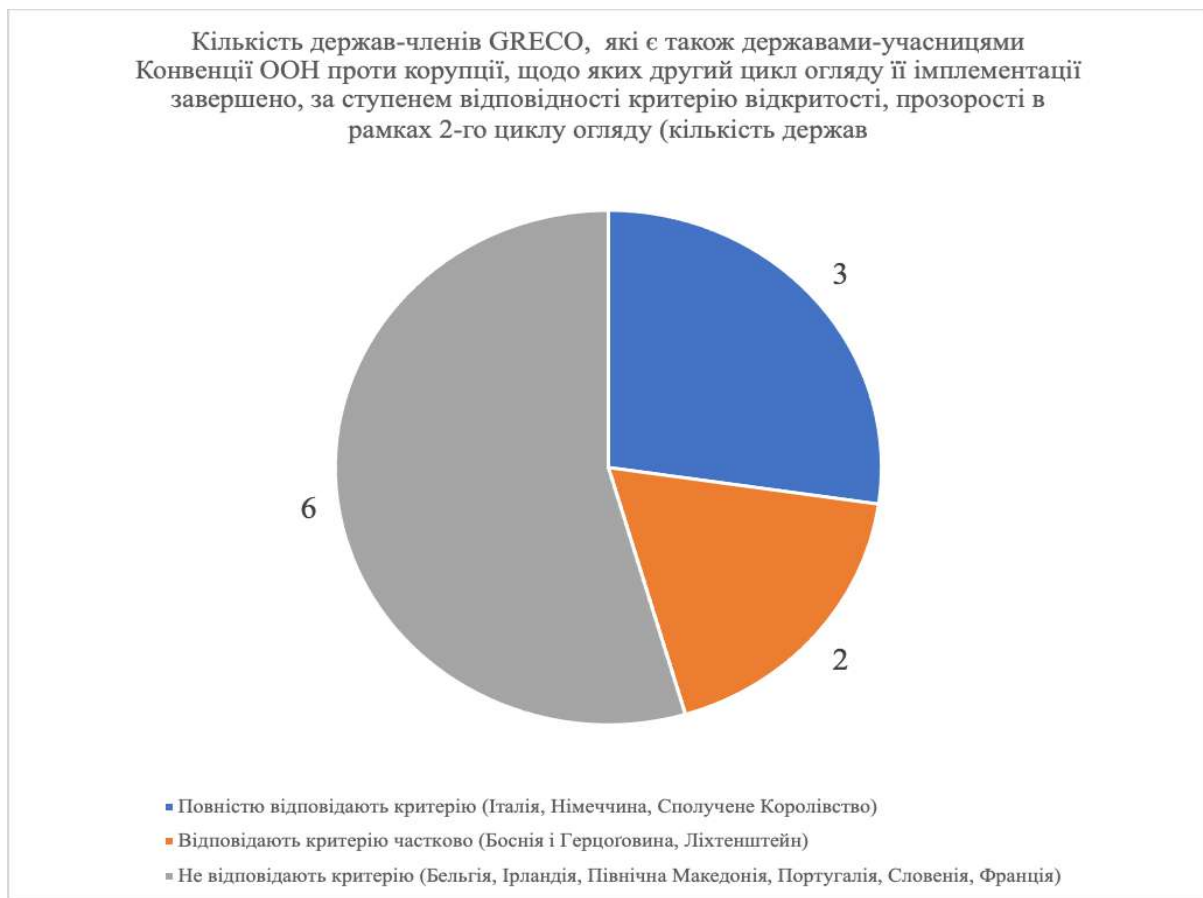
У зв'язку з вищенаведеним ми можемо зробити висновок, що із 11 держав-членів GRECO, які є також державами-учасницями Конвенції ООН проти корупції, щодо яких *другий цикл огляду* її імплементації завершено, три держави: Італія, Німеччина, Сполучене Королівство *повністю відповідають* критерію відкритості, прозорості в рамках проходження цього циклу огляду, дві держави: Боснія і Герцоговина, Ліхтенштейн – відповідають частково, а шість – не відповідають цьому критерію.

Окрім того, на наше переконання, дві держави-учасниці Конвенції ООН проти корупції, щодо яких другий цикл огляду її імплементації ще триває, – США та Швеція – *повністю відповідають* критерію відкритості, прозорості, адже на тому етапі проходження другого циклу огляду, на якому вони перебувають, продемонстровано максимально можливий результат.

На Рисунку 9 проілюстровані три групи (із зазначенням у кожній з них кількості) держав-членів GRECO, які є також державами-учасницями

Конвенції ООН проти корупції, щодо яких другий цикл огляду її імплементації завершено, за визначеним нами ступенем відповідності відкритості, прозорості в рамках 2-го циклу огляду.

Рисунок 9. Кількість держав-членів GRECO, які є також державами-учасницями Конвенції ООН проти корупції, щодо яких *другий цикл огляду* її імплементації завершено, за ступенем відповідності відкритості, прозорості в рамках 2-го циклу огляду (кількість країн за відповідністю). Відповідність критеріям визначено авторкою

Як ми бачимо з цього рисунку, трохи більше половини держав нашої вибірки в рамках завершеного стосовно них другого циклу огляду моніторингового механізму Конвенції ООН проти корупції не відповідають нашому критерію відкритості (Бельгія, Ірландія, Північна Македонія, Португалія, Словенія, Франція), і лише Італія, Німеччина, Сполучене Королівство повністю відповідають такому критерію.

Ми вже згадували вище про те, що в експертному середовищі існує критика щодо невчасного завершення другого циклу огляду, – тобто невідповідності визначеного на його проходження часу реальному темпу.

На нашу думку, важко наразі говорити про можливі причини (чи-то політичні, чи-то інституційні) такої затримки до 2018 року включно, оскільки це не є метою нашого дослідження, проте ми хочемо нагадати про пандемію респіраторно-вірусної інфекції COVID-19 з початку 2019 року, через яку були, зокрема, скасовані або перенесені на невизначений час переважна більшість заходів міжнародного характеру, в тому числі по лінії Конвенції ООН проти корупції. Лише з 2020 року, коли світ прилаштувався до нових умов ведення міжнародного співробітництва і почав активно застосовувати офіційні засоби технічного зв'язку для проведення заходів міжнародного характеру, міжнародна співпраця почала поступово набувати звичного відносно усталеного ритму.

Повертаючись до аналізу проходження державами-учасницями циклів огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції, важливим нашим спостереженням є те, що *на сьогодні* виключно Сполучене Королівство і США в рамках обох циклів огляду за нашою оцінкою відповідають критерію прозорості, відкритості.

Ми розуміємо, що переважна більшість держав-учасниць, як вже склалося практикою, будуть оприлюднювати ті чи інші документи (окрім резюме) *лише* після завершення усіх етапів другого циклу огляду. І *лише після* завершення другого циклу огляду можна побачити, чи змінюється практика щодо оприлюднення «конфіденційних» документів, і відповідно оцінити відповідність решти держав-учасниць нашим критеріям, з особливою увагою на ті держави, що вже продемонстрували високий рівень відкритості чи навпаки закритості в рамках першого циклу огляду. На нашу думку, це може бути темою для наступних досліджень.

В цілях пошуку чинників успіху антикорупційних політик в рамках конвенційних механізмів, що більш детально ми спробуємо розкрити в наступних третьому і четвертому розділах цього дослідження, ми вважаємо за доцільне на цьому етапі прояснити наше бачення.

Відтак, під ступенями відповідності держави-учасниці запропонованим нами критеріям прозорості, відкритості можна розуміти ступінь відповідності *дотримання у максимально повній мірі* державою-учасницею визначеної *процедури* проходження етапів (розглядаючи їх загалом чи кожен окремо) того чи іншого циклу огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції, а відтак – як силу її (держави) волі, міру відданості, рішучості, прагнення імплементувати Конвенцію у максимально ефективний, результативний спосіб.

Іншими словами, ці критерії можна також інтерпретувати як показники того,

(1) на скільки совісно, віддано держава-учасниця демонструє своє прагнення виконувати зобов'язання по лінії Конвенції (про що можуть свідчити, наприклад, наявність матеріалів, інформації про вжиті заходи за результатами огляду),

(2) чи в максимально належний спосіб вона дотримується правил проходження циклу огляду,

(3) чи використовує вона в максимально повній мірі свої права задля досягнення цілей, заради яких Конвенція ООН проти корупції з'явилася на світ,

(4) чи не зловживає вона з тих чи інших причин своїм правом на конфіденційність документів стосовно проходження і результатів її огляду,

(5) в якій мірі вона залучена до моніторингового механізму.

Питання щодо того, які ж ключові чинники визначають наявність цих атрибутів, ми спробуємо розкрити у наступних розділах.

Отже, за результатом нашого узагальнення і аналізу ми можемо зробити висновок, що у період з 2010 по 2015 роки (і пізніше, залежно від тривалості циклу державної антикорупційної політики) 47 держав-членів GRECO, що є державами-учасниками Конвенції ООН проти корупції, за умови ведення політики прагнення імплементації Конвенції у найкращий спосіб і повною мірою, мали би розробити і розпочати новий цикл антикорупційної політики, або внести корегування у політику, що велася, (хоча у такому випадку, на нашу думку, цю політику також можна назвати по суті новою), визначаючи серед пріоритетів цих антикорупційних політик приведення своїх інституцій та процедур для цілей запобігання та протидії корупції у повну відповідність до положень Конвенції ООН проти корупції з врахуванням рекомендацій, наданих за результатом першого циклу огляду.

Чергове формування нового циклу національної антикорупційної політики з фокусом на заходи запобігання корупції, повернення активів, набутих корупційним шляхом, мало би відбутися і за результатами другого циклу огляду імплементації Конвенції, тобто починаючи з 2015 року до цього часу.

Проте серед відкритої, загальнодоступної інформації стосовно проходження державами-учасниками моніторинговому механізму огляду імплементації Конвенції ООН проти корупції міститься дуже мало відомостей про врахування країнами результатів того чи іншого циклу огляду у формуванні своїх національних антикорупційних політик: таку інформацію мають містити матеріали про вжиті заходи за результатом циклу огляду, яких, на жаль, оприлюднено недостатньо, щоб зробити аналіз і відповідні висновки.

Як показав наш аналіз, лише 14 держав нашої вибірки²²⁹ оприлюднили таку інформацію за результатами першого циклу огляду їх імплементації Конвенції ООН проти корупції.

Ми визнаємо, що для того, щоб можна б було робити якісь висновки щодо якості антикорупційної політики цих держав, ця інформація потребує окремого дослідження із застосуванням якісних методів.

Проте, лише виходячи з кількісних результатів нашого аналізу, якими ми наразі оперуємо, ми можемо припустити, що ці 14 держав в якійсь мірі врахували результати огляду і якимось чином їх врахували у формуванні та веденні антикорупційної політики, не вдаючись до аналізу якості та досягнутих результатів цих політик.

Отже, таким чином ми визначилися, що в рамках наступного етапу нашого дослідження окремої нашої уваги потребуватимуть Австрія, Азербайджан, Греція, Іспанія, Італія, Ліхтенштейн, Португалія, Російська Федерація, Словачія, Сполучене Королівство, США, Чорногорія, Франція, Швейцарія, оскільки ми можемо припустити, що вони є серед тих держав, ситуація щодо корупції в яких покращується.

Особливої уваги також буде приділено Білорусі, Вірменії, Естонії, Ісландії, Казахстану, Кіпру, Румунії, Сербії, Туреччині, Угорщині, які за результатами нашого аналізу (що вище) є такими, що не відповідають нашому критерію відкритості, прозорості, і у зв'язку з цим по відношенню до них ми можемо аналогічно висунути протилежне припущення, а саме: що вони належать до тих країн, ситуація щодо корупції в яких погіршується, що ми й ставимо за ціль підтвердити або спростувати.

В наступних частинах нашого дослідження ми спробуємо статистичними методами перевірити припущення, що у тих державах, які

²²⁹ Нагадаємо, що це Австрія, Азербайджан, Греція, Іспанія, Італія, Ліхтенштейн, Португалія, Російська Федерація, Словачія, Сполучене Королівство, США, Чорногорія, Франція, Швейцарія.

мають успіхи в імплементації міжнародних правових інструментів у сфері протидії корупції і відповідно проходять більшу кількість етапів оцінювання в рамках конвенційних моніторингових механізмів (три ми розглянули в цьому розділі), загальна ситуація з корупцією відносно краща, аніж у решти.

ВИСНОВКИ РОЗДІЛУ 1

Отже, за результатами здійсненого опису Конвенції ОЕСР проти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій, Конвенції Ради Європи кримінального права проти корупції та Додаткового Протоколу до неї, Конвенції Ради Європи цивільного права проти корупції, Конвенції ООН проти корупції й аналізу практичної реалізації відповідних трьох конвенційних моніторингових механізмів, ми можемо зробити *висновки*, які по суті охарактеризовують роль цих механізмів у досягненні результатів антикорупційних політик їх держав-учасниць.

1. Спільними рисами цих механізмів є:

1.1. Циклічність та у відносній мірі загальна тематична єдинонаправленість: перші етапи кожного з них (при тому, що механізм ОЕСР стосується безпосередньо цієї теми – підкупу) загалом орієнтовані на одну спільну тематику – визначення кримінальних злочинів, забезпечення (у правовому полі, на інституційному рівні) їх розслідування, покарання за їх вчинення. Це в свою чергу відіграє в глобальному масштабі роль узгодженості, уніфікованості та єдності у підходах до визначення різних форм корупції, застосування методів її криміналізації у відносно одному періоді часу.

1.2. Скоординоване планування та забезпечення залучення (особливо до держав, ситуація щодо корупції в яких відносно гірша, аніж у решти країн) міжнародної технічної допомоги з метою виконання міжнародних зобов'язань, взятих у зв'язку з ратифікацією цих міжнародних договорів. Що, в свою чергу, впливає на раціональний розподіл ресурсів між державами задля досягнення цілей цих міжнародних правових інструментів у сфері протидії корупції.

2. Відмінними характерними рисами, особливостями, що вказують на деякі відносно слабкі чи сильні сторони кожного з цих механізмів є:

2.1. Формальні вимоги щодо доступності, відкритості інформації про ситуацію з корупцією у державі-учасниці, що міститься у документах за результатами того чи іншого етапу проходження моніторингу (оцінювання) в рамках конвенційного механізму. Це, в свою чергу, впливає на доступ громадян, журналістів, представників бізнесу до інформації про об'єктивну оцінку ситуації щодо корупції в тій чи іншій державі-учасниці механізму, і таким чином, серед іншого, на їх сприйняття поширеності корупції в ній. І що найважливіше, впливає на рівень залученості громадянського суспільства до процесів формування, моніторингу реалізації антикорупційної політики зокрема.

2.2. Процедура відслідковування (моніторингу, оцінки) (а) врахування рекомендацій, наданих за результатами того чи іншого етапу проходження моніторингу (оцінювання) в рамках конвенційного механізму, у формуванні, корегуванні, реалізації національної антикорупційної політики; (б) та й фактичного їх (*рекомендацій*) виконання;

2.3. Методи, важелі впливу на «пасивність» країни в імплементації цих рекомендацій.

На підставі отриманих результатів аналізу практики проходження країнами нашої вибірки оцінювання в рамках вищенаведених трьох конвенційних механізмів за критеріями, що по суті впливають із вже зазначених вище їх спільних та відмінних характерних особливостей, з метою досягнення мети нашого дослідження на цьому етапі ми можемо виокремити *три групи* держав, які заслуговують на окрему увагу під час перевірки нашого припущення:

Перша група – держави, що демонструють відносну відкритість, та мають деякі фіксовані успіхи, пройшли переважну більшість етапів оцінювання за декількома механізмами, і до них не застосовуються заходи впливу.

Стосовно таких держав ми маємо підстави прогнозувати, що ситуація щодо корупції в них поступово *покращується*. А це означає, що показники (індекси) щодо корупції держав цієї групи мають демонструвати позитивну динаміку. Тобто наше припущення підтвердиться.

Отож, за результатами Розділу 1 ми можемо віднести до *першої* групи такі країни: Австрія, Азербайджан, Албанія, Болгарія, Грузія, Іспанія, Італія, Естонія, Ліхтенштейн, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Сполучене Королівство, Словачія, США, Фінляндія, Чорногорія, Швейцарія, Хорватія.

Друга група – держави, щодо яких застосовуються засоби впливу у зв'язку з їх «невідповідністю» або «відкат» реформ, і крім того вони демонструють відносну закритість. Ми припускаємо, що ситуація щодо корупції в таких державах поступово *погіршується*, або більш-менш однаково *погана*. Відтак, показники (індекси) щодо корупції держав цієї групи мають також відображати відповідну динаміку. Тобто наше припущення також підтвердиться.

До цієї групи ми можемо віднести такі країни нашої вибірки: Білорусь, Бельгія, Казахстан, Кіпр, Північна Македонія, Польща, Румунія, Сербія, Турція, Угорщина.

Третя група – держави, які пройшли не всі раунди, прикладають зусилля, але успіхи перемінні, також демонструють певний рівень закритості, щодо них застосовуються засоби впливу. Щодо таких країн важко зробити якісь прогнози про динаміки руху їх індексів корупції, і відповідно щодо підтвердження чи спростування нашого припущення.

До третьої групи ми віднесемо: Андорра Боснія і Герцоговина, Вірменія, Греція, Данія, Естонія, Ірландія, Ісландія, Молдова Монако Португалія, Російська Федерація, Словенія, Франція, Чехія, Швеція.

РОЗДІЛ 2. ДЕЯКІ МІЖНАРОДНІ ІНДЕКСИ РІВНЯ КОРУПЦІЇ ЯК ПОКАЗНИКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПОЛІТИК ДЕРЖАВ

2.1. Обґрунтування вибору індексів рівня корупції для досягнення цілей дослідження

У нашому розумінні в рамках цього дослідження показники індексів загального рівня корупції в тій чи іншій країні є відображенням ситуації з корупцією в ній як результату її державної антикорупційної політики.

Переслідуючи мету нашого дослідження, в цій частині роботи нам потрібно визначитися, які індекси рівня корупції ми будемо застосовувати для наших розрахунків, не вдаючись до опису існуючих підходів до вимірювання корупції, їх еволюції, методології здійснення їх вираховування.

Однак, варто зазначити, що у науковому середовищі останні роки набуває сили дискусія стосовно двох типів індикаторів вимірювання корупції, на основі яких майже вже два десятиліття формуються дослідження корупції: (1) індикаторів, основою яких є суб'єктивне сприйняття, відчуття респондентами поширеності корупції (наприклад, дослідження Transparency International, World Bank); (2) індикаторів, основою яких є особистий досвід респондентів щодо підкупу (наприклад, International Crime Victims Survey). Відповідно до узагальнених висновків Гутмана, Падовано, Войта достатньо багато критики у науковому середовищі висловлюється щодо використання індикаторів першого із вищенаведених типів²³⁰.

²³⁰ Gutmann J., Padovano F., Voigt S. Perception vs. experience: Explaining differences in corruption measures using microdata. – European Journal of Political Economy, 65, 2020.

У цих узагальненнях автори посилаються на:

Olken, B.A., 2009. Corruption perceptions vs. corruption reality. J. Publ. Econ. 93 (7–8), 950–964.

Andersson, S., Heywood, P.M., 2009. The politics of perception: use and abuse of Transparency International's approach to measuring corruption. Polit. Stud. 57 (4), 746–767.

І хоча вже розроблені «більш «об’єктивні» індикатори корупції», вони розраховані стосовно обмеженої кількості країн і покривають відносно невелику кількість років²³¹.

Ми визначилися, що для здійснення наших розрахунків з метою досягнення цілей нашого дослідження нам необхідні показники, які б відповідали двом критеріям: (1) були наявними стосовно усіх 50 (або переважної більшості) держав нашої вибірки та (2) охоплювали період дії конвенційних моніторингових механізмів, які ми розглядаємо в рамках нашої роботи, тобто приблизно з 1997 до нашого часу.

За результатами нашого аналізу існуючих індикаторів рівня корупції ми дійшли висновку, що зазначеним вище критеріям відповідають два

Leon, C.J., Arana, J.E., de Leon, J., 2013. Correcting for scale perception bias in measuring corruption: an application to Chile and Spain. *Soc. Indic. Res.* 114 (3), 977–995.

Voigt, S., 2013. How (not) to measure institutions. *J. Inst. Econ.* 9 (1), 1–26.

²³¹ Цит. та узагальнення Jerg Gutmann, Fabio Padovano, Stefan Voigt (2020). Perception vs. experience: Explaining differences in corruption measures using microdata. *European Journal of Political Economy*, 65 (2020).

Узагальнення авторів зроблено на основі результатів таких наукових праць:

Bandiera, O., Prat, A., Valletti, T., 2009. Active and passive waste in government spending: evidence from a policy experiment. *Am. Econ. Rev.* 99 (4), 1278–1308.

Di Tella, R., Schargrodsky, E., 2003. The role of wages and auditing during a crackdown on corruption in the city of Buenos Aires. *J. Law Econ.* 46 (1), 269–292.

Ferraz, C., Finan, F., 2008. Exposing corrupt politicians: the effects of Brazil’s publicly released audits on electoral outcomes. *Q. J. Econ.* 123 (2), 703–745.

Golden, M., Picci, L., 2005. Proposal for a new measure of corruption, illustrated with Italian data. *Econ. Polit.* 17 (1), 37–75.

Olken, B.A., 2006. Corruption and the costs of redistribution: micro evidence from Indonesia. *J. Publ. Econ.* 90 (4–5), 853–870.

Olken, B.A., 2007. Monitoring corruption: evidence from a field experiment in Indonesia. *J. Polit. Econ.* 115 (2), 200–249.

Olken, B.A., 2009. Corruption perceptions vs. corruption reality. *J. Publ. Econ.* 93 (7–8), 950–964.

Reinikka, R., Svensson, J., 2004. Local capture: evidence from a central government transfer program in Uganda. *Q. J. Econ.* 119 (2), 679–705.

індекси рівня корупції: *індекс сприйняття рівня корупції* (далі – індекс CPI) та *індекс рівня контролю корупції* (далі – індекс CoC).

Розрахунки індексу CPI з 1995 року здійснює міжнародна організація Transparency International, а розрахунки індексу CoC з 1996 року здійснює міжнародна організація World Bank. Крім того, показники обох індексів наявні стосовно переважної більшості держав нашої вибірки.

Ігноруючи будь-якого роду існуючу у науковому колі критику методологій розрахунку цих індексів, ми можемо зупинити свій вибір на одному з них. У разі кореляції індексів CPI та CoC 2002 – 2019 років держав-учасниць GRECO у нашому виборі ми можемо керуватися критеріями суб'єктивної зручності. Якщо кореляція не підтвердиться нашими розрахунками, тоді ми вимушені будемо вдатися до глибокого аналізу методології збору мікро даних та розрахунку цих індикаторів для відбору того індексу, який за результатами виявиться, на нашу думку, більш прийнятним.

Дослідження щодо можливої кореляції цих індексів ми здійснюємо в наступному підрозділі.

2.2. Кореляція індексів CPI та CoC 2002 – 2019 років держав-учасниць GRECO

Для з'ясування, чи є співвідношення (Correlation) між CPI та CoC, ми використали індекси CoC²³² та індекси CPI²³³ за 2002 – 2019 роки. Такі часові межі обумовлені тим, що дані щодо індексів до 2002 року та після 2019 року є неповними.

Індекси щодо чотирьох держав-членів GRECO: Андорра, Монако, Сан Маріно, Ліхтенштейн – відсутні, тому розрахунки щодо них відсутні.

Крім того по причині часткової відсутності тих чи інших необхідних для розрахунку індексів: індекси щодо п'яти держав-учасниць GRECO: Вірменія, Боснія і Герцеговина, Кіпр, Північна Македонія, Сербія, використані за період з 2003 року по 2019 рік; індекси щодо Мальти взяті, починаючи з 2004 року; Чехії – з 2004 року, а Чорногорії – з 2007 року по 2019 рік; стосовно Грузії не враховані індекси за 2010 рік.

Результати розрахунків коефіцієнтів кореляції (КК) індексів CPI та CoC за 2002 – 2019 рр. наведені у Таблиці 1, що нижче.

Таблиця 1. Коефіцієнти кореляції індексів CPI та CoC 2002-2019 рр. держав-учасниць GRECO

Австрія	0,76	Данія	0,80	Люксембург	-0,43	Румунія	0,82	Франція	0,35
Азербайджан	0,64	Естонія	0,89	Мальта***	0,40	Сербія*	0,54	Хорватія	0,01
Албанія	0,91	Ірландія	0,57	Молдова	0,43	Словенія	0,68	Чехія**	0,77
Білорусь	0,56	Ісландія	0,91	Нідерланди	0,72	Словакія	0,05	Чорногорія****	0,75
Бельгія	0,47	Іспанія	0,89	Німеччина	-0,20	Сполучене Королівство	0,82	Швейцарія	0,04
Болгарія	-0,15	Італія	0,68	Норвегія	0,05	США	0,68	Швеція	0,29
Боснія і Герцеговина*	-0,23	Казахстан	0,80	Північна Македонія*	0,90	Турція	0,62	*2003-2019 рр. **2006-2019 рр. ***2004-2019 рр. ****2007-2019 рр. ***** дані за 2010 р. не враховані через їх відсутність	
Вірменія*	0,83	Кіпр*	0,39	Польща	0,94	Угорщина	0,31		
Греція	0,20	Латвія	0,76	Португалія	-0,02	Україна	0,58		
Грузія*****	0,90	Литва	0,84	Російська Федерація	0,65	Фінляндія	0,78		

²³² Control of corruption by country, around the world | TheGlobalEconomy.com. *TheGlobalEconomy.com*. URL: https://www.theglobaleconomy.com/rankings/wb_corruption/ (date of access: 20.03.2021).

²³³ Corruption Perceptions Index 2020 for New Zealand. Transparency.org. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl> (date of access: 22.03.2021).

Всі індекси, використані нами для розвідувального аналізу, наведені у Таблицях Додатку Б і Додатку В.

Отже, розвідувальний аналіз розрахованих КК індексів CPI та CoC 2002 – 2019 роки держав-учасниць GRECO показує, що із зроблених 46 розрахунків КК п'яти країн $\epsilon < 0$, а саме:

КК індексів CPI та CoC 2003 – 2019 років Боснії і Герцеговини становить -0,23;

КК індексів CPI та CoC 2002 – 2019 років для Болгарії -0,15; Німеччини -0,20; Люксембургу -0,4; Португалії -0,02.

Стосовно решти 41 держави нашої вибірки КК індексів CPI та CoC 2002 – 2019 роки > 0 .

Розподіл держав-членів GRECO за критерієм результатів здійсненими нами розрахунків коефіцієнтів кореляції індексів CPI та CoC 2002 – 2019 років проілюстровано на Рисунку 10, що нижче.

Рисунок 10. Розподіл держав-учасниць GRECO за результатами розрахунків коефіцієнтів кореляції індексів CPI та CoC 2002-2019 рр. (кількість країн;%). Розрахунки здійснено авторкою.

Керуючись тим, що результати, де $KK < 0$, є у значній меншості випадків, то ми можемо з обережністю припустити, що причиною цього можуть бути допущені помилки, неточності реалізації методології розрахунку одного з індексів.

Загалом, з вищенаведеного можна дійти *висновку*, що залежність між індексами CPI та CoS *переважної більшості* держав-членів GRECO, показники яких були використані у дослідження, є прямою, а отже кореляція між показниками CPI та CoS є позитивною.

Не зважаючи на це, отримані результати $KK < 0$ стосовно п'яти країн дають підстави у подальших наших розрахунках задля досягнення мети цього дослідження все-таки віддати перевагу індексу CoS, оскільки методологія його розрахунку, на відміну від CPI²³⁴, не змінювалася протягом періоду 2002 – 2019 років, за який ми використали дані, що надає нам більше впевненості у адекватності розрахунків.

²³⁴ Home - Transparency.org.

URL: https://www.transparency.org/files/content/pressrelease/2012_CPIShortMethodologyNote_EMBARGO_EN.pdf (дата звернення: 20.05.2021).

ВИСНОВКИ РОЗДІЛУ 2

Із зроблених 46 розрахунків коефіцієнтів кореляції (КК) стосовно 41 держави нашої вибірки КК індексів СРІ та СоС 2002 – 2019 роки > 0 .

КК < 0 стосовно п'яти країн: Боснії і Герцеговини, Болгарії, Німеччини, Люксембургу, Португалії.

Індекси щодо чотирьох держав вибірки: Андорра, Монако, Сан Маріно, Ліхтенштейн – відсутні, тому розрахунки щодо них нами не здійснені.

Керуючись тим, що результати, де КК < 0 , є у значній меншості випадків, то ми можемо з обережністю припустити, що причиною цього можуть бути допущені помилки, неточності реалізації методології розрахунку одного з індексів, або зміни методології.

Загалом, з вищенаведеного можна дійти *висновку*, що залежність між індексами СРІ та СоС *переважної більшості* держав-членів GRECO, показники яких були використані у дослідженні, є прямою, а отже кореляція між показниками СРІ та СоС є позитивною.

Не зважаючи на це, отримані результати КК < 0 стосовно п'яти країн дають підстави у подальших наших розрахунках в межах цього дослідження все-таки віддати перевагу індексу СоС, оскільки протягом 2002 – 2019 років методологія його розрахунку, на відміну від СРІ, не змінювалася, що надає нам більше впевненості у адекватності розрахунків.

Водночас, інтерпретація результатів, отриманих в рамках нашого подальшого розвідувального аналізу, якому присвячені наступні розділи цієї роботи, потребуватиме особливої обережності стосовно дев'яти країн нашої вибірки, а саме: стосовно яких не здійснені розрахунки КК індексів СРІ та СоС (Андорра, Монако, Сан Маріно, Ліхтенштейн), і тих, КК індексів яких ≤ 0 (Боснія і Герцеговина, Болгарія, Німеччина, Люксембург, Португалія).

РОЗДІЛ 3. ДЕЯКІ КОНВЕНЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ЯК ЧИННИК РЕЗУЛЬТАТІВ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПОЛІТИК ЇХ ДЕРЖАВ-УЧАСНИЦЬ

3.1. Групування держав-учасниць GRECO за «конвенційними» критеріями

На нашу думку, 50 країн нашої вибірки, держав-членів GRECO, можна згрупувати за такими двома критеріями:

Перший – критерій кількості завершених стосовно країни раундів оцінювання.

Відповідно до цього критерію можна виокремити такі групи держав:

- (1) держави, щодо яких не завершено жодного раунду оцінювання GRECO;
- (2) держави, щодо яких завершені перший і другий раунди оцінювання GRECO;
- (3) держави, щодо яких завершено третій раунд оцінювання GRECO;
- (4) держави, щодо яких завершено четвертий раунд оцінювання GRECO.

Другий – критерій кількості конвенційних механізмів, до яких залучена держава-член GRECO.

За цим критерієм країни можна розділити на:

- (5) держави-члени GRECO, які є також учасницями Конвенції ОЕСР проти підкупу;
- (6) держави-члени GRECO, які є також учасницями Конвенції ООН проти корупції;
- (7) держави-члени GRECO, які не є учасницями ані Конвенції ОЕСР проти підкупу, ані Конвенції ООН проти корупції.

В свою чергу узагальнення отриманих результатів щодо груп (5) і (6) дозволить виокремити серед них *дві групи*, які надалі в цьому дослідженні стануть об'єктом нашого розвідувального аналізу, а саме:

- (8) група держав, що долучені до *трьох* конвенційних механізмів;

(9) група держав, що долучені до *двох* конвенційних механізмів.

Держави-члени GRECO, які не є учасницями Конвенції ОЕСР проти підкупу, Конвенції ООН проти корупції, можемо віднести до тих, що долучені лише до одного конвенційного механізму, що по-суті повністю відповідає групі (7), що наведена вище.

Отож, в контексті групування за першим критерієм варто зауважити, що кількість завершених раундів оцінювання та кількість раундів, у яких держави-члени GRECO беруть участь, різняться. Наприклад, Данія із п'яти раундів оцінювання, що розпочаті щодо неї, завершила лише перший і другий; Білорусь – із чотирьох раундів оцінювання, розпочатих щодо неї, не завершила жодного; Чорногорія, Болгарія, Румунія, США, Швейцарія завершили всі чотири раунди, які стосовно них були розпочаті; і так далі.

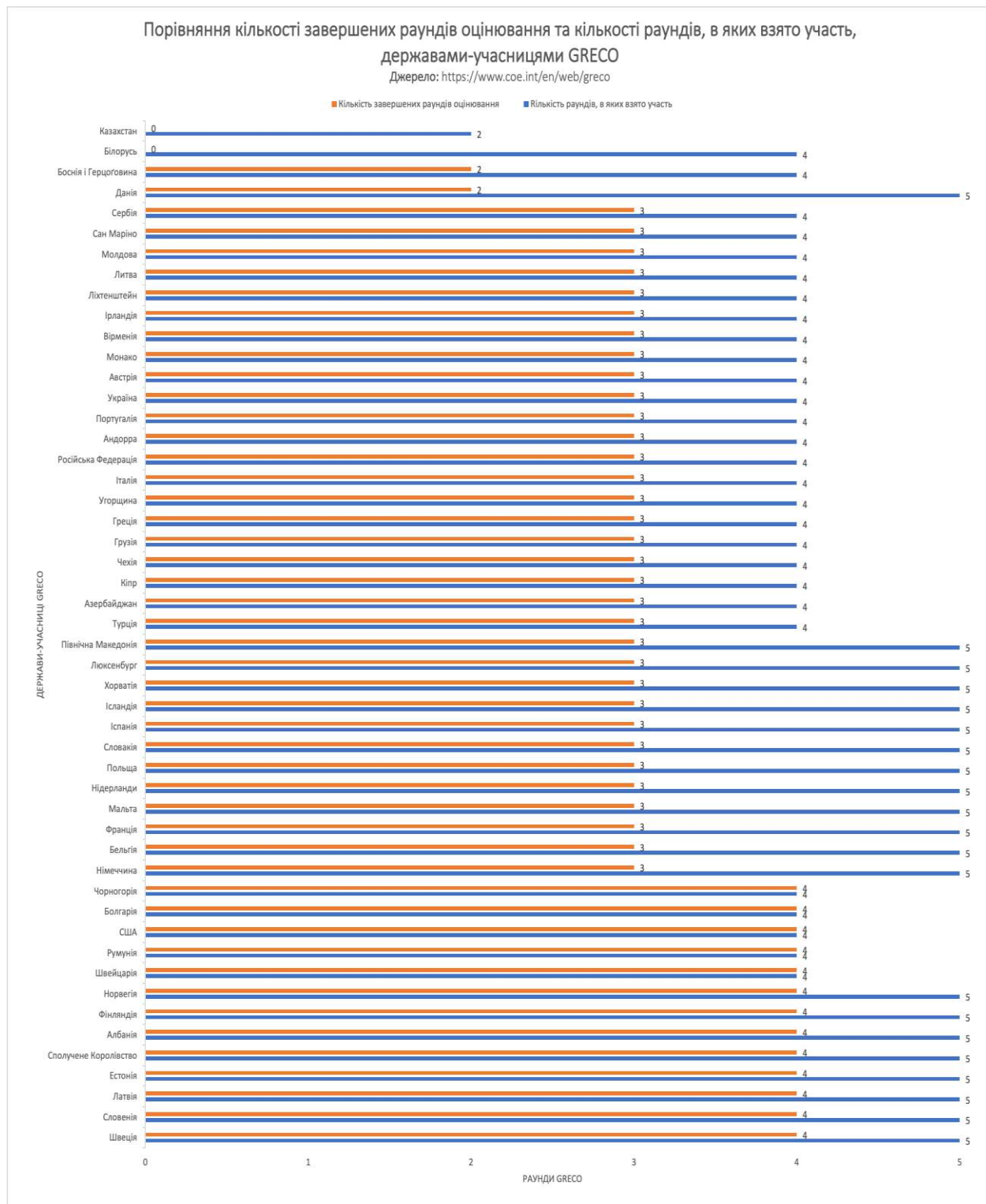
Рисунок 11, що нижче, дає можливість побачити групи держав за критерієм їх проходження певного раунду оцінювання GRECO і порівняти кількість завершених раундів оцінювання з кількістю раундів, в яких державами-учасницями взято участь.

Отже, за результатом узагальнення проходження раундів оцінювання GRECO ми можемо розділити країни нашої вибірки за *критерієм кількості завершених* стосовно країни таких *раундів оцінювання* на такі групи:

- (1) група Казахстану, Білорусі, щодо яких не завершено жодного раунду оцінювання GRECO, при тому що щодо них розпочато два і чотири раунди відповідно;
- (2) група Боснії і Герцоговини, Данії, щодо яких завершено лише перший-другий раунди оцінювання GRECO, при тому що щодо них розпочато чотири і п'ять раундів відповідно.
- (3) група з 33 держав, щодо яких завершено третій раунд оцінювання GRECO, при тому що щодо усіх цих країн (станом на час проведення нашого дослідження) ще триває четвертий раунд оцінювання, а щодо 12 з них – також четвертий і п'ятий раунди.

(4) група з 13 держав, щодо яких завершено четвертий раунд оцінювання GRECO, при тому що стосовно 8 з них триває п'ятий раунд.

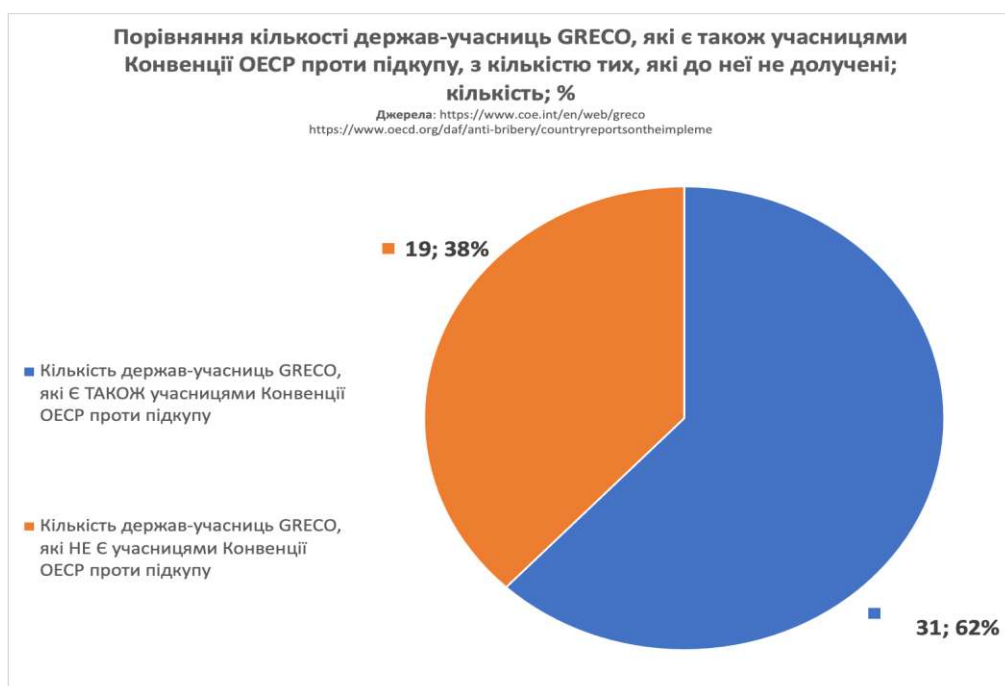
Рисунок 11. Порівняння кількості завершених стосовно країн вибірки раундів оцінювання GRECO та кількості таких раундів, які стосовно них розпочаті

За результатом виокремлення тих держав-членів GRECO, що долучені до конвенційного механізму Конвенції ОЕСР проти підкупу, можна підсумувати, що із 50-ти держав нашої вибірки 31 країна є також учасницями Конвенції ОЕСР проти підкупу, а саме: Австрія, Бельгія, Болгарія, Греція, Грузія, Данія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Естонія, Латвія, Литва, Люксембург, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Словачія, Словенія, Сполучене Королівство, США, Турція, Польща, Португалія, Російська Федерація, Угорщина, Фінляндія, Франція, Чехія, Швейцарія, Швеція, що становить 62% із усієї кількості держав-членів GRECO (на Рисунку 12 позначені синім).

Решта 19 держав-членів GRECO не є учасницями Конвенції ОЕСР проти підкупу, а саме: Азербайджан, Албанія, Андорра, Білорусь, Боснія і Герцоговина, Вірменія, Казахстан, Кіпр, Ліхтенштейн, Мальта, Молдова, Монако, Північна Македонія, Румунія, Сан Маріно, Сербія, Україна, Хорватія, Чорногорія, частка яких становить 38% із усієї кількості держав нашої вибірки (на Рисунку 12 позначені помаранчевим).

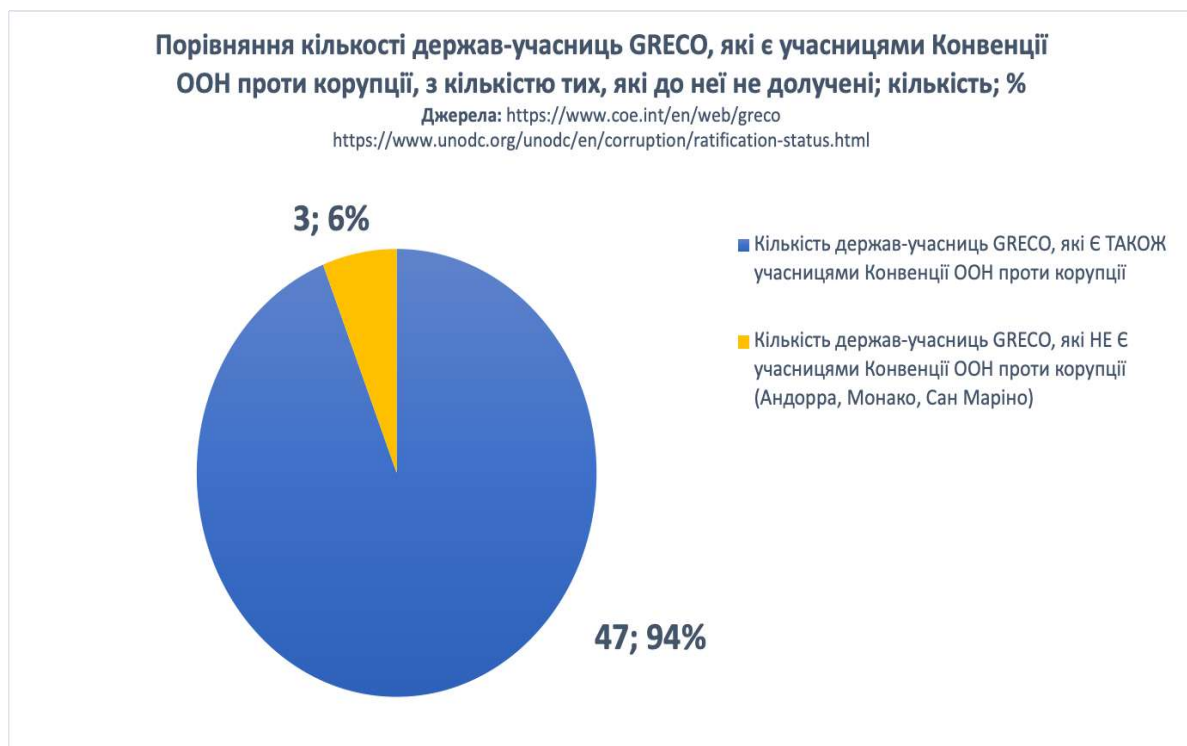
Рисунок 12. Порівняння кількості держав-учасниць GRECO, які є також учасницями Конвенції ОЕСР проти підкупу, з кількістю тих, які до неї не долучені

Результат виокремлення тих держав-членів GRECO, що долучені до конвенційного механізму Конвенції ООН проти корупції, показує, що 47 країн із 50 держав-членів GRECO долучені до цього механізму. Лише три держави-членів GRECO не долучилися до конвенційного механізму Конвенції ООН проти корупції, а саме: Андорра, Монако, Сан Маріно.

На Рисунку 13 показані співвідношення кількості держав-учасниць GRECO, які є учасницями Конвенції ООН проти корупції, та кількості тих, які до неї не долучилися.

Рисунок 13. Порівняння кількості держав-учасниць GRECO, які є учасницями Конвенції ООН проти корупції, з кількістю тих, які до неї не долучені (кількість країн; %).

Отже, з вищевикладеного слідує, що за критерієм кількості конвенційних механізмів, до яких залучена держава-член GRECO, країни нашої вибірки можна розділити на:

(5) групу із 31 держави-учасниці GRECO, що є також учасницями Конвенції ОЕСР проти підкупу;

(6) групу із 47 держав-учасниць GRECO, які є також учасницями Конвенції ООН проти корупції;

(7) групу із трьох держав-учасниць GRECO, а саме: Андорра, Монако, Сан Маріно, які не є учасницями моніторингових механізмів ані Конвенції ОЕСР проти підкупу, ані Конвенції ООН проти корупції, а є лише учасницями моніторингового механізму GRECO.

Узагальнивши ці дані без посилання на той чи інший конвенційний механізм, а враховуючи *лише кількість* таких механізмів, до яких залучена держава-член GRECO, можна підсумувати, що ми маємо такі групи:

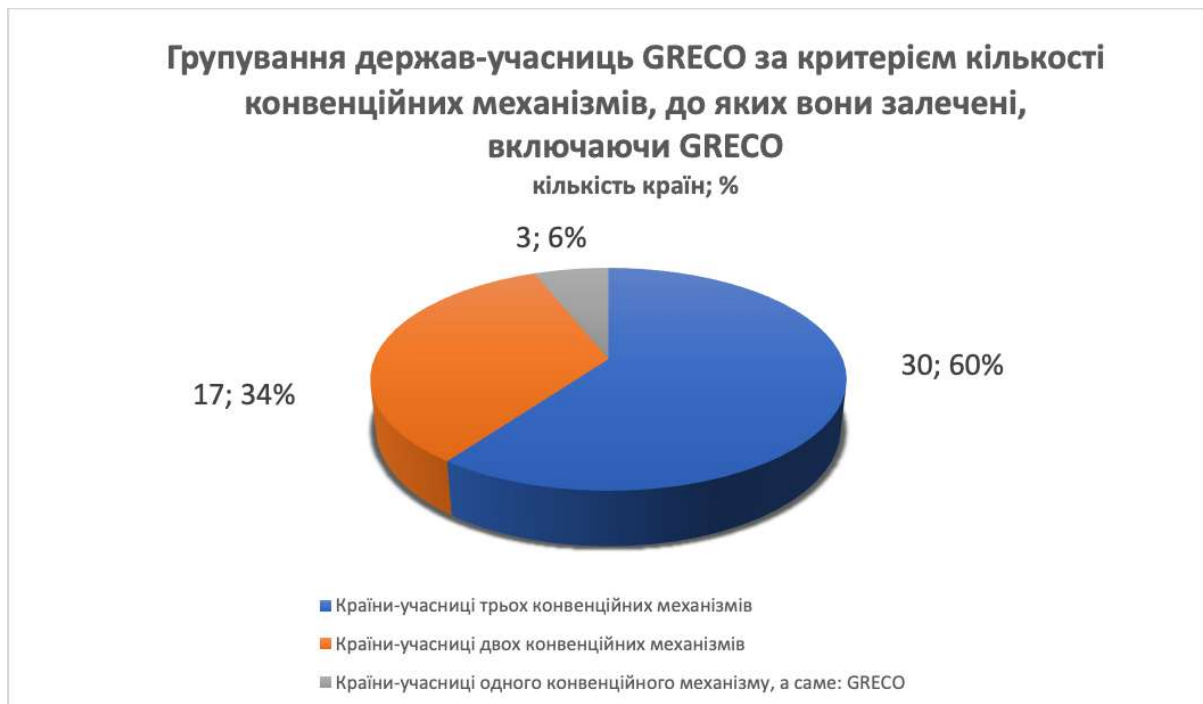
(8) група із 30 держав (60% нашої вибірки), що є учасницями *трьох* конвенційних механізмів, враховуючи механізм GRECO, а саме: Австрія, Бельгія, Болгарія, Греція, Данія, Естонія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Польща, Португалія, Російська Федерація, Словачів, Словенія, Сполучене Королівство, США, Турція, Угорщина, Фінляндія, Франція, Чехія, Швейцарія, Швеція;

(9) група із 17 держав (34% вибірки), що є учасницями *двох* конвенційних механізмів, враховуючи механізм GRECO, а саме: Азербайджан, Албанія, Білорусь, Боснія і Герцоговина, Вірменія, Грузія, Казахстан, Кіпр, Ліхтенштейн, Мальта, Молдова, Північна Македонія, Румунія, Сербія, Україна, Хорватія, Чорногорія;

та (повторимося) група держав, що є учасницями одного конвенційного моніторингового механізму, яку складають три держави-члени GRECO (6% країн нашої вибірки), а саме: Андорра, Монако, Сан Маріно.

Групування держав вибірки за критерієм кількості конвенційних механізмів, до яких вони залучені, зображено на Рисунку 14, що нижче.

Рисунок 14. Групування держав вибірки за критерієм кількості конвенційних механізмів, до яких вони залучені

Узагальнення результатів за обома критеріями можна відобразити у Таблиці 2, що нижче.

Таблиця 2. Групи держав за двома критеріями (1-й критерій – кількість завершених раундів моніторингу GRECO, 2-й критерій – кількість конвенційних механізмів, до яких долучена країна)

Групи відповідно до критеріїв	Держави-члени GRECO, що формують групи відповідно до критеріїв
Група держав, щодо яких не завершено жодного раунду оцінювання GRECO	Білорусь, Казахстан
Група держав, щодо яких завершені 1-2 раунди оцінювання GRECO	Данія, Боснія і Герцеговина
Група держав, щодо яких завершено три раунди оцінювання GRECO	Ірландія, Австрія, Азербайджан, Вірменія, Люксембург, Ісландія, Іспанія, Нідерланди, Німеччина, Сербія, Литва, Португалія, Італія, Греція, Угорщина, Чехія, Кіпр, Хорватія, Словачія, Польща, Мальта, Франція, Бельгія, Молдова, Монако, Турція, Україна, Грузія, Північна Македонія, Російська Федерація, Сан Маріно, Ліхтенштейн, Андорра
Група держав, щодо яких завершено чотири раунди оцінювання GRECO	Швейцарія, Норвегія, Сполучене Королівство, Фінляндія, Швеція, Болгарія, США, Румунія, Словенія, Албанія, Естонія, Латвія, Чорногорія
Група держав-членів GRECO, які є учасницями Конвенції ОЕСР проти підкупу	Австрія, Данія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Люксембург, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Сполучене Королівство, Фінляндія, Швейцарія, Швеція, Бельгія, Болгарія, Греція, Італія, Естонія, Латвія, Литва, Словачія, Словенія, США, Польща, Португалія, Угорщина, Франція, Чехія, Грузія, Турція, Російська Федерація

Група держав-членів GRECO, які є учасниками Конвенції ООН проти корупції	Австрія, Данія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Люксембург, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Сполучене Королівство, Фінляндія, Швейцарія, Швеція, Албанія, Бельгія, Болгарія, Греція, Естонія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Португалія, Румунія, Сербія, Словачія, Словенія, США, Угорщина, Франція, Хорватія, Чехія, Боснія і Герцоговина, Вірменія, Грузія, Молдова, Північна Македонія, Турція, Україна, Чорногорія, Азербайджан, Білорусь, Казахстан, Російська Федерація
Група держав-членів GRECO, які є учасниками <i>трьох</i> конвенційних механізмів	Австрія, Данія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Люксембург, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Сполучене Королівство, Фінляндія, Швейцарія, Швеція, Бельгія, Болгарія, Греція, Естонія, Італія, Латвія, Литва, Польща, Португалія, Словачія, Словенія, США, Угорщина, Франція, Чехія, Турція, Російська Федерація
Група держав-членів GRECO, які є учасниками <i>двох</i> конвенційних механізмів	Кіпр, Мальта, Румунія, Сербія, Хорватія, Албанія, Боснія і Герцоговина, Вірменія, Грузія, Україна, Молдова, Північна Македонія, Чорногорія, Азербайджан, Білорусь, Казахстан, Ліхтенштейн
Група держав-членів GRECO, які є учасниками <i>одного</i> конвенційного механізму	Монако, Андорра, Сан Маріно

Повертаючись до висновків, зроблених у Розділі 1 нашої роботи, хочемо поділитися, на нашу думку, важливими проміжними результатами наших спостережень, які нам будуть корисними надалі.

Із 23 країн, які ми віднесли відповідно до цих висновків до *першої* групи (нагадаємо, що це та група, стосовно яких ми маємо підстави прогнозувати, що їх індекси щодо корупції мають демонструвати позитивну динаміку), більшість держав, а саме 16 країн (Австрія, Болгарія, Іспанія, Італія, Естонія, Латвія, Литва, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Сполучене Королівство, Словачія, США, Фінляндія, Швейцарія) відносяться до групи держав-членів GRECO, які є учасниками *трьох* конвенційних механізмів, а решта сім держав (Азербайджан, Албанія, Грузія, Ліхтенштейн, Мальта, Чорногорія, Хорватія) – до групи держав-членів GRECO, які є учасниками *двох* конвенційних механізмів.

Разом з тим, як показують наші узагальнення, більша половина держав першої групи (13 держав: Австрія, Азербайджан, Грузія, Іспанія, Італія, Ліхтенштейн, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Словачія) завершили три раунди оцінювання GRECO, в той час як решта 10 – чотири такі раунди (Албанія, Болгарія, Естонія, Латвія, Норвегія, Сполучене Королівство, США, Фінляндія, Чорногорія, Швейцарія).

Водночас, співставляючи 10 країн, які ми віднесли у наших висновках Розділу 1 до *другої групи* (стосовно яких ми припускаємо, що їх ситуація щодо корупції поступово погіршується, або більш-менш однаково погана), з проміжними результатами цього підрозділу, варто звернути увагу, що Білорусь і Казахстан є тими двома країнами, які складають групу держав, щодо яких не завершено жодного раунду оцінювання GRECO. Крім того ці держави долучені до двох конвенційних механізмів.

Проте варто пам'ятати, що Казахстан лише нещодавно долучився до GRECO, – що дає підстави говорити, можливо, про його наміри вдатися до певної політики у сфері протидії корупції, проте статистичні розрахунки стосовно результатів внаслідок участі в GRECO робити не є можливим – тому аналіз Казахстану та висновки за його результатом мають бути особливо обережними.

Щодо решти країн другої групи, то сім держав: Бельгія, Кіпр, Північна Македонія, Польща, Сербія, Турція, Угорщина пройшли три раунди GRECO, і одна Румунія пройшла чотири раунди. Разом з тим чотири держави є учасницями трьох конвенційних механізмів (Бельгія, Польща, Турція, Угорщина) і решта чотири (Кіпр, Північна Македонія, Румунія, Сербія) – трьох.

Що стосується *третьої групи* 16 країн, які виокремилися, але стосовно яких нам важко було зробити якісь прогнози на етапі Розділу 1 нашого дослідження, то важливо звернути увагу, що дві держави, які віднесені до цієї групи, складають групу держав, щодо яких завершені 1-й і 2-й раунди оцінювання GRECO (Данія, Боснія і Герцоговина). Лише три країни третьої групи: Естонія, Словенія, Швеція належать до групи держав, щодо яких завершено чотири раунди оцінювання GRECO, а решта 11 держав: Андорра, Вірменія, Греція, Ірландія, Ісландія, Молдова, Монако, Португалія, Російська Федерація, Франція, Чехія відносяться до групи держав, щодо яких завершено три раунди оцінювання GRECO.

3.2. Статистичний аналіз індексів корупції 1995 – 2020 років за кожною із груп держав-членів GRECO, сформованою за першим «конвенційними» критерієм

3.2.1. Статистичний аналіз індексів корупції 1995 – 2020 років групи держав, щодо яких не завершено жодного раунду оцінювання GRECO

Оскільки держави цієї групи не завершили жодного раунду оцінювання GRECO, на них не є можливим перевірити наше припущення задля досягнення мети цього дослідження.

Але ми можемо здійснити статистичний аналіз індексів CoC 1995 – 2020 років цих країн, результати якого нам можуть бути корисними у кінцевих узагальненнях та можуть наштовхнути нас на глибші висновки.

Як вже зазначалося у попередньому підрозділі, групу держав, щодо яких не завершено жодного раунду оцінювання GRECO складають Білорусь і Казахстан.

Крім того ці держави долучені до двох конвенційних механізмів – GRECO і Конференції держав-учасниць Конвенції ООН проти корупції.

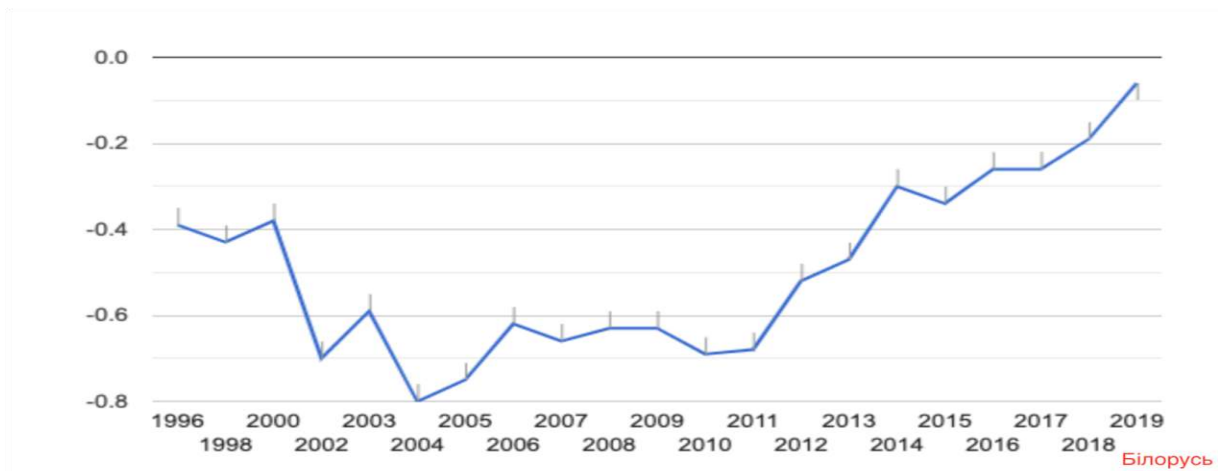
Білорусь ратифікувала Конвенцію ООН проти корупції 17 лютого 2005 року, стала членом GRECO 13 червня 2011 року.

На графіку 1, що зображено нижче, проілюстрована динаміка показників CoC²³⁵ Білорусі протягом 1996 – 2019 років. Як ми бачимо із цього графіку, після загального падіння індексу CoC протягом 1996 – 2004 років з найнижчою позначкою -0,8 у 2004, з 2005 спостерігався різкий ріст до -0,62 у 2006 році. Протягом 2006 – 2011 років індекс утримувався з незначними коливаннями між -0,69 і -0,62. З 2011 року до 2019 року мав місце стрімкий стабільний ріст показників, при тому що у 2019 році CoC досяг найвищої позначки за всі попередні роки -0,06.

²³⁵ Нагадаємо, що показники CoC ранжуються від -2,5 до 2,5, і чим вищим є індекс, тим вважається сильнішим контроль державою корупції, тобто – менше корупції, і навпаки – чим ближчим є індекс до позначки -2,5, тим більш корумпованою є держава.

Графік 1. Динаміка зміни показників СоС (вертикаль) Білорусі протягом 1996 – 2019 рр. (горизонталь).

Джерело: URL: https://www.theglobaleconomy.com/Belarus/wb_corruption/

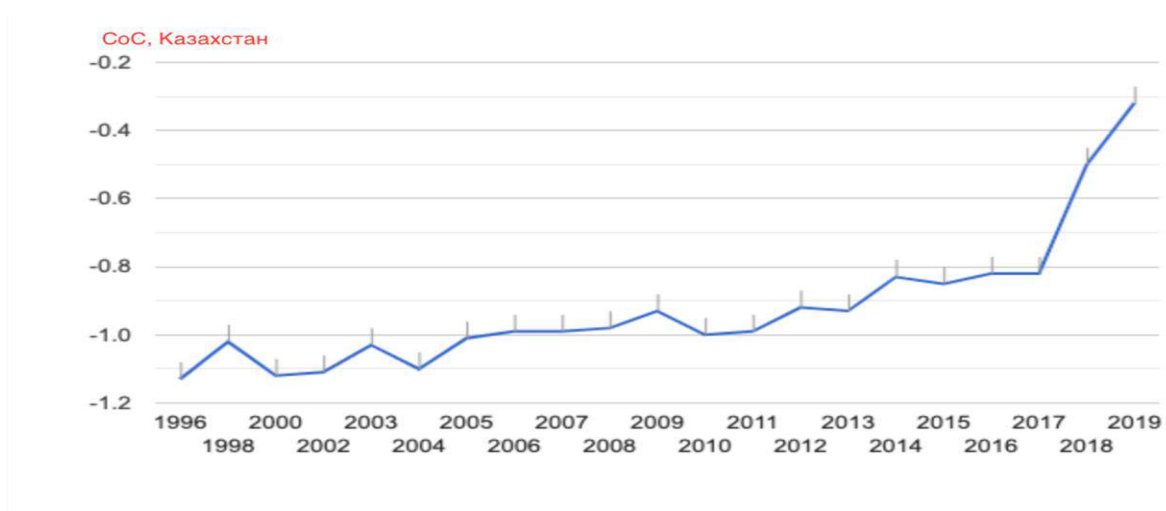

Казахстан ратифікував Конвенцію ООН проти корупції 18 червня 2008 року, став 50-им членом GRECO 1 січня 2020 року.

На Графіку 2 зображена динаміка зміни показників СоС Казахстану протягом 1996 – 2019 років. Як показує цей графік, індекси Казахстану перетнули позначку -1 і вище у 2006 році, і протягом 2014 – 2017 років спостерігалось утримання на позначках не нижче -0,85, але не вище -0,82, за чим слідував різкий ріст до -0,5 в 2018 і -0,32 в 2019 році.

Графік 2. Динаміка зміни показників СоС (вертикаль) Казахстану протягом 1996 – 2019 роки (горизонталь).

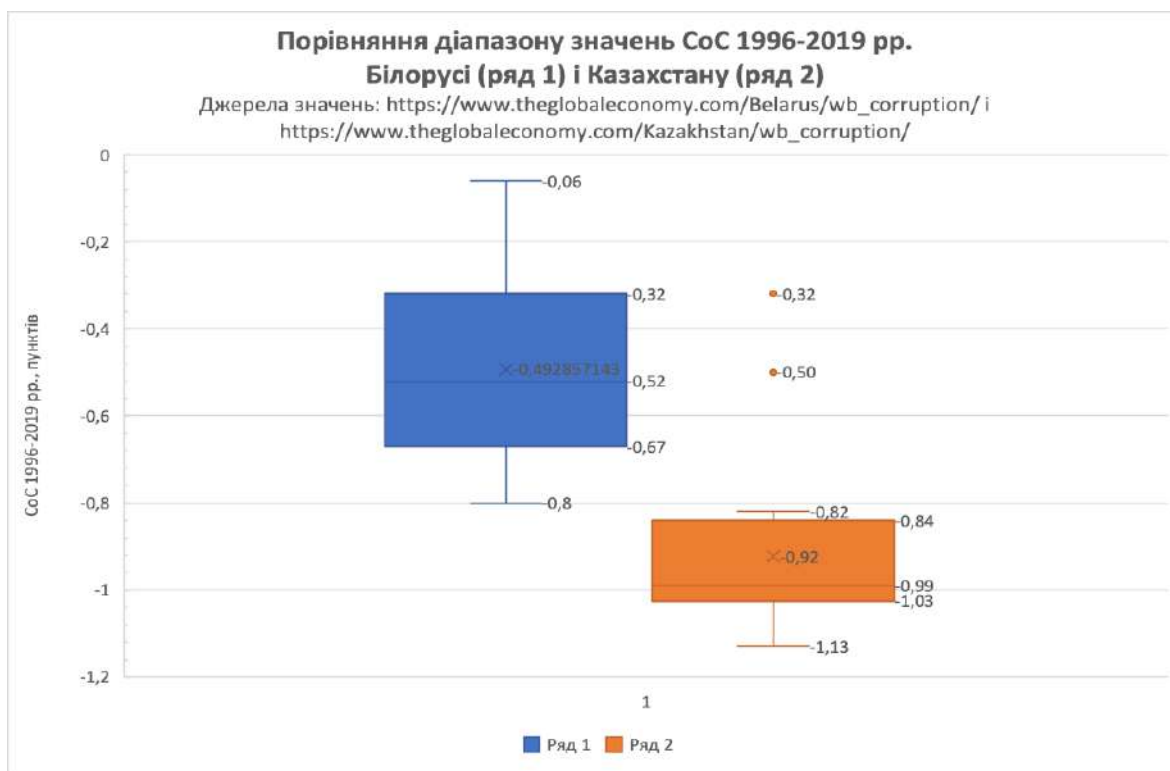
Джерело: URL: https://www.theglobaleconomy.com/Kazakhstan/wb_corruption/

На Рисунку 15 зображені діапазони значень CoC 1996 – 2019 років Білорусі і Казахстану. Як ми бачимо з цього рисунку верхня межа діапазону значень CoC Білорусі -0,32, при тому що нижня межа діапазону знаходиться на позначці -0,67, з найнижчим показником -0,8 і найвищим -0,06, при тому що середнє значення усіх показників -0,49, а медіана -0,52.

Найвища межа діапазону значень CoC Казахстану знаходиться нижче найнижчого пункту Білорусі. Верхня межа діапазону значень -0,84 і нижня межа -1,03, при тому що найнижчий пункт -1,13, а найвищий -0,82; є два виключення -0,5 і -0,32. Середнє значення індексів CoC Казахстану -0,92, при тому що медіана значень -0,99.

Рисунок 15. Порівняння діапазону значень CoC 1996-2019 рр. Білорусі і Казахстану

Результати здійсненого статистичного аналізу свідчать, що хоча ситуація з корупцією в обох цих країнах погана, все ж таки у Казахстані вона статистично виглядає трішки гіршою ніж у Білорусі. Проте динаміка показників обох цих країн покращується. Отож, ми можемо зробити висновок, що наш прогноз щодо них хибний.

3.2.2. Статистичний аналіз індексів корупції 1995–2020 років групи держав, щодо яких завершені 1-2 раунди оцінювання GRECO

До групи держав нашої вибірки, щодо яких завершені 1-2 раунди оцінювання GRECO, увійшли теж дві країни: Боснія і Герцоговина і Данія.

Ми здійснили розрахунки середнього значення індексів СоС кожної із них за такі періоди: до початку 1-го раунду GRECO, протягом 1-го раунду, протягом 2-го раунду, і після 2-го раунду. Наші розрахунки наведені у Таблиці 3, що нижче.

Таблиця 3. Середні значення СоС за раундами проходження державами групи, щодо яких завершено два раунди оцінювання GRECO

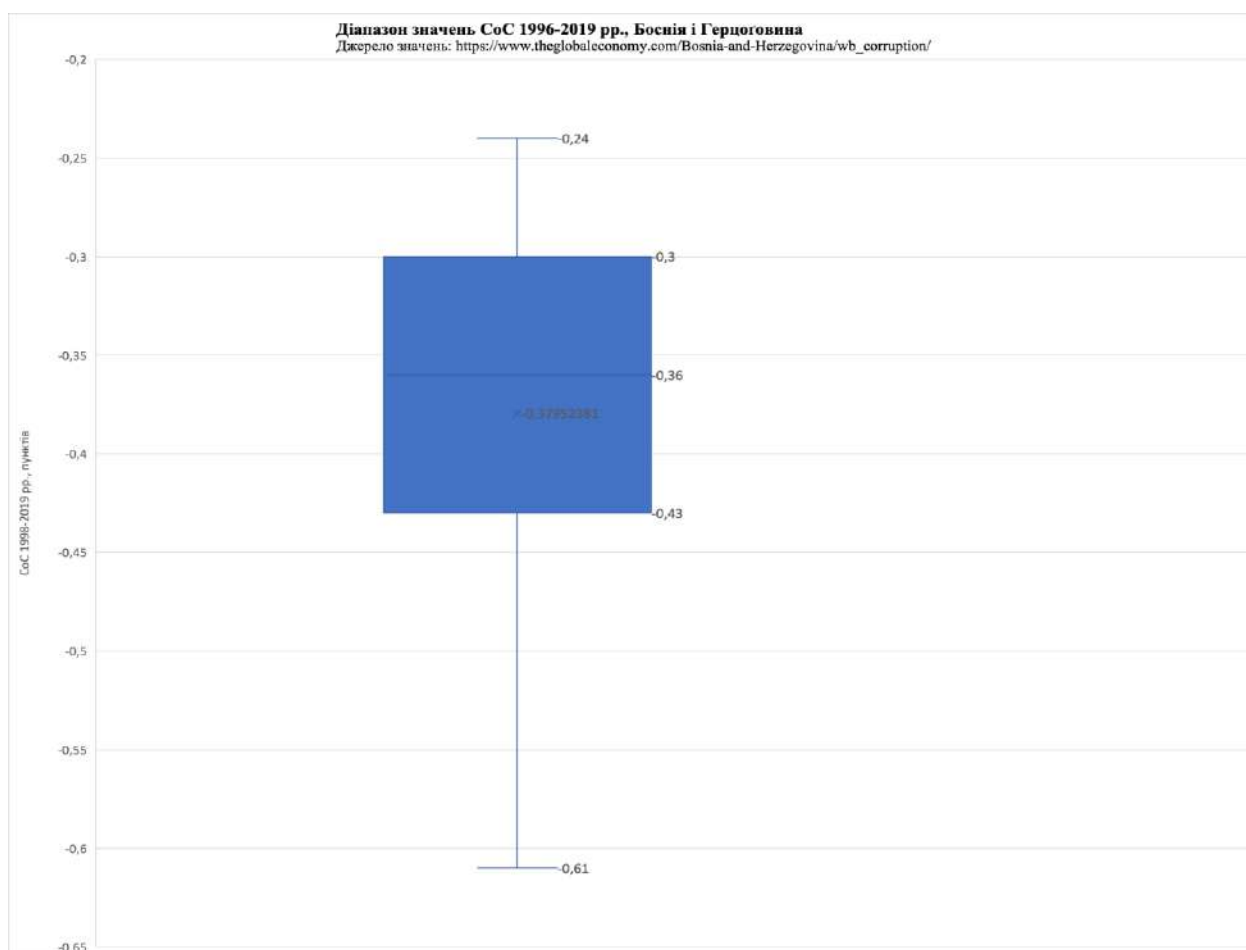
Країна групи держав, щодо яких завершено два раунди оцінювання GRECO	СРЗНАЧ СоС країни до початку 1-го раунду GRECO	СРЗНАЧ СоС протягом 1-го раунду	СРЗНАЧ СоС протягом 2-го раунду	СРЗНАЧ після 2-го раунду
Боснія і Герцоговина	-0,4	↑ -0,31	↓ -0,35	↓ -0,42
Данія	2,29	↑ 2,39	↑ 2,41	↓ 2,27

Як ми бачимо, середнє значення індексів СоС Боснії і Герцоговини протягом 1-го раунду -0,31 дійсно вище за середнє значення за попередній період -0,4, але середні значення за наступні два періоди показують тенденцію до спадання. І

Середнє значення індексів СоС Данії протягом трьох періодів поступово росте з кожним наступним (з 2,29 до 2,41), проте середнє значення після 2-го раунду демонструє спад до значення 2,27, що майже повертає на вихідну позицію середнього значення 2,29 за період до початку 1-го раунду.

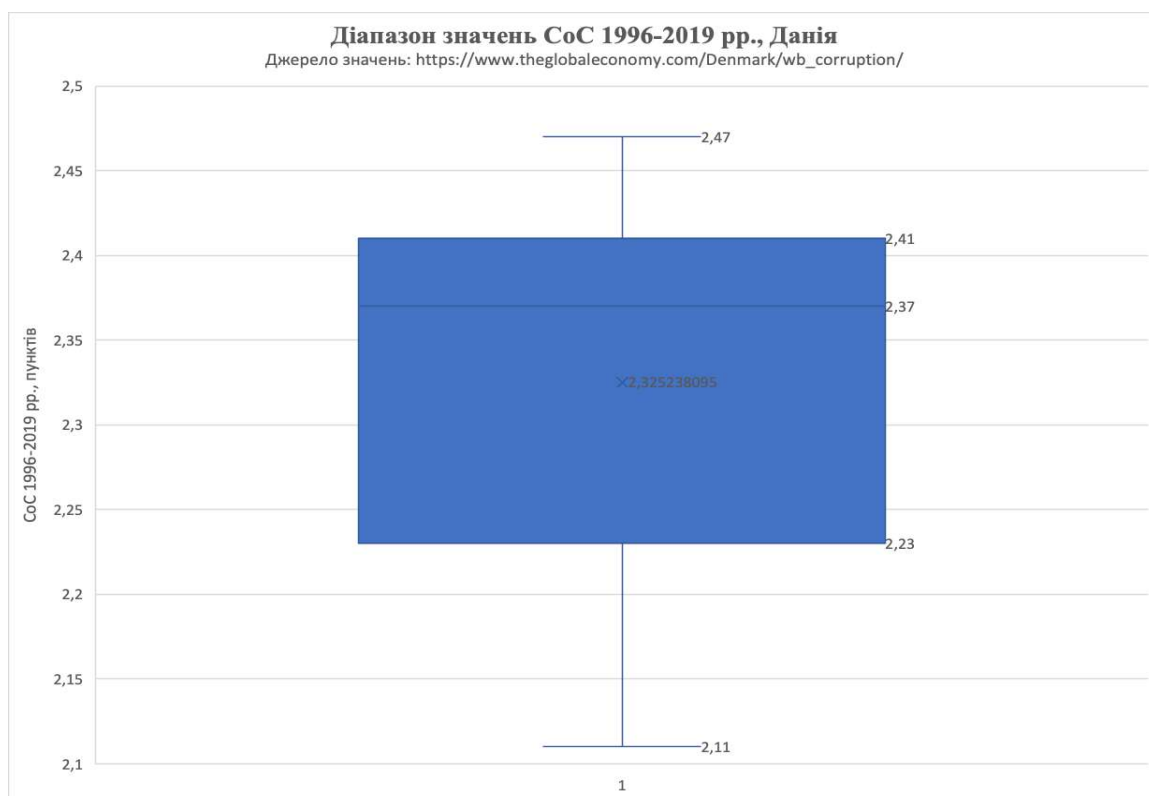
На Рисунку 16 проілюстровано діапазон значень CoC 1996 – 2019 років Боснії і Герцоговини. Як ми бачимо, верхня межа діапазону значень CoC -0,3, а нижня межа діапазону значень -0,43, при тому що найнижчий пункт значень -0,61, а найвижчий пункт -0,24. Середнє значення індексів CoC -0,38, при тому що медіана значень -0,36.

Рисунок 16. Діапазон значень CoC 1996-2019 років Боснії і Герцоговини

На Рисунку 17 проілюстровано діапазон значень CoC 1996 – 2019 років Данії. Як ми бачимо, усі показники цієї країни знаходяться у додатній площині з верхньою межею діапазону значень CoC 2,41 і нижньою межею 2,23, при тому що найнижчий пункт значень 2,11, а найвижчий пункт 2,47. Середнє значення індексів CoC Данії 2,32, при тому що медіана значень 2,37.

Рисунок 17. Діапазон значень СоС 1996-2019 роки Данії.

Отже, наше припущення по відношенню до Боснії і Герцоговини більше спростовано, аніж підтверджено, адже статистичний аналіз показав спад середніх значень за два періоди із трьох.

По відношенню до Данії статистичний аналіз надав нам більше аргументів на користь підтвердження нашого припущення, адже середнє значення протягом двох періодів із трьох продемонстрував ріст, середнє значення останнього нижче за попередні періоди.

Також нагадаємо, що Боснію і Герцоговину ми віднесли до *третьої групи* 16 країн, які виокремилися, але стосовно яких нам важко було зробити якісь прогнози на етапі Розділу 1 нашого дослідження. Про це ми згадували на сторінці 120, що вище.

3.2.3. Статистичний аналіз індексів корупції 1995–2020 років групи держав, щодо яких завершено три раунди оцінювання GRECO

Нагадаємо, що до групи держав, щодо яких завершено три раунди оцінювання, ми віднесли такі 33 країни нашої вибірки: Австрія, Азербайджан, Андорра, Бельгія, Вірменія, Греція, Грузія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Кіпр, Ліхтенштейн, Литва, Люксембург, Мальта, Молдова, Монако, Нідерланди, Німеччина, Північна Македонія, Польща, Португалія, Російська Федерація, Сан Маріно, Сербія, Словачія, Турція, Угорщина, Україна, Франція, Хорватія, Чехія.

Результати розрахунків середніх статистичних значень за кожен із періодів в рамках їх проходження трьох раундів з врахуванням періодів до і після такого проходження наведені в Таблиці 4, що нижче.

Як ми бачимо з цієї таблиці, результати наших розрахунків стосовно лише чотирьох країн, а саме: Азербайджану, Грузії, Ліхтенштейну і України підтверджують наше припущення, адже середнє статистичне значення кожного наступного періоду, за який здійснювались такі розрахунки щодо цих країн, є вищим за попередній період.

Статистичні розрахунки щодо цих держав доводять, що проходження кожного раунду оцінювання супроводжується підвищенням індексу СоС, що можна інтерпретувати як покращення ситуації з корупцією.

Крім того у висновках до Розділу 1 ми віднесли Азербайджан, Грузія, Ліхтенштейн до першої групи країн, щодо якої за результатами нашого аналізу ми прогнозували, що показники (індекси) щодо корупції цих держав мають демонструвати позитивну динаміку.

Отож, наші прогнози щодо покращення ситуації з корупцією в Азербайджані, Грузії, Ліхтенштейні підтвердилися статистичними розрахунками.

Таблиця 4. Середні статистичні значення країн групи держав, щодо яких завершено три раунди оцінювання GRECO за раундами

Країна групи держав, щодо яких завершено три раунди оцінювання GRECO	СРЗНАЧ СоС країни до початку 1-го раунду GRECO	СРЗНАЧ СоС протягом 1-го раунду	СРЗНАЧ СоС протягом 2-го раунду	СРЗНАЧ СоС протягом 3-го раунду	після 3-го раунду
Австрія	1,92	↓ 1,59	↓ 1,59	↓ 1,48	↑ 1,56
Азербайджан	-1,20	↑ -1,16	↑ -1,16	↑ -1,02	↑ -0,85
Андорра	1,31	↓ 1,29	↓ 1,29	↓ 1,25	↓ 1,235
Бельгія	1,36	↑ 1,47	↓ 1,38	↑ 1,56	↓ 1,55
Вірменія	-0,67	↓ -0,68	↓ -0,68	↑ -0,60	↑ -0,44
Греція	0,59	↓ 0,38	↓ 0,19	↓ -0,10	↓ -0,04
Грузія	-1,17	↑ -0,45	↑ -0,04	↑ 0,57	↑ 0,67
Ірландія	1,58	↓ 1,43	↑ 1,70	↓ 1,60	↓ 1,56
Ісландія	1,99	↑ 2,26	↓ 2,21	↓ 2,01	↓ 1,85
Іспанія	1,30	↑ 1,36	↓ 1,17	↓ 0,93	↓ 0,57
Італія	0,46	↓ 0,13	↓ 0,13	↓ 0,10	NC
Кіпр	1,18	↓ 1,05	↓ 1,05	↓ 0,96	↓ 0,60
Ліхтенштейн	1,38	↑ 1,95	↑ 1,95	↑ 2,02	NC
Литва	0,37	↓ 0,27	↓ 0,19	↑ 0,35	↑ 0,60
Люксембург	1,98	↓ 1,81	↑ 1,86	↑ 2,05	↑ 2,08
Мальта	0,67	↑ 0,90	↑ 0,92	↓ 0,83	↓ 0,41
Молдова	-0,62	↓ -0,74	↑ -0,66	↓ -0,75	↓ -0,77
Монако	ND	ND	ND	ND	ND
Нідерланди	2,14	↓ 2,05	↑ 2,09	↓ 2,09	↓ 1,93
Німеччина	1,94	↓ 1,88	↓ 1,79	↑ 1,83	NC
Північна Македонія	-0,57	↑ -0,52	↑ -0,30	↑ -0,06	↓ -0,33
Польща	0,75	↓ 0,30	↓ 0,29	↑ 0,55	↑ 0,67
Португалія	1,28	↓ 1,09	↓ 1,06	↓ 0,99	↓ 0,83
Російська Федерація	-0,92	↓ -1,09	↓ -1,09	↑ -0,91	NC
Сан Маріно	ND	ND	ND	ND	ND
Сербія	-0,83	↑ -0,31	↑ -0,31	↑ -0,28	↓ -0,36
Словачія	0,15	↑ 0,28	↑ 0,40	↓ 0,22	↑ 0,26
Турція	-0,22	↑ 0,07	↑ 0,07	↓ -0,10	NC
Угорщина	0,70	↓ 0,66	↓ 0,51	↓ 0,243	↓ 0,08
Україна	-0,99	-0,99	-0,99	↑ -0,97	↑ -0,79
Франція	1,33	↑ 1,35	↑ 1,42	↓ 1,39	↓ 1,31
Хорватія	-0,40	↑ 0,20	↓ 0,06	↓ 0,04	↑ 0,186
Чехія	0,46	↓ 0,40	↓ 0,35	↑ 0,41	↑ 0,51

ND – дані відсутні

NC – здійснити розрахунок неможливо

Справжнім відкриттям на цьому етапі нашого дослідження є Україна, адже за усіма критеріями, які ми застосовували для групування країн з метою здійснення прогнозу в Розділі 1, Україна за жодним з них не виділилася нічим особливим, проте результати статистичних розрахунків показують сталий помірний ріст індексу, тобто динаміку на покращення ситуації з корупцією.

Водночас результати наших розрахунків стосовно Андорри, Греції, Італії, Кіпру, Португалії, Угорщини демонструють протилежну динаміку: середнє статистичне значення кожного наступного періоду, за який здійснювались такі розрахунки щодо цих країн, є нижчим за попередній період.

Крім того статистичні розрахунки підтвердили наші прогнози, зазначені у висновках до Розділу 1, щодо Кіпру та Угорщини, які ми віднесли до другої групи і тим самим пророкували погіршення ситуації з корупцією в цих країнах.

Що стосується Греції та Португалії, то ці країни за нашими критеріями виділилися певними особливостями, але нам важко було зробити якісь прогнози про динаміку руху їх індексів корупції (третя група країн відповідно до висновків до Розділу 1). На цьому етапі нашого дослідження результатами статистичних розрахунків ми можемо засвідчити погіршення ситуації з корупцією в Греції та Португалії.

В свою чергу Італія стала відкриттям на цьому етапі, адже результати попереднього аналізу, здійсненого в Розділі 1, не давав достатніх підстав, зробити прогнози про динаміку руху її індексів корупції, але статистичні розрахунки підтверджують сталий спад індексу СоС Італії з кожним пройденим раундом оцінювання GRECO.

Результати щодо решти 24 країн цієї групи дуже різні.

Варто виокремити, зокрема, Австрію, середнє статистичне значення якої падало протягом трьох із чотирьох періодів, значення яких між собою

порівнювалися, при тому що хоча значення за останній четвертий період було вищим за попереднім, це значення є нижчим за значення початкового періоду.

Отже, Австрія за періоди проходження трьох раундів оцінювання GRECO поступово стабільно втрачала бали, і хоча за період після проходження 3-го раунду показник виріс в порівнянні з попереднім, Австрія не досягла того рівня індексів СоС, які вона мала до початку 1-го раунду. Наші прогнози щодо Австрії не справдилися, адже ми віднесли її до першої групи країн, за результатами аналізу яких ми зробили висновок, що ситуація з корупцією в них покращується, проте стосовно Австрії статистичні розрахунки засвідчили протилежне.

Ірландія, незважаючи на спад протягом 1-го раунду, і його стрибок протягом 2-го, протягом періоду після 3-го раунду повернулася до того значення, що мала протягом періоду до початку 1-го раунду.

Схожа картина і стосовно Франції, значення якої після 3-го раунду майже однакове із значенням до початку нею 1-го раунду.

Водночас, обидві ці держави ми віднесли до третьої групи країн, стосовно яких важко було зробити якісь прогнози про динаміку руху їх індексів корупції за результатами нашого аналізу в Розділі 1.

Загалом, незважаючи на коливання значень, результати статистичних розрахунків засвідчують, що середнє статистичне значення СоС таких країн цієї групи як Бельгія, Вірменія, Литва, Люксембург, Північна Македонія, Сербія, Словачія, Турція, Хорватія, Чехія є вищим протягом періоду після проходження 3-го раунду в порівнянні із значенням періоду до проходження 1-го раунду.

Тобто, за результатами проходження трьох раундів оцінювання GRECO загальна ситуація з корупцією в цих країнах стала кращою ніж була до початку 1-го раунду. Ми робили протилежні прогнози щодо Бельгії, Північної Македонії, Сербії, Турції (віднесені до другої групи країн).

Проте наші прогнози підтвердилися щодо Литви, Люксембургу, Словачії, Хорватії (за результатами Розділу 1 ми їх віднесли до *першої* групи).

Статистичні розрахунки засвідчили покращення ситуації з корупцією у Вірменії, яку ми за попереднім аналізом віднесли до третьої групи.

Середнє статистичне значення СоС Російської Федерації залишилося майже незмінним після проходження 3-го раунду в порівнянні із значенням періоду до проходження 1-го раунду. Ця країна була нами віднесена до третьої групи у висновках до Розділу 1.

Значення Польщі, Німеччини, Нідерланди, Молдова, Мальта, Ісландія, Іспанія після проходження трьох раундів GRECO нижчі за ті, що ці держави мали до початку 1-го раунду.

Наші прогнози справдилися щодо Польщі (спад), і виявилися навпаки протилежними стосовно Іспанії, Мальти, Німеччини, Нідерландів (яким ми пророкували покращення).

В решті-решт, результати статистичних розрахунків внесли ясність щодо Андорри, Ісландії, Молдови (третя група у висновках Розділу 1).

3.2.4. Статистичний аналіз індексів корупції 1995–2020 років групи держав, щодо яких завершені чотири раунди GRECO

Нагадаємо, що до групи держав, щодо яких завершено чотири раунди оцінювання GRECO, ми віднесли такі 13 країн нашої вибірки: Албанія, Болгарія, Естонія, Латвія, Норвегія, Румунія, Словенія, Сполучене Королівство, США, Фінляндія, Швейцарія, Швеція, Чорногорія.

Відразу нагадаємо, що за результатами аналізу, здійсненого в Розділі 1, ми зробили прогноз, що показники (індекси) щодо корупції Албанії, Болгарії, Естонії, Латвії, Норвегії, Сполученого Королівства, США, Фінляндії, Чорногорії, Швейцарії мають демонструвати позитивну динаміку (віднесені до першої групи).

Також ми припустили, що ситуація щодо корупції в Румунії, Словенії, Швеції поступово *погіршується*, або більш-менш однаково *погана*. Відтак, показники (індекси) щодо корупції в цих країнах мають також відображати відповідну динаміку (віднесені до другої групи).

Результати розрахунків середніх статистичних значень за кожен із періодів в рамках проходження зазначеними вище 13 країнами нашої вибірки чотирьох раундів оцінювання GRECO з врахуванням періодів до і після такого проходження наведені в Таблиці 5, що нижче.

Як ми бачимо з цієї таблиці, результати наших розрахунків стосовно Албанії, Естонії, Румунії і Латвії (не зважаючи на несуттєвий спад значення протягом 3-го раунду) підтверджують наше припущення, адже середнє статистичне значення кожного наступного періоду, за який здійснювались такі розрахунки щодо цих країн, є вищим за попередній період, при тому що ми бачимо загальний ріст індексу після проходження 4-х раундів в порівнянні з індексами до початку 1-го раунду.

Статистичні розрахунки щодо Албанії, Естонії, Румунії і Латвії доводять, що проходження кожного раунду оцінювання супроводжується

підвищенням індексу CoC, що можна інтерпретувати як покращення ситуації з корупцією.

Разом з тим, наші прогнози стосовно Албанії, Естонії, Латвії справдилися, висловлені у висновках до Розділу 1, і абсолютно протилежне підтвердили розрахунки щодо Румунії, адже її значення демонструють позитивну динаміку.

Таблиця 5. Середні статистичні значення країн групи держав, щодо яких завершено чотири раунди оцінювання GRECO за раундами

Держави-учасниці GRECO, що пройшли 4 раунди	СРЗНАЧ CoC країни до початку 1-го раунду GRECO	СРЗНАЧ CoC протягом 1-го раунду	СРЗНАЧ CoC протягом 2-го раунду	СРЗНАЧ CoC протягом 3-го раунду	СРЗНАЧ CoC протягом 4-го раунду	після 4-го
Албанія	-0,93	↑ -0,78	↑ -0,68	↑ -0,64	↑ -0,47	NC
Болгарія	-0,22	↑ -0,02	↓ -0,13	↓ -0,17	↓ -0,18	NC
Естонія	0,65	↑ 0,91	↑ 1,0	↑ 1,06	↑ 1,23166667	↑ 1,525
Латвія	-0,03	↑ 0,25	↑ 0,29	↓ 0,28	↑ 0,40	NC
Норвегія	2,18	↓ 2,06	↓ 2,03	↑ 2,31	↓ 2,18	NC
Румунія	-0,52	↑ -0,302	↑ -0,196	↑ -0,13375	↑ -0,064	NC
Словенія	1,07	↓ 0,94	↑ 0,99	↓ 0,90	↓ 0,80	↑ 0,91
Сполучене Королівство	2,08	↓ 1,98	↓ 1,78	↓ 1,66	↑ 1,79	↑ 1,80
США	1,70	↓ 1,51	↓ 1,35	↓ 1,36	↓ 1,31	NC
Фінляндія	2,30	↑ 2,41	↓ 2,39	↓ 2,26	↓ 2,22	↓ 2,18
Швейцарія	2,07	↑ 2,09	↑ 2,09	↓ 2,06	↓ 1,99	NC
Швеція	2,23	↓ 2,17	↑ 2,19	↑ 2,22	↓ 2,20	↑ 2,13
Чорногорія	-0,17	↓ -0,27	↓ -0,27	↑ -0,17	↑ -0,06	NC

NC – здійснити розрахунок неможливо

Також результати статистичних розрахунків, що наведені в цій таблиці, засвідчують, що США і Фінляндія мають динаміку сталого зниження значень.

Отож, наші ані припущення, ані прогнози щодо США і Фінляндії не підтвердилися.

Водночас, незважаючи на коливання протягом усіх періодів, результати статистичних розрахунків показують вище значення за результатом проходження чотирьох раундів в порівнянні із значенням до початку 1-го раунду стосовно Болгарії і Чорногорії.

Отже, ми можемо зробити висновок, що загалом на кінець проходження чотирьох раундів ситуації з корупцією у Болгарії і Чорногорії покращилися.

Значення Норвегії, не зважаючи на коливання значень протягом усіх періодів проходження раундів, врешті-решт залишилося на тій самій позначці, що й до початку 1-го раунду.

Останнє значення Швеції, Швейцарії, Сполученого Королівства, Словенії, не зважаючи на коливання їх значень протягом усіх періодів проходження раундів, є нижчими за значення до початку 1-го раунду.

3.3. Статистичний аналіз індексів корупції 1995 – 2020 років за кожною із груп держав-членів GRECO, сформованою за другим «конвенційними» критерієм

3.3.1. Статистичний аналіз індексів корупції 1995 – 2020 років групи держав-членів GRECO, які є учасниками трьох конвенційних механізмів

Здійснено розрахунок середнього значення індексу СоС кожної країни із 30 країн групи держав-членів GRECO, які є учасниками трьох конвенційних механізмів. До розрахунку ми взяли значення, починаючи з наступного року після року долучення до третьої із трьох конвенційних механізмів. Наприклад, Австрія долучилася до Конвенції ОЕСР проти підкупу в 1999 році, до Конвенції ООН проти корупції і до GRECO – в 2006 році, отож ми використали значення індексу за період 2007 – 2019 років для розрахунку статистично середнього значення.

Результати здійснених нами розрахунків середнього значення індексу СоС кожної країни із цієї групи держав-членів GRECO, які є учасниками трьох конвенційних механізмів, наведені у Таблиці 6, що нижче. Ми розташували країни за результатом розрахунку від найвищого значення до найменшого.

Як ми бачимо з цієї таблиці, 26 із 30 країн групи держав-членів GRECO, які є учасниками трьох конвенційних механізмів, мають *позитивні* значення, а саме: топ сім держав мають значення > 2 (Данія, Фінляндія, Швеція, Норвегія, Люксембург, Швейцарія, Нідерланди); значення дев'яти країн > 1 але < 2 (Німеччина, Ісландія, Сполучене Королівство, Австрія, Бельгія, Ірландія, Франція, США, Естонія); значення 10 країн > 0 , але < 1 (Португалія, Словенія, Іспанія, Литва, Польща, Чехія, Латвія, Угорщина, Словачія, Італія).

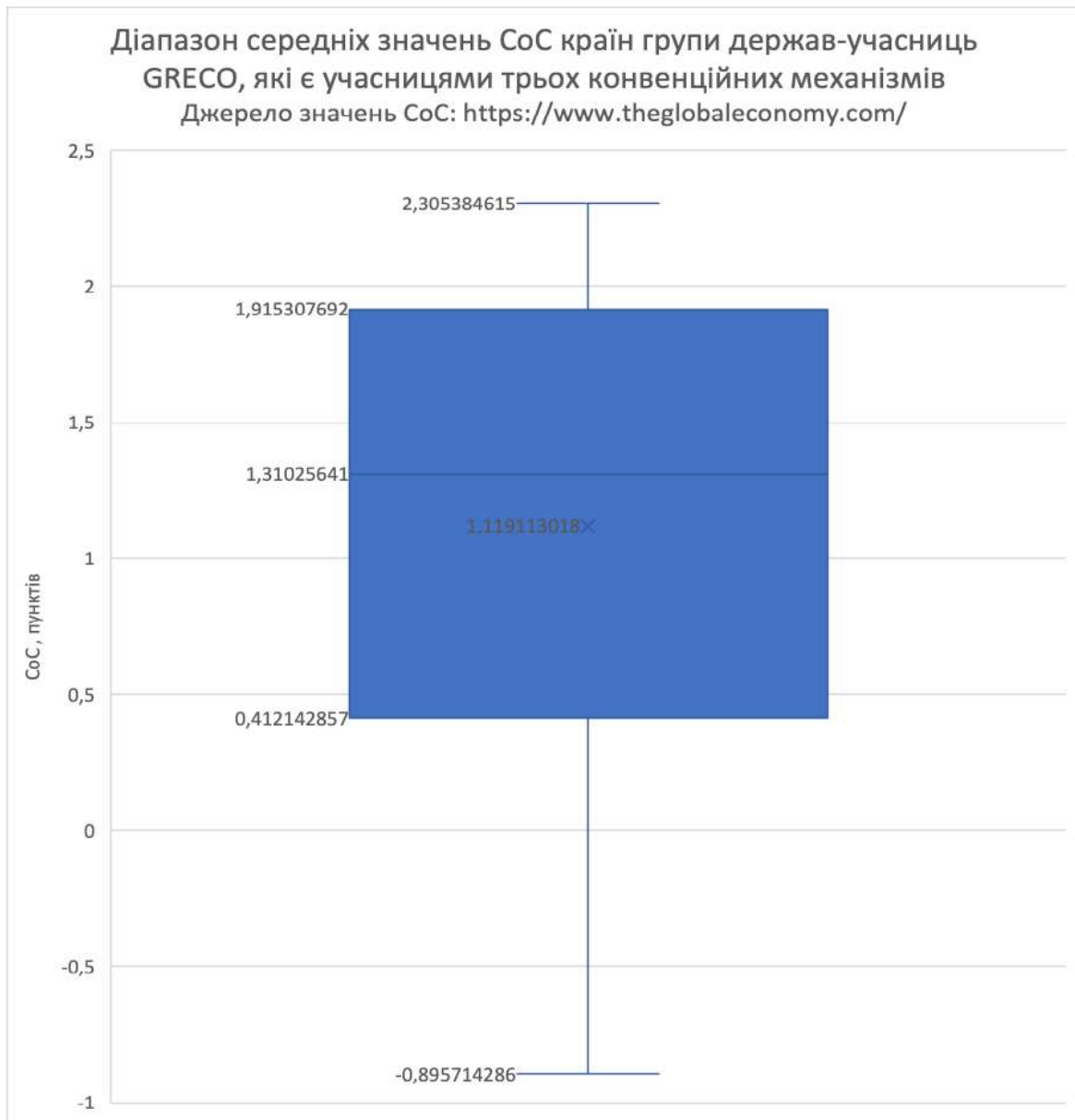
І лише значення чотирьох країн цієї групи, а саме: Турції, Греції, Болгарії, Російської Федерації є від'ємними, тобто < 0 .

Таблиця 6. Середні значення країн групи держав -учасниць GRECO, які є учасницями трьох конвенційних механізмів; роки значення індексу

Країна групи держав -учасниць GRECO, які є учасницями трьох конвенційних механізмів; роки значення індексу, використані для розрахунку	СРЗНАЧ (від найвищого до найменшого значення в межах групи, заокруглені до сотих)
Данія, 2007 – 2019 рр.	2,30
Фінляндія, 2007 – 2019 рр.	2,23
Швеція; 2008 – 2019 рр.	2,21
Норвегія; 2007 – 2019 рр.	2,20
Люксембург; 2008 – 2019 рр.	2,07
Швейцарія; 2010 – 2019 рр.	2,06
Нідерланди; 2007 – 2019 рр.	2,04
Німеччина, 2015 – 2019 рр.	1,87
Ісландія, 2012 – 2019 рр.	1,87
Сполучене Королівство; 2007 – 2019 рр.	1,74
Австрія, 2006 – 2019 рр.	1,62
Бельгія, 2009 – 2019 рр.	1,56
Ірландія, 2012 – 2019 рр.	1,54
Франція, 2006 – 2019 рр.	1,39
США; 2007 – 2019 рр.	1,34
Естонія, 2011 – 2019 рр.	1,28
Португалія; 2008 – 2019 рр.	0,96
Словенія; 2009 – 2019 рр.	0,85
Іспанія; 2007 – 2019 рр.	0,84
Литва; 2018 – 2019 рр.	0,59
Польща; 2007 – 2019 рр.	0,58
Чехія, 2014 – 2019 рр.	0,49
Латвія; 2015 – 2019 рр.	0,45
Угорщина, 2006 – 2019 рр.	0,30
Словакія; 2007 – 2019 рр.	0,25
Італія, 2010 – 2019 рр.	0,12
Турція; 2007 – 2019 рр.	-0,05
Греція, 2009 – 2019 рр.	-0,08
Болгарія, 2007 – 2019 рр.	-0,18
Російська Федерація; 2013-2019 рр.	-0,89

Більше інформації дає Рисунок 17, що нижче, який демонструє діапазон середніх значень СоС 2006 – 2020 років групи держав-членів GRECO, які є учасницями трьох конвенційних механізмів.

Рисунок 17. Діапазон середніх значень CoC країн групи держав-учасниць GRECO, які є учасницями трьох конвенційних механізмів.

Як ми бачимо з цього рисунку, нижня межа значень 0,41, верхня межа 1,91, при тому що найвищий пункт 2,30, а найнижчий – 0,89, медіана 1,31, а середнє 1,12.

Це нас наштовхує на висновок, що чим до більшої кількості конвенційних механізмів у сфері протидії корупції країна долучається, тим кращими є її показники ситуації з корупцією.

3.3.2. Статистичний аналіз індексів корупції 2005 – 2020 років групи держав-членів GRECO, які є учасниками двох конвенційних механізмів

Здійснено розрахунок середнього значення індексу СоС кожної країни групи 17 держав-членів GRECO, які є учасниками двох конвенційних механізмів. До розрахунку ми взяли значення, починаючи з наступного року після року долучення до другої із трьох конвенційних механізмів. Наприклад, Албанія долучилася до GRECO в 2001 році, ратифікувала Конвенцію ООН проти корупції в 2006 році, отож ми використали значення індексу за період 2007 – 2019 році для розрахунку середнього значення цієї країни.

Отримані результати наведені у Таблиці 7, що нижче (значення розташовані від найвищого до найменшого).

Таблиця 7. Середні значення групи держав-учасниць GRECO, які є учасниками двох конвенційних механізмів.

Група держав-учасниць GRECO, які є учасниками двох конвенційних механізмів	СРЗНАЧ (від найвищого до найменшого значення в межах групи, округлені до сотих)
Казахстан; 2021 р.	ND
Ліхтенштейн; 2011 – 2019 рр.	1,96
Кіпр; 2010 – 2019 рр.	0,93
Мальта; 2009 – 2019 рр.	0,75
Грузія*; 2009 – 2019 рр.	0,51
Хорватія; 2006 – 2019 рр.	0,10
Чорногорія; 2007 – 2019 рр.	-0,14
Румунія; 2005 – 2019 рр.	-0,15
Північна Македонія; 2008 – 2019 рр.	-0,18
Білорусь; 2012 – 2019 рр.	-0,30
Сербія; 2006 – 2019 рр.	-0,32
Боснія і Герцоговина; 2007 – 2019 рр.	-0,39
Вірменія; 2008 – 2019 рр.	-0,54
Албанія; 2007 – 2019 рр.	-0,57
Молдова; 2008 – 2019 рр.	-0,74
Україна; 2010 – 2019 рр.	-0,94
Азербайджан; 2006 – 2019 рр.	-1,03
* значення за 2010 р. не враховані через їх відсутність, ND – значення відсутні	

Як ми бачимо з цієї таблиці, лише п'ять із 17 країн групи держав-членів GRECO, які є учасниками двох конвенційних механізмів, мають *позитивні* значення, а саме: Ліхтенштейн, Кіпр, Мальта, Грузія, Хорватія, при тому що ці значення варіюються від 1,96 до 0,10. Решта 12 держав цієї групи мають від'ємні значення від -0,14 до -1,03.

На Рисунку 18 проілюстровано діапазон середніх значень СоС країн групи держав-учасниць GRECO, які є учасниками двох конвенційних механізмів. Важливим є те, що для цієї групи характерним є виключення з діапазону – це пункт 1,96 (Ліхтенштейн). Верхня межа значень 0,41, нижня межа – це пункт -0,56, при тому що найнижче значення -1,03, а найвище 0,93, медіана -0,24, а середнє -0,07.

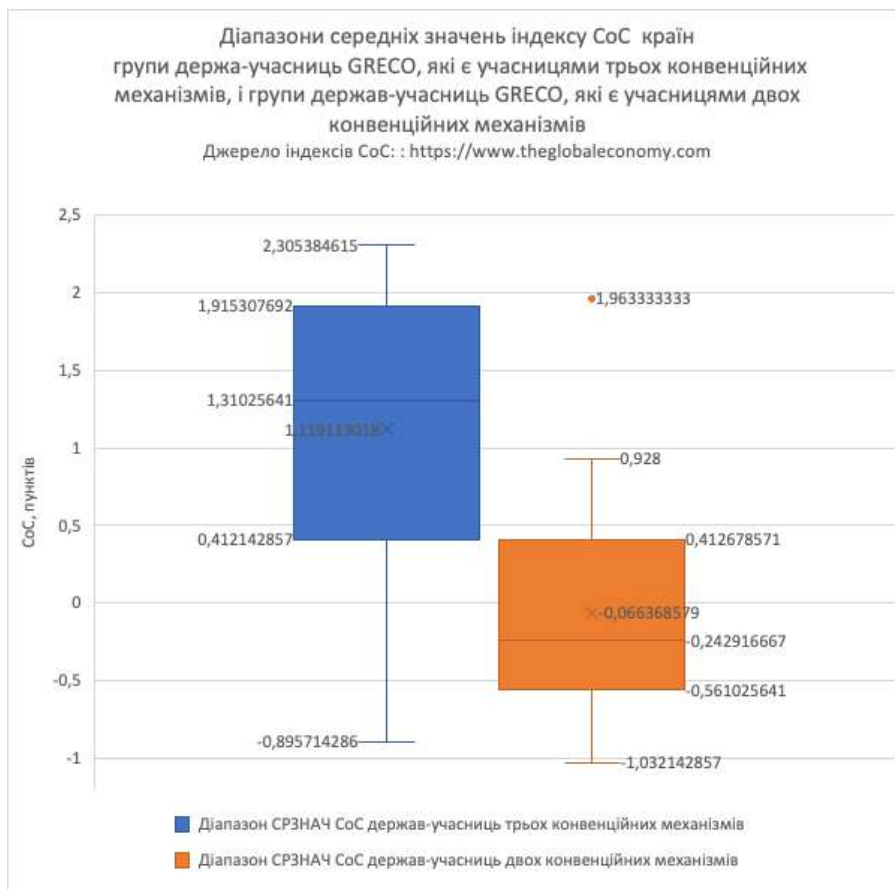
Рисунок 18. Діапазон середніх значень СоС країн групи держав-учасниць GRECO, які є учасниками двох конвенційних механізмів.

Для того, щоб бути більш впевненими у наших висновках, ми вдалися до додаткового порівняння.

На Рисунку 19, що нижче, зображено порівняння діапазонів середніх значень індексу CoC країн групи держав-учасниць GRECO, які є учасницями трьох конвенційних механізмів, і групи держав-учасниць GRECO, які є учасницями двох конвенційних механізмів.

Рисунок 19. Порівняння діапазонів середніх значень індексу CoC країн групи держав-учасниць GRECO, які є учасницями трьох конвенційних механізмів, і групи держав-учасниць GRECO, які є учасницями двох конвенційних механізмів

Співставлення отриманих результатів (Рисунок 19) дає нам можливість зробити деякі узагальнення.

Медіаною середніх значень індексу CoC для країн групи держав-учасниць GRECO, які є учасницями трьох конвенційних механізмів, є 1,31, а середнє значення становить 1,12, при тому що половина усіх значень групи знаходиться у діапазоні від 0,41 до 1,91.

В той час як медіаною середніх значень індексу CoC для країн групи держав-учасниць GRECO, які є учасницями двох конвенційних механізмів, є -0,24, а середнє значення становить -0,07, при тому що половина значень групи знаходиться у діапазоні від -0,56 до 0,41.

Розрахунок TTEST показав, що різниця між значеннями є статистично значущою.

З огляду на вищевикладене ми можемо лише підтвердити висновок, зроблений у підрозділі 3.3.1.

Кількість конвенційних механізмів у сфері протидії корупції, до яких країна долучається, прямо впливає на показники ситуації з корупцією.

У переважній більшості випадків країни, що долучені до трьох конвенційних механізмів демонструють кращі показники щодо ситуації з корупцією, аніж ті країни, що долучені лише до двох таких механізмів, проте є численні винятки.

3.3.3. Статистичний аналіз індексів корупції 1996 – 2020 років групи держав-членів GRECO, які є учасниками одного конвенційного механізму

Через відсутність даних щодо значень індексу СоС для Монако і Сан Маріно, здійснено розрахунок середнього значення індексу СоС однієї із трьох країн цієї групи – Андорри. До розрахунку ми взяли значення, починаючи з наступного року після року долучення до конвенційного механізму. Андорра долучилася до GRECO в 2005 році, отож ми використали значення індексу за період 2006 – 2019 роках для розрахунку середнього значення для цієї країни.

Результати розрахунку середнього статистичного значення наведені в Таблиці 8, що нижче.

Таблиця 8. Середнє значення групи держав-учасниць GRECO, які є учасниками одного конвенційного механізму

Група держав-учасниць GRECO, які є учасниками одного конвенційного механізму	СРЗНАЧ, СоС (округлене до сотих)
Андорра; 2006 – 2019 рр.	1,26
Монако; 2008 – 2019 рр.	ND
Сан Маріно; 2011 – 2019 рр.	ND

У зв'язку з цим ми можемо лише припустити, що Андорра є країною-винятком, і причинно-наслідковий зв'язок щодо демонстрації такого високого значення потребує окремого якісного дослідження.

ВИСНОВКИ РОЗДІЛУ 3

Отже, ми здійснили групування 50 країн нашої вибірки за двома критеріями: (1) кількістю завершених раундів оцінювання GRECO, (2) за кількістю долучених конвенційних механізмів.

Узагальнені результати ми навели у Таблиці 2 (с. 118–119), що вище (надаємо цю таблицю знову нижче).

Таблиця 2. Групи держав за двома критеріями (1-й критерій – кількість завершених раундів моніторингу GRECO, 2-й критерій – кількість конвенційних механізмів, до яких долучена країна)

Групи відповідно до критеріїв	Держави-члени GRECO, що формують групи відповідно до критеріїв
Група держав, щодо яких не завершено жодного раунду оцінювання GRECO	Білорусь, Казахстан
Група держав, щодо яких завершені 1-2 раунди оцінювання GRECO	Данія, Боснія і Герцеговина
Група держав, щодо яких завершено три раунди оцінювання GRECO	Ірландія, Австрія, Азербайджан, Вірменія, Люксембург, Ісландія, Іспанія, Нідерланди, Німеччина, Сербія, Литва, Португалія, Італія, Греція, Угорщина, Чехія, Кіпр, Хорватія, Словачія, Польща, Мальта, Франція, Бельгія, Молдова, Монако, Турція, Україна, Грузія, Північна Македонія, Російська Федерація, Сан Маріно, Ліхтенштейн, Андорра
Група держав, щодо яких завершено чотири раунди оцінювання GRECO	Швейцарія, Норвегія, Сполучене Королівство, Фінляндія, Швеція, Болгарія, США, Румунія, Словенія, Албанія, Естонія, Латвія, Чорногорія
Група держав-членів GRECO, які є учасниками Конвенції ОЕСР проти підкупу	Австрія, Данія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Люксембург, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Сполучене Королівство, Фінляндія, Швейцарія, Швеція, Бельгія, Болгарія, Греція, Італія, Естонія, Латвія, Литва, Словачія, Словенія, США, Польща, Португалія, Угорщина, Франція, Чехія, Грузія, Турція, Російська Федерація
Група держав-членів GRECO, які є учасниками Конвенції ООН проти корупції	Австрія, Данія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Люксембург, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Сполучене Королівство, Фінляндія, Швейцарія, Швеція, Албанія, Бельгія, Болгарія, Греція, Естонія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Португалія, Румунія, Сербія, Словачія, Словенія, США, Угорщина, Франція, Хорватія, Чехія, Боснія і Герцеговина, Вірменія, Грузія, Молдова, Північна Македонія, Турція, Україна, Чорногорія, Азербайджан, Білорусь, Казахстан, Російська Федерація
Група держав-членів GRECO, які є учасниками трьох конвенційних механізмів	Австрія, Данія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Люксембург, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Сполучене Королівство, Фінляндія, Швейцарія, Швеція, Бельгія, Болгарія, Греція, Естонія, Італія, Латвія, Литва, Польща, Португалія, Словачія, Словенія, США, Угорщина, Франція, Чехія, Турція, Російська Федерація
Група держав-членів GRECO, які є учасниками двох конвенційних механізмів	Кіпр, Мальта, Румунія, Сербія, Хорватія, Албанія, Боснія і Герцеговина, Вірменія, Грузія, Україна, Молдова, Північна Македонія, Чорногорія, Азербайджан, Білорусь, Казахстан, Ліхтенштейн
Група держав-членів GRECO, які є учасниками одного конвенційного механізму	Монако, Андорра, Сан Маріно

З метою перевірки нашого припущення, що участь держави в конвенціях у сфері протидії корупції та проходження усіх етапів

моніторингу їх імплементації (або більшої їх кількості) обумовлюють успіх її антикорупційної політики, що відображається у позитивній динаміці росту індексів корупції, ми здійснили статистичний аналіз наявних за період 2005 – 2020 років індексів корупції держав за кожною із наведених у цій таблиці групою.

Результати здійсненого статистичного аналізу *підтверджують* наше припущення по відношенню до *восьми* із 50 держав нашої вибірки, а саме: чотири країни, щодо яких завершені три раунди – *Азербайджан, Грузія, Ліхтенштейн, Україна*; і чотири країни, щодо яких завершені чотири раунди: *Албанія, Естонія, Латвія, Румунія*. Середнє статистичне значення цих країн з кожним наступним етапом є більшим за попередній, тобто ми констатуємо сталий ріст показників цих країн.

Проте, ми можемо підсумувати країни із загальним *ростом* значень після завершення 3-х чи 4-х раундів щодо них у порівнянні із їх значеннями до початку 1-го раунду, незважаючи на коливання протягом проходження цих раундів. Результати статистичних розрахунків підтверджують, що значення стосовно 10 країн нашої вибірки після завершення стосовно них трьох раундів мали вищі значення, аніж до початку стосовно них 1-го раунду. Цими країнами є *Бельгія, Вірменія, Литва, Люксембург, Північна Македонія, Сербія, Словачія, Туреччина, Хорватія, Чехія*. Також значення *Болгарії, Чорногорії* після завершення стосовно них чотирьох раундів є вищими, аніж значення цих країн до початку стосовно них 1-го раунду.

Результати статистичного аналізу *Данії* надав нам більше аргументів на користь підтвердження нашого припущення, аніж спростування, проте це питання залишається дискусійним. Значення цієї країни залишилися майже без змін за результатами проходження 1-2-го раундів у порівнянні із значеннями до початку 1-го раунду.

Загалом, після проходження чи з проходженням 3-х чи 4-х раундів оцінювання GRECO у ситуації стосовно 20 країн нашої вибірки (без

врахування Данії) за умови надійності індексів СоС підтверджується покращення ситуації з корупцією.

Абсолютне спростування нашого припущення (раунди один за одним завершуються щодо них, а показники стабільно падають протягом усього періоду) підтверджують отримані результати стосовно таких країн: *Андорра, Греція, Італія, Кіпр, Португалія, Угорщина* (щодо яких завершені три раунди), і *США, Фінляндія* (стосовно яких завершені чотири раунди).

Ми можемо також підсумувати країни із загальним *зниженням* значень після завершення 3-х чи 4-х раундів щодо них у порівнянні із їх значеннями до початку 1-го раунду, незважаючи на коливання протягом проходження цих раундів.

Результати статистичних розрахунків підтверджують, що значення стосовно 8 країн нашої вибірки після завершення стосовно них *трьох* раундів є нижчими, аніж до початку стосовно них 1-го раунду. Цими країнами є *Австрія, Ісландія, Іспанія, Мальта, Молдова, Нідерланди, Німеччина, Польща*.

Також *спад* значень після завершення чотирьох раундів, незважаючи на коливання протягом проходження цих раундів, у порівнянні із значеннями до початку 1-го раунду підтверджують результати статистичних розрахунків стосовно *Словенії, Сполученого Королівства, Швеції, Швейцарії*.

Результати статистичного аналізу *Боснії і Герцоговини* (щодо якої завершені два раунди) підтверджують, що показники цієї країни залишилися майже без змін за результатами проходження 1-2-го раундів. Проте у ситуації з Боснією і Герцоговиною ми бачимо аргументи на користь спростування нашого припущення, але це питання залишимо для подальшого якісного дослідження, або можливої дискусії.

Загалом, після проходження чи з проходженням 3-х чи 4-х раундів оцінювання GRECO у ситуації стосовно 20 країн (без врахування Боснії і

Герцоговини) нашої вибірки за умови надійності індексів СоС ситуації з корупцією погіршується.

Значення *Боснії і Герцоговини Данії, Ірландії, Франції, Норвегії, Російської Федерації* залишилися, не зважаючи на коливання, майже на тому ж рівні.

Виключеннями, на нашу заключну думку, є *Білорусь і Казахстан*, адже їх показники стабільно ростуть, попри те, що щодо них не завершено жодного раунду.

Підсумовуючи, Білорусь і Казахстан – це країни-винятки, що потребують окремого якісного дослідження.

Крім вищезазначеного, за результатами Розділу 3 ми також робимо висновок, що кількість конвенційних механізмів у сфері протидії корупції, до яких країна долучається, прямо впливає на показники ситуації з корупцією. У переважній більшості випадків країни, що долучені до трьох конвенційних механізмів демонструють кращі показники щодо ситуації з корупцією, аніж ті країни, що долучені лише до двох таких механізмів, проте є численні винятки, якими є за результатами нашого дослідження (за конвенційним підходом) *Андорра, Ліхтенштейн*. Ми можемо підсумувати, що Андорра і Ліхтенштейн, також є прикладами країн-винятків, що потребують окремого якісного дослідження.

На цих результатах ми могли б завершити наше дослідження, але, здається, що наведені вище висновки викликають у нас більше запитань, аніж ми ставили собі за ціль знайти відповіді. Чому ж все-таки деякі країни демонструють статистично підтверджене зниження корупції, а решта навпаки, незважаючи на проходження і завершення раундів моніторингу в рамках конвенційного механізму GRECO, залучення до трьох конвенційних механізмів, визнані успіхи у сфері протидії корупції, досить високий рівень прозорості, відкритості й сумлінності? На що ми спробуємо через призму політичного режиму дати відповідь у завершальному Розділі 4, що нижче.

РОЗДІЛ 4. ДЕЯКІ УЗАГАЛЬНЕННЯ ЩОДО ЧИННИКІВ РЕЗУЛЬТАТІВ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПОЛІТИК

4.1. Політичний режим як чинник результатів антикорупційних політик (на прикладі держав-членів GRECO)

4.1.1. Групування держав-членів GRECO за критерієм політичного режиму

Для групування держав-членів GRECO за *критерієм режиму*, зокрема за *рівнем розвитку демократії*, ми скористаємося оприлюдненими даними щодо Індексу демократії за 2020 рік (Democracy Index, DI)²³⁶.

За цим критерієм відповідно до DI серед держав-членів GRECO ми виокремлюємо:

- (1) країни з повною демократією;
- (2) країни з крихкою демократією;
- (3) країни з гібридним режимом;
- (4) автократії.

Отже, відповідно до DI2020 серед держав-членів GRECO виокремлюємо:

(1) групу з 13 країн з повною демократією: Австрія, Данія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Люксембург, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Сполучене Королівство, Фінляндія, Швейцарія, Швеція;

(2) групу з 21 країни з крихкою демократією: Албанія, Бельгія, Болгарія, Греція, Естонія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Португалія, Румунія, Сербія, Словакія, Словенія, США, Угорщина, Франція, Хорватія, Чехія;

²³⁶ Democracy Index 2020 - Economist Intelligence Unit. *Economist Intelligence Unit*. URL: <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2020/> (date of access: 13.04.2021).

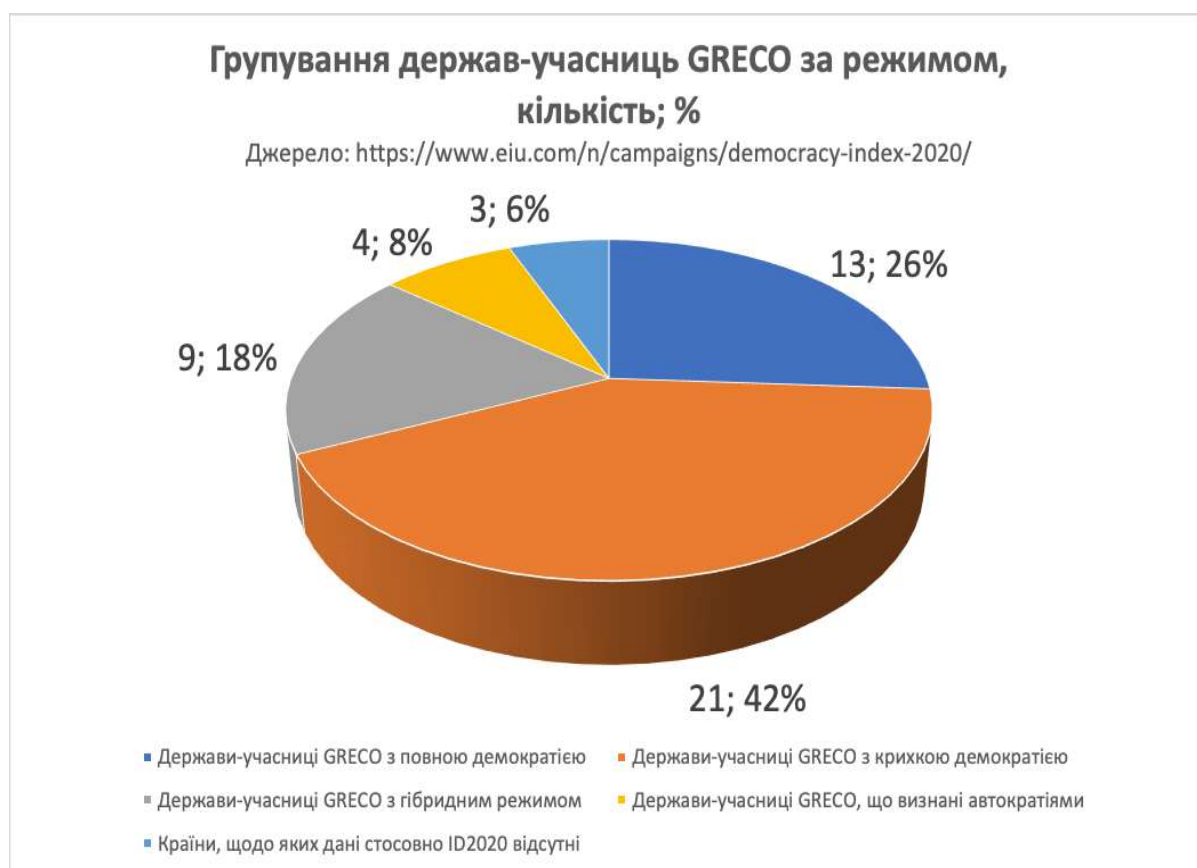
(3) групу з 9 країн з гібридним режимом: Боснія і Герцоговина, Вірменія, Грузія, Молдова, Монако, Північна Македонія, Турція, Україна, Чорногорія;

(4) групу чотирьох держав-автократій: Азербайджан, Білорусь, Казахстан, Російська Федерація.

Такі держави-учасниці GRECO як Андора, Сан Маріно, Ліхтенштейн не є можливим віднести до жодної із груп, оскільки дані щодо їх індексів демократії відсутні.

На Рисунку 20, що нижче, візуалізовано групування країн нашої вибірки за типом політичного режиму.

Рисунок 20. Групування держав-учасниць GRECO за режимом

У результаті узагальнення групування держав-членів GRECO за політичним режимом з врахуванням отриманих у Розділі 3 груп ми

сформували матрицю (Матриця 1, що нижче) за типами політичного режиму по горизонталі та по вертикалі – за групами з Розділу 3.

Матриця 1.

	Повна демократія	Крихка демократія	Гібридний режим	Автократія	Відомості щодо режиму відсутні
Не завершено жодного раунду оцінювання GRECO				Білорусь Казахстан	
Завершено 1-2 раунди оцінювання GRECO	Данія		Боснія і Герцоговина Вірменія		
Завершено три раунди оцінювання GRECO	Ірландія Австрія Люксембург Ісландія Іспанія Нідерланди Німеччина	Сербія Литва Португалія Італія Греція Угорщина Чехія Кіпр Хорватія Словакія Польща Мальта Франція Бельгія	Молдова Монако Турція Україна Грузія Північна Македонія	Азербайджан Російська Федерація	Сан Маріно Ліхтенштейн Андорра
Завершено чотири раунди оцінювання GRECO	Швейцарія Норвегія Сполучене Королівство Фінляндія Швеція	Болгарія США Румунія Словенія, Албанія Естонія Латвія	Чорногорія		
Є учасницею Конвенції ОЕСР проти підкупу	Австрія Данія Ірландія Ісландія Іспанія Люксембург Німеччина	Бельгія Болгарія Греція Італія Естонія Латвія Литва	Грузія Туреччина	Російська Федерація	

	Нідерланди Норвегія Сполучене Королівство Фінляндія Швейцарія Швеція	Словачія Словенія США Польща Португалія Угорщина Франція Чехія			
Є учасницею Конвенції ООН проти корупції	Австрія Данія Ірландія Ісландія Іспанія Люксембург Німеччина Нідерланди Норвегія Сполучене Королівство Фінляндія Швейцарія Швеція	Албанія, Бельгія Болгарія Греція Естонія Італія Кіпр Латвія Литва Мальта Польща Португалія Румунія Сербія Словачія Словенія США Угорщина Франція Хорватія Чехія	Боснія і Герцоговина Вірменія Грузія Молдова Північна Македонія Туреччина Україна Чорногорія	Азербайджан Білорусь Казахстан Російська Федерація	
Учасниця трьох конвенційних механізмів	Австрія Данія Ірландія Ісландія Іспанія Люксембург Німеччина, Нідерланди Норвегія, Сполучене Королівство Фінляндія Швейцарія Швеція	Бельгія Болгарія Греція Естонія Італія Латвія Литва Польща Португалія Словачія Словенія США Угорщина Франція Чехія	Туреччина	Російська Федерація	

Учасниця двох конвенційних механізмів		Кіпр Мальта Румунія Сербія Хорватія	Албанія Боснія і Герцоговина Вірменія Грузія Україна Молдова Північна Македонія Чорногорія	Азербайджан Білорусь Казахстан	Ліхтенштейн
Учасниця одного конвенційного механізму			Монако		Андорра Сан Маріно

Отож, ми згрупували країни нашої вибірки через призму такого «двовимірного» групування – тобто через призму політичного режиму і призму результатів антикорупційних політик.

4.1.2 Аналіз деяких держав-членів GRECO через призму «двовимірного» групування

Відповідно до так званого «двовимірного» групування, здійсненого у попередньому підрозділі, ми можемо зробити такі узагальнення та висновки.

Країни-винятки Білорусь і Казахстан є автократіями. Стосовно ще двох держав-виключень за конвенційним підходом – Андорри і Ліхтенштейну – відомості щодо їх політичного режиму відсутні у джерелі, яке ми використали для формування Матриці 1.

Політичні режими країн, результати статистичного аналізу стосовно яких *підтвердили* наше припущення, такі: одна автократія – Азербайджан (три раунди), гібридні режими – Грузія, Україна, стосовно яких завершені три раунди, Албанія, стосовно якої завершені чотири раунди; крихкі демократії – Естонія, Латвія, Румунія, щодо яких завершені чотири раунди.

Як ми бачимо, переважна більшість з цих країн це країни з гібридним режимом і крихкі демократії, щодо яких завершено три або чотири раунди моніторингу в рамках конвенційного механізму GRECO, і долучені до двох або трьох конвенційних механізмів.

Політичні режими країн нашої вибірки, статистичні розрахунки стосовно яких засвідчують *покращення* ситуації з корупцією такі: повна демократія – Люксембург; крихкі демократії – Бельгія, Болгарія, Литва, Сербія, Словачія, Чехія, Хорватія; гібридні режими – Вірменія, Північна Македонія, Туреччина, Україна, Чорногорія.

Узагальнюючи, серед цих країн переважають крихкі демократії, і майже решта – країни з гібридним режимом. Вони також пройшли або три, або чотири раунди GRECO.

Політичні режими країн нашої вибірки, статистичні розрахунки стосовно яких беззаперечно *спростували* наше припущення (раунди один за одним завершуються щодо них, а показники стабільно падають протягом

усього періоду), такі: крихкі демократії – Греція, Італія, Кіпр, Португалія, Угорщина (щодо яких завершені три раунди) і США (стосовно яких завершені чотири раунди); і одна повна демократія – Фінляндія (чотири раунди). Як ми бачимо, переважна більшість цих країн це крихкі демократії.

Політичні режими країн нашої вибірки, статистичні розрахунки стосовно яких засвідчують *погіршення* ситуації з корупцією такі: повні демократії – Фінляндія, Австрія, Ісландія, Іспанія, Нідерланди, Німеччина, Сполучене Королівство, Швеція, Швейцарія; крихкі демократії – Мальта, Польща, Словенія; гібридні режими – Молдова. На відміну від решти описаних вище груп, більшість серед цих країн – повні демократії, що переважно пройшли четвертий раунд GRECO.

Політичні режими країн нашої вибірки, статистичні розрахунки стосовно яких засвідчують, що ситуація щодо корупції, незважаючи на коливання, залишилася на тому ж рівні, що й була до їх залучення до конвенційних моніторингових механізмів такі: повні демократії – Данія, Ірландія, Норвегія; крихка демократія – Франція; гібридний режим – Боснія і Герцоговина; автократія – Російська Федерація.

Отже, ми можемо зробити *висновок*, що серед країн нашої вибірки, що підтвердили наше припущення, або статистичні розрахунки стосовно яких засвідчують покращення ситуації з корупцією, переважають *крихкі демократії* та країни з *гібридним режимом*, та є *три автократії*, враховуючи країни-винятки Білорусь і Казахстан. Беручи до уваги, що серед держав нашої вибірки всього чотири автократії, вважатимемо дані узагальнення значущими.

Натомість серед країн нашої вибірки, статистичні розрахунки яких беззаперечно спростували наше припущення, або засвідчують погіршення ситуації з корупцією, переважають здебільшого *повні* та *крихкі демократії*, і немає жодної країни з *автократичним режимом*.

Співставлення діапазонів індексу демократії держав-членів GRECO, щодо яких завершено третій раунд оцінювання, і тих, щодо яких завершено четвертий раунд (Рисунок 21), робить свій внесок у розвиток нашої думки.

Як ми бачимо з цього рисунку, найнижчий пункт діапазону значень країн, щодо яких завершено четвертий раунд (Ряд 2), знаходиться майже на однаковому рівні з нижньою межею значень країн, щодо яких завершено третій раунд оцінювання (Ряд 1). Розмах діапазону Ряду 1, охоплюючи пункти від 2,5 до 9,5, є набагато ширшим за розмах діапазону Ряду 2, притому що останній охоплює пункти від 6 до майже 10.

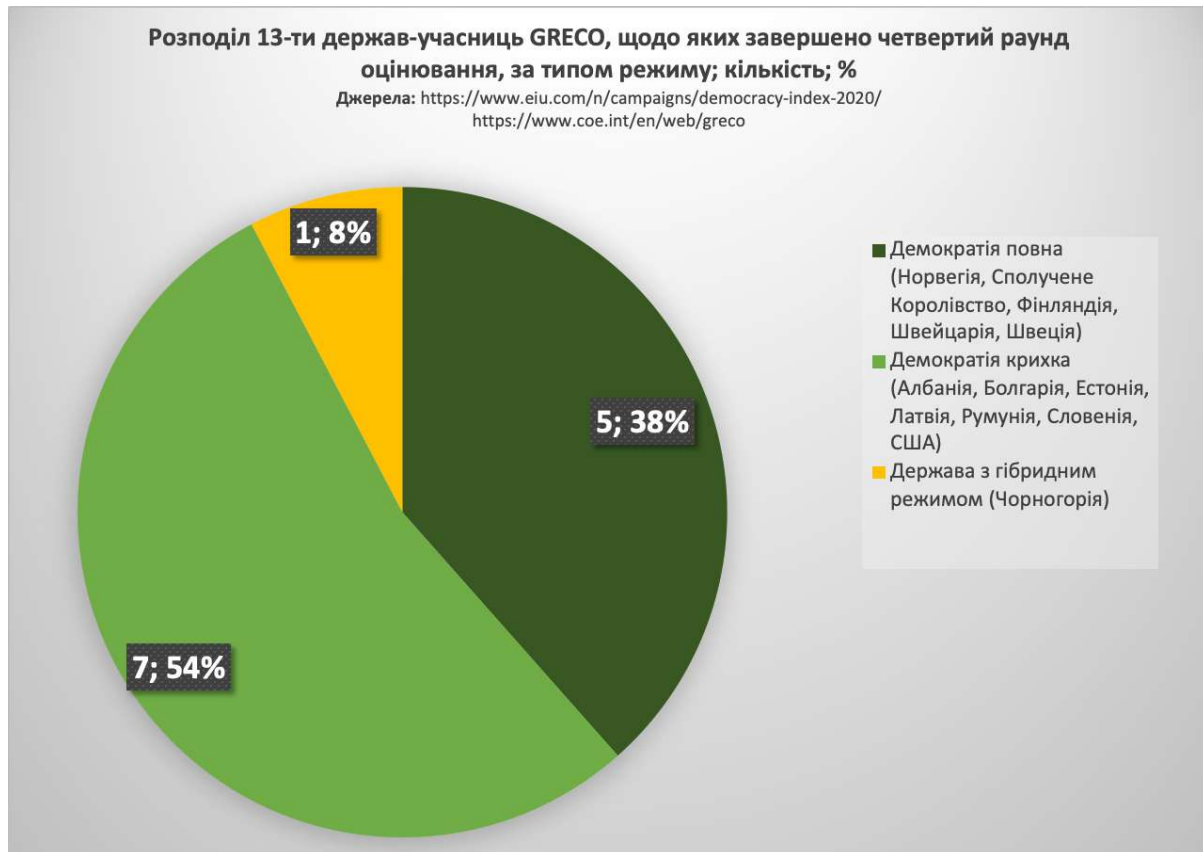
Рисунок 21. Співставлення діапазонів DI держав-учасниць GRECO, щодо яких завершено третій раунд оцінювання, і тих, щодо яких завершено четвертий раунд.

І дійсно, майже всі держави, щодо яких завершено четвертий раунд, є демократіями. На Рисунку 22 візуалізовано розподіл держав-учасниць

GRECO, щодо яких завершено четвертий раунд оцінювання, за типом політичного режиму.

Рисунок 22. Розподіл держав-учасниць GRECO, щодо яких завершено четвертий раунд оцінювання, за типом політичного режиму (кількість держав, %)

Про що це може свідчити?

Чи є політичний режим тим особливим національним контекстом, який сприяє швидшому проходженню раундів оцінювання?

Чи проходження більшої кількості етапів оцінювання в рамках конвенційного механізму – тобто здобуття успіхів в антикорупційних політиках, сформованих під дією цих механізмів, – є чинником розвитку політичного режиму у демократичному напрямі?

На наше переконання маємо ціле поле для якісного дослідження.

Проте деяку ясність ми можемо внести.

На Рисунку 23, що нижче, ми проілюстрували, скільки років витратила кожна держава нашої вибірки, стосовно якої завершені чотири раунди GRECO.

Рисунок 23. Держави-учасниці GRECO, щодо яких завершені чотири раунди оцінювання; тривалість кожного раунду в роках

Як ми бачимо з цього рисунку, повні демократії Швеція і Швейцарія найдовше за всіх проходили третій раунд GRECO (9 і 10 років відповідно), проте Норвегія найшвидше пройшла другий раунд.

Проте, якщо не враховувати такі «рекорди», загалом Фінляндія, Норвегія, Швеція, Швейцарія, Сполучене Королівство витратили в середньому трохи більше чотирьох років). Приблизно ж стільки часу витратила Чорногорія.

Словенії, знадобилося шість а то й більше років на кожен із чотирьох раундів. Водночас Латвія на кожен черговий раунд витрачала більше років, аніж на попередній, при тому що на завершення четвертого раунду їй знадобилося вісім років, що є найдовшим часом з цієї групи.

Отже, за результатами аналізу цієї групи країн, стосовно яких завершені чотири раунди, ми можемо зробити висновок, що повна або крихка демократія чи гібридний режим не є ключовим фактором, який обумовлює швидкість завершення того чи іншого раунду. Однак, варто згадати країну-виключення автократію Білорусь, стосовно якої розпочаті чотири раунди GRECO, але жодного з них вона не завершила.

ВИСНОВКИ РОЗДІЛУ 4

Серед країн нашої вибірки, що підтвердили наше припущення, або статистичні розрахунки стосовно яких засвідчують покращення ситуації з корупцією, переважають *крихкі демократії* та країни з *гібридним режимом*, та є *три автократії*, враховуючи країни-винятки Білорусь і Казахстан. Беручи до уваги, що серед держав нашої вибірки всього чотири автократії, вважатимемо дані узагальнення значущими.

Натомість серед країн нашої вибірки, статистичні розрахунки яких беззаперечно спростували наше припущення, або засвідчують погіршення ситуації з корупцією, переважають здебільшого *повні* та *крихкі демократії*, і немає жодної країни з *автократичним режимом*.

За результатами аналізу цієї групи країн, стосовно яких завершені чотири раунди, ми можемо зробити висновок, що політичний режим є особливим національним контекстом, проте не є ключовим фактором, який обумовлює *швидкість* завершення того чи іншого раунду. На нашу думку, потрібно шукати інші причини.

Чи є залученість у більшій кількості конвенційних моніторингових механізмів, проходження більшої кількості етапів оцінювання в рамках кожного конвенційного механізму – тобто здобуття успіхів в антикорупційних політиках, сформованих під дією цих механізмів, – чинником розвитку політичного режиму у демократичному напрямі – потребує окремого якісного дослідження.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Отже, за результатами здійсненого в Розділі 1 опису Конвенції ОЕСР проти підкупу посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних ділових операцій, Конвенції Ради Європи кримінального права проти корупції та Додаткового Протоколу до неї, Конвенції Ради Європи цивільного права проти корупції, Конвенції ООН проти корупції й аналізу практичної реалізації відповідних трьох конвенційних моніторингових механізмів, ми можемо зробити *висновки*, що зазначені конвенційні механізми у сфері протидії корупції виконують по відношенню до своїх держав-учасниць такі ролі:

координаційну (роль узгодженості, уніфікованості, єдності у підходах, циклічності політик із загальною тематичною єдинонаправленістю, а також роль координатора міжнародної технічної допомоги у сфері протидії корупції),

нормотворчу (роль творців міжнародних антикорупційних стандартів),

консультативну (надання за результатами експертної оцінки рекомендацій щодо приведення у відповідність цим стандартам),

та навіть *стимулюючу (каральну)* (застосування методів впливу у разі невідповідності, виявленої за результатами моніторингу результатів зусиль щодо приведення у відповідність цим стандартам).

Відповідно до наших спостережень, у кожного із механізмів одна або декілька таких ролей реалізуються відносно краще, ніж інші.

Тому за умови долучення країни до усіх трьох конвенційних механізмів можна досягти максимального балансу між ними, та шанси на успіх у досягненні мети, заради якої вони (механізми) були створені, збільшуються.

На підставі отриманих результатів аналізу практики проходження країнами нашої вибірки оцінювання в рамках вищенаведених трьох конвенційних механізмів із застосуванням певних критеріїв у Розділі 1 ми також виокремили *три групи* держав: *перша група* (демонструють відносну відкритість, та мають деякі фіксовані успіхи, пройшли переважну більшість етапів оцінювання за декількома механізмами, і до них не застосовуються заходи впливу – наш прогноз, що ситуація щодо корупції в них поступово покращується – Австрія, Азербайджан, Албанія, Болгарія, Грузія, Іспанія, Італія, Естонія, Ліхтенштейн, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Сполучене Королівство, Словачія, США, Фінляндія, Чорногорія, Швейцарія, Хорватія);

друга група (щодо них застосовуються засоби впливу у зв'язку з їх «невідповідністю» або «відкатом» реформ, крім того вони демонструють відносну закритість – наш прогноз, що ситуація щодо корупції поступово погіршується, або просто незмінно погана – Білорусь, Бельгія, Казахстан, Кіпр, Північна Македонія, Польща, Румунія, Сербія, Турція, Угорщина);

третья група (пройшли не всі раунди, прикладають зусилля, але успіхи перемінні, також демонструють певний рівень закритості, і щодо них застосовуються засоби впливу – важко зробити якісь прогнози про динаміки руху їх індексів корупції – Андорра Боснія і Герцоговина, Вірменія, Греція, Данія, Естонія, Ірландія, Ісландія, Молдова Монако Португалія, Російська Федерація, Словенія, Франція, Чехія, Швеція).

У Розділі 2 ми визначилися, що для здійснення статистичних розрахунків з метою перевірки нашого припущення нам підходять два показника рівня корупції: *індекс сприйняття рівня корупції* (CPI) та *індекс рівня контролю корупції* (CoC).

Основною причиною нашого вибору є те, що ці індекси відповідають двом критеріям: (1) їх значення наявні стосовно переважної більшості

держав нашої вибірки та (2) вони охоплюють період дії конвенційних моніторингових механізмів (тобто приблизно з 1997 до нашого часу).

З метою вибору одного з цих індексів ми здійснили розрахунки коефіцієнтів кореляції (КК) індексів СРІ та СоС 2002 – 2019 років для 46 країн нашої вибірки (тобто всіх з вибірки за винятком Андорри, Монако, Сан Маріно, Ліхтенштейну через загальну відсутність індексів). За результатами цих розрахунків ми дійшли висновку, що залежність між індексами СРІ та СоС переважної більшості країн (41) є прямою, а отже кореляція між показниками СРІ та СоС є позитивною.

КК < 0 стосовно п'яти країн (Боснії і Герцеговини, Болгарії, Німеччини, Люксембургу, Португалії) дали нам підстави припустити про допущені помилки, або неточності реалізації методології розрахунку одного з цих двох індексів, або зміни методології загалом.

У зв'язку з цим ми вимушені були вдатися до подальшого поверхневого аналізу методології розрахунку цих індексів і з'ясували, що з 2012 року методологія розрахунку СРІ змінилася, і як наслідок індекс СРІ з 1995 р. до 2011 р. включно розраховувався в межах від 0 до 10, а з 2012 р. до сьогодні – в межах від 0 до 100, що може потребувати від нас подальших додаткових зусиль, створити некоректності у розрахунках.

На відміну від СРІ, методологія СоС не змінювалася, крім того значення цього індексу знаходяться в межах від -2,5 до 2,5, що більш зручно для наших статистичних розрахунків, з огляду на те, що індекс демократії, який ми використали в Розділі 4, теж в межах значень до 10.

Отже, ми *віддати перевагу значенням індексу СоС* і, з метою перевірки нашого припущення, що участь держави в конвенціях у сфері протидії корупції та проходження усіх етапів моніторингу їх імплементації (або більшої їх кількості) обумовлюють успіх її антикорупційної політики, що відповідно відображається у позитивній динаміці росту індексів

корупції, здійснили статистичний аналіз наявних за період 2005 – 2020 років індексів СоС держав за кожною із сформованих в Розділі 3 груп.

Групування держав нашої вибірки у Розділі 3 ми здійснили за двома критеріями: (1) кількістю завершених раундів оцінювання GRECO, (2) за кількістю долучених конвенційних механізмів (Таблиця 2 на с. 118–119).

Отримані нами результати статистичного аналізу за кожною із груп *підтверджують* наше припущення по відношенню до *восьми* із 50 держав нашої вибірки, а саме: чотири країни, щодо яких завершені три раунди – *Азербайджан, Грузія, Ліхтенштейн, Україна*; і чотири країни, щодо яких завершені чотири раунди: *Албанія, Естонія, Латвія, Румунія*. Середнє статистичне значення цих країн з кожним наступним етапом є більшим за попередній, тобто ми констатуємо сталий ріст показників цих країн.

Також ми можемо виокремити країни із загальним *ростом* значень після завершення трьох чи чотирьох раундів щодо них у порівнянні із їх значеннями до початку 1-го раунду, незважаючи на коливання протягом проходження цих раундів. Результати статистичних розрахунків підтверджують, що значення стосовно 10 країн нашої вибірки після завершення стосовно них трьох раундів мали вищі значення, аніж до початку стосовно них 1-го раунду. Цими країнами є *Бельгія, Вірменія, Литва, Люксембург, Північна Македонія, Сербія, Словачія, Туреччина, Хорватія, Чехія*. Також значення *Болгарії, Чорногорії* після завершення стосовно них чотирьох раундів є вищими, аніж значення цих країн до початку стосовно них 1-го раунду.

Результати статистичного аналізу *Данії* надав нам більше аргументів на користь підтвердження нашого припущення, аніж спростування, проте це питання залишається дискусивним. Значення цієї країни залишилися майже без змін за результатами проходження 1-2-го раундів у порівнянні із значеннями до початку 1-го раунду.

Загалом, після проходження чи з проходженням трьох чи чотирьох раундів оцінювання GRECO у ситуації стосовно 20 країн нашої вибірки (без врахування Данії), за умови надійності індексів CoC, *покращення* ситуації з корупцією *підтверджується*.

Абсолютне спростування нашого припущення (раунди один за одним завершуються щодо них, а показники стабільно падають протягом усього періоду) підтверджують отримані результати стосовно таких країн: *Андорра, Греція, Італія, Кіпр, Португалія, Угорщина* (щодо яких завершені три раунди), і *США, Фінляндія* (стосовно яких завершені чотири раунди).

Ми можемо також підсумувати країни із загальним *зниженням* значень після завершення трьох чи чотирьох раундів щодо них у порівнянні із їх значеннями до початку 1-го раунду, незважаючи на коливання протягом проходження цих раундів.

Результати статистичних розрахунків підтверджують, що значення стосовно 8 країн нашої вибірки після завершення стосовно них *трьох* раундів є нижчими, аніж до початку стосовно них 1-го раунду. Цими країнами є *Австрія, Ісландія, Іспанія, Мальта, Молдова, Нідерланди, Німеччина, Польща*.

Також *спад* значень після завершення чотирьох раундів, незважаючи на коливання протягом проходження цих раундів, у порівнянні із значеннями до початку 1-го раунду підтверджують результати статистичних розрахунків стосовно *Словенії, Сполученого Королівства, Швеції, Швейцарії*.

Результати статистичного аналізу *Боснії і Герцоговини* (щодо якої завершені два раунди) підтверджують, що показники цієї країни залишилися майже без змін за результатами проходження 1-2-го раундів. Водночас у ситуації з Боснією і Герцоговиною ми бачимо аргументи на користь спростування нашого припущення, але це питання залишимо для

подальшого якісного дослідження, або можливої дискусії, враховуючи те, що КК СоС і СРІ Боснії і Герцоговини < 0 .

Загалом, після проходження чи з проходженням трьох чи чотирьох раундів оцінювання GRECO у ситуації стосовно 20 країн (без врахування Боснії і Герцоговини) нашої вибірки за умови надійності індексів СоС ситуації з корупцією *погіршується*.

Значення *Боснії і Герцоговини Данії, Ірландії, Франції, Норвегії, Російської Федерації* залишилися, не зважаючи на коливання, майже на тому ж рівні.

Виключеннями, на нашу заключну думку, є *Білорусь і Казахстан*, адже їх показники стабільно ростуть, попри те, що щодо них не завершено жодного раунду.

Підсумовуючи, Білорусь і Казахстан – це країни-винятки, що потребують додаткового окремого якісного дослідження.

Крім вищезазначеного, за результатами Розділу 3 ми також робимо висновок, що кількість конвенційних механізмів у сфері протидії корупції, до яких країна долучається, прямо впливає на показники ситуації з корупцією.

У переважній більшості випадків країни, що долучені до трьох конвенційних механізмів, демонструють кращі показники щодо ситуації з корупцією, аніж ті країни, що долучені лише до двох таких механізмів, проте є численні винятки, якими є за результатами нашого дослідження (за конвенційним підходом) *Андорра, Ліхтенштейн*. Ми можемо підсумувати, що Андорра і Ліхтенштейн, також є прикладами країн-винятків, що потребують окремого якісного дослідження.

У останньому Розділі 4, з метою пошуку відповіді, чому деякі країни демонструють статистично підтверджене зниження корупції, а решта – навпаки, незважаючи на проходження і завершення раундів моніторингу в рамках конвенційного механізму GRECO, залучення до трьох конвенційних

механізмів, визнані успіхи у сфері протидії корупції, досить високий рівень прозорості, відкритості й сумлінності, ми застосували до країн нашої вибірки так зване «двовимірне» групування (через дві призми: політичного режиму і результатів антикорупційних політик) (Матриця 1, с. 149 – 151).

Аналіз результату «двовимірного» групування дав нам можливість зробити висновок, що серед країн нашої вибірки, що *підтвердили* наше припущення, або статистичні розрахунки стосовно яких засвідчують покращення ситуації з корупцією, переважають *крихкі демократії* та країни з *гібридним режимом*, та є *три автократії*, враховуючи такі країни-винятки як Білорусь і Казахстан.

Беручи до уваги, що серед держав нашої вибірки всього чотири автократії, вважатимемо дані узагальнення важливими.

Натомість серед країн нашої вибірки, статистичні розрахунки яких беззаперечно *спростували* наше припущення, або засвідчують погіршення ситуації з корупцією, переважають здебільшого *повні* та *крихкі демократії*, і немає жодної країни з автократичним режимом.

Оскільки наше припущення підтверджується по відношенню до частини країн нашої вибірки, а стосовно іншої частини – спростовується, ми не можемо однозначно стверджувати, що залученість країни до конвенційних механізмів у сфері протидії корупції в усіх випадках позитивно впливає на динаміку зміни індексів СоС (і також СРІ по відношенню до більшості країн, оскільки індекси СРІ і СоС корелюються).

Отже, статистичні розрахунки підтверджують, що *крихкі демократії*, країни з *гібридним режимом*, автократії з проходження чергового етапу моніторингу конвенційного механізму *більш вірогідніше демонструватимуть позитивну динаміку СоС, СРІ*, водночас перебуваючи в *порівняно низьких діапазонах значень*, аніж країни повні або крихкі демократії.

Натомість більш вірогідніше, що *країни повні або крихкі демократії* з проходження чергового етапу моніторингу конвенційного механізму демонструватимуть динаміку *зниження індексів CoC, CPI*, водночас перебуваючи в *порівняно високих діапазонах значень*, аніж крихкі демократії, країни з гібридним режимом і автократії.

За результатами аналізу групи країн, стосовно яких завершені чотири раунди, ми можемо зробити висновок, що політичний режим є особливим національним контекстом, проте *не є ключовим фактором*, який обумовлює *швидкість* завершення того чи іншого раунду.

На нашу думку, потрібно шукати інші причини.

Ми переконані, що виключно сумлінне дотримання правил, визначених в рамках конвенційного механізму, слідуючи їх духу і не зловживаючи правами, є запорукою успіху у протидії корупції в будь-якому національному контексті.

Чи є залученість у більшій кількості конвенційних моніторингових механізмів, проходження більшої кількості етапів оцінювання в рамках кожного конвенційного механізму – тобто здобуття успіхів в антикорупційних політиках, сформованих під дією цих механізмів, – чинником розвитку політичного режиму у демократичному напрямі – потребує окремого якісного дослідження.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Академічна література

1. Мунджу-Піппіді Аліна. Корупція: діагноз і лікування. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 503–521.
2. Свенссон Якоб. Вісім питань про корупцію. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 76–110.
3. Маркетт Гізер, Карін Пайффер. Боротьба з «реальною» політикою системної корупції: теоретичні дискусії і функціонування в «реальному світі». Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 158–182.
4. Гус Оксана. Поєднання конструктивістського та емпірико-аналітичного підходів до корупції. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 183–205.
5. Хан Муштак Х.. Визначальні чинники корупції у країнах, що розвиваються: межі стандартного економічного аналізу. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 249–284.
6. Гейвуд Пол М. Новий погляд на корупцію: «чудодійне зілля», місце і фокус. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 359–391.
7. Скотт Джеймс. Історичні порівняння на міжкраїнному рівні. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 486–502.

8. Джонстон Майкл. Глибока демократизація та обмеження корупції. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 522–552.
9. Штефес Х. Крістоф. Теоретичні засади розуміння ролі корупції у пострадянських трансформаціях. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – С. 588–622.
10. Gutmann J., Padovano F., Voigt S. Perception vs. experience: Explaining differences in corruption measures using microdata. – European Journal of Political Economy, 65, 2020.

Нормативно-правові акти, міжнародні договори, рішення, рекомендації, науково-практичні коментарі, настанови тощо

11. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15?find=1&text=конвенція#w1_1 (дата звернення: 14.05.2021).
12. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією : Конвенція Ради Європи від 04.11.1999 р. : станом на 16 берез. 2005 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102 (дата звернення: 02.06.2021).
13. Статут Групи держав по боротьбі з корупцією / GRECO // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_144.
14. Рекомендація N Rec (2003) 4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про загальні правила боротьби з корупцією при фінансуванні політичних партій і виборчих кампаній» : Рек. Ради Європи від 08.04.2003 р. № Rec(2003)4. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_867 (дата звернення: 02.06.2021).

15. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції : Закон України від 18.10.2006 р. № 251-V : станом на 28 квіт. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/251-16> (дата звернення: 03.06.2021).
16. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (укр/рос) : Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 31.10.2003 р. : станом на 18 жовт. 2006 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 03.06.2021).
17. On combating bribery of foreign public officials in international business transactions and Related Documents : Convention of 21.11.1997. URL : https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/ConvCombatBribery_ENG.pdf (date of access: 02.05.2021).
18. Recommendation of the Council for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions : of 26.11.2009. URL : <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/OECD-Anti-Bribery-Recommendation-ENG.pdf>.
19. REVISED RECOMMENDATION OF THE COUNCIL ON COMBATING BRIBERY IN INTERNATIONAL BUSINESS TRANSACTIONS : of 23.05.1997 no. C/M(97)12/PROV. URL : [https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C\(97\)123/FINAL&docLanguage=En](https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C(97)123/FINAL&docLanguage=En).
20. OECD ANTI-BRIBERY CONVENTION PHASE 4 MONITORING GUIDE. 2020. 143 p. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Phase-4-Guide-ENG.pdf> (date of access: 02.06.2021).
21. On Twenty Guiding Principles For the Fight Against Corruption : Resolution of the Council of Europe of 06.11.1997 no. (97)24. URL : <https://rm.coe.int/16806cc17c> (date of access: 30.04.2021).
22. Council of Europe Programme of Action Against Corruption : no. (95)49 : as of 27 September 1995. URL :

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ccfb6>.

23. Council of Europe Criminal Law Convention on Corruption : Convention of 27.01.1999 no. ETS No. 173. URL : <https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/treaty/173>.
24. Council of Europe Additional Protocol to the Criminal Law Convention on Corruption : Additional Protocol of 15.05.2003 no. ETS No. 191. URL : <https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/treaty/191>.
25. Council of Europe Civil Law Convention on Corruption : Convention of 04.11.1999 no. ETS No. 174. URL : <https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/treaty/174>.
26. THE PARTIAL AND ENLARGED AGREEMENT ESTABLISHING THE «GROUP OF STATES AGAINST CORRUPTION – GRECO»: Resolution of the Council of Europe of 05.05.1998 no. (98) 7. URL : <https://rm.coe.int/16806cd24f>.
27. RULES OF PROCEDURE : Decision Adopted by GRECO at its 1st plenary meeting (Strasbourg, 4–6 October 1999). URL : <https://rm.coe.int/16806cd443>.
28. First Evaluation Round Provisions under evaluation : Decision Adopted by GRECO at its 2nd Plenary meeting (1–3 December 1999). URL : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbb55>.
29. First Evaluation Round Questionnaire for the First Evaluation Round (2000-2001) : Decision Adopted by GRECO at its 3rd Plenary meeting (3–5 May 2000). URL :

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbdc8>.

30. Second Evaluation Round PROVISIONS UNDER EVALUATION :
Decision Adopted by GRECO. URL :
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbb58>.
31. Second Evaluation Round Questionnaire for the Second Evaluation Round
(2003–2005) : Decision Adopted by GRECO at its 12th Plenary Meeting
(Strasbourg, 9–13 December 2002). URL :
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbdcd>.
32. Third Evaluation Round Questionnaire on the incriminations provided for
in the Criminal Law Convention on Corruption (ETS 173), its Additional
Protocol (ETS 191) and Guiding Principle 2 (GPC 2) : Decision Adopted
by GRECO at its 29th Plenary Meeting (Strasbourg, 19–23 June 2006).
URL :
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbe32>.
33. Third Evaluation Round Questionnaire on Transparency of Party Funding
: Decision Adopted by GRECO at its 29th Plenary Meeting (Strasbourg,
19–23 June 2006). URL :
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbe36>.
34. Fourth Evaluation Round Revised Questionnaire on Corruption
Prevention in respect of Members of Parliament, Judges and Prosecutors :
Decision Adopted by GRECO at its 50th Plenary Meeting (Strasbourg, 28
March – 1 April 2011) Revised at its 57th Plenary Meeting (Strasbourg,
15–19 October 2012). URL :

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbdfc>.

35. Recommendation Rec(2001)10 of the Committee of Ministers to member states on the European Code of Police Ethics : Recommendation adopted by the Committee of Ministers on 19 September 2001 at the 765th meeting of the Ministers' Deputies. URL : https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805e297e.
36. Recommendation No R (2000)10 : Recommendation adopted by the Committee of Ministers on 11 May 2000 at its 106th session. URL : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cc1ec>.
37. Fifth Evaluation Round Questionnaire1 Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies : Adopted by GRECO at its 73rd Plenary Meeting (Strasbourg, 17-21 October 2016). URL : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168070cf7d>.
38. UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST CORRUPTION : CONVENTION. URL : https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf.
39. TECHNICAL GUIDE TO THE UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST CORRUPTION. New York : UNITED NATIONS, 2009. 240 p. URL : https://www.unodc.org/documents/corruption/Technical_Guide_UNCAC.pdf.
40. Legislative guide for the implementation of the United Nations Convention against Corruption. New York : UNITED NATIONS, 2006.

300 p. URL :
https://www.unodc.org/pdf/corruption/CoC_LegislativeGuide.pdf.

41. Terms of reference of the Mechanism for the Review of Implementation of the United Nations Convention against Corruption : Resolution 3/1 of the Conference of the States Parties to the United Nations Convention against Corruption. URL :
[https://www.unodc.org/documents/congress/background-information/Corruption/Mechanism_for_the_Review_of_Implementation - Basic Documents - E.pdf](https://www.unodc.org/documents/congress/background-information/Corruption/Mechanism_for_the_Review_of_Implementation_-_Basic_Documents_-_E.pdf).

42. Draft Report of the Implementation Review Group on its first resumed ninth session, held in Vienna from 3 to 5 September 2018, p. 3. URL :
<https://undocs.org/pdf?symbol=en/CAC/COSP/IRG/2018/L.1/Add.9> .

Аналітичні документи, тематичні огляди, звіти тощо

43. GROUP OF STATES AGAINST CORRUPTION (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America 21st General Activity Report (2020). 53 p. URL :
<https://rm.coe.int/21st-general-activity-report-greco-2020/1680a2173c>.

44. MACAULEY R. FIGHTING CORRUPTION Thematic Review of GRECO's Third Evaluation Round Incriminations. CoE. 72 p. URL :
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbf86>.

45. DOUBLET Y. M. FIGHTING CORRUPTION Political funding. CoE. 57 p. URL :
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbff2>.

46. Lessons learnt from the three Evaluation Rounds (2000–2010). Thematic Articles. CoE. 76 p. URL :

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbfc6>.

47. CORRUPTION PREVENTION Members of Parliament, Judges and Prosecutors CONCLUSIONS AND TRENDS. CoE. 40 p. URL : <https://rm.coe.int/corruption-prevention-members-of-parliament-judges-and-prosecutors-con/16807638e7>.
48. Sixteenth General Activity Report (2015) of the Group of States against Corruption. CoE. 64 p. URL : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cbf46>.
49. Seventeenth General Activity Report (2016) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America. CoE. 43 p. URL : <https://rm.coe.int/seventeenth-general-activity-report-2016-of-the-group-of-states-against/168071c885>.
50. Eighteenth General Activity Report (2017) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO 79 (Strasbourg, 19-23 March 2018). 46 p. URL : <https://rm.coe.int/eighteenth-general-activity-report-2017-of-the-group-of-states-against/16807c0e91>.
51. 19th General Activity Report (2018) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO 82 (18-22 March 2019). CoE. 48 p. URL : <https://rm.coe.int/19th-general-activity-report-2018-group-of-states-against-corruption-g/1680951d14>.
52. 20th General Activity Report (2019) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO

- (25 March 2020). CoE. 52 p. URL : <https://rm.coe.int/20th-general-activity-report-2019-of-the-group-of-states-against-corru/16809e8fe4>.
53. 21st General Activity Report (2020) of the Group of States against Corruption (GRECO) Anti-corruption trends, challenges and good practices in Europe & the United States of America Adopted by GRECO (March 2021). CoE. 53 p. URL : <https://rm.coe.int/21st-general-activity-report-greco-2020/1680a2173c>.
54. Hechler H., Huter M., Scaturro R. UNCAC in a nutshell 2019 A quick guide to the United Nations Convention against Corruption for donor agency and embassy staff. U4 Anti-Corruption Resource Centre, Chr. Michelsen Institute (U4 Guide 2019:2), 2019. 29 p., p. 2. URL : <https://www.u4.no/publications/uncac-in-a-nutshell-2019.pdf>.

Електронні ресурси

55. Home page – OECD. URL : <https://www.oecd.org/corruption-integrity/explore/oecd-standards/anti-bribery-convention/> (дата звернення: 02.06.2021).
56. Home page – OECD. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/WGBRatificationStatus.pdf> (дата звернення: 02.06.2021).
57. List of OECD Member countries – Ratification of the Convention on the OECD. Home page – OECD. URL : <https://www.oecd.org/about/document/ratification-oecd-convention.htm> (date of access: 02.06.2021).
58. Anti-corruption – Organisation for Economic Co-operation and Development. Home page – OECD. URL : <https://www.oecd.org/g20/topics/anti-corruption/oecdantibriberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
59. OECD Working Group on Bribery in International Business Transactions – OECD. Home page – OECD. URL : –

<https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/anti-briberyconvention/oecdworkinggrouponbriberyininternationalbusinessstransactions.htm> (date of access: 02.06.2021).

60. Country reports on the implementation of the OECD Anti-Bribery Convention - OECD. Home page – OECD. URL : – <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/anti-briberyconvention/countryreportsontheimplementationoftheoecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
61. Phase 1 country monitoring of the OECD Anti-Bribery Convention - OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/anti-briberyconvention/phase1countrymonitoringoftheoecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
62. Phase 2 country monitoring of the OECD Anti-Bribery Convention – OECD. Home page – OECD. URL : – <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/anti-briberyconvention/phase2countrymonitoringoftheoecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
63. Phase 3 country monitoring of the OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/anti-briberyconvention/phase3countrymonitoringoftheoecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
64. Phase 4 country monitoring of the OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/oecd-anti-bribery-convention-phase-4.htm> (date of access: 02.06.2021).
65. Lithuania has made significant legislative reforms to fight foreign bribery and should now ensure effective anti-bribery enforcement – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/lithuania-has-made-significant-legislative-reforms-to-fight-foreign-bribery-and-should->

[now-ensure-effective-anti-bribery-enforcement.htm](#) (date of access: 02.06.2021).

66. The Netherlands has increased foreign bribery enforcement but there are concerns about the number of concluded cases to date – OECD. *Home page* – OECD. URL : <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/the-netherlands-has-increased-foreign-bribery-enforcement-but-there-are-concerns-about-the-number-of-concluded-cases-to-date.htm> (date of access: 02.06.2021).
67. Germany's strong foreign bribery enforcement should be matched with tougher sanctions – OECD. *Home page* – OECD. URL : <https://www.oecd.org/corruption/germanysstrongforeignbriberyenforcementshouldbematchedwithtoughersanctions.htm> (date of access: 02.06.2021).
68. Germany's strong anti-bribery enforcement against individuals needs to be matched by comparably strong enforcement against companies – OECD. *Home page* – OECD. URL : <https://www.oecd.org/corruption/germany-s-strong-anti-bribery-enforcement-against-individuals-needs-to-be-matched-by-comparably-strong-enforcement-against-companies.htm> (date of access: 02.06.2021).
69. Corruption : OECD recognises Norway's commitment to the fight against foreign bribery and recommends further improvements – OECD. *Home page* – OECD. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/corruptionoecdrecognisesnorwayscommitmenttothefightagainstforeignbriberyandrecommendsfurtherimprovements.htm> (date of access: 02.06.2021).
70. Norway has successfully enforced its foreign bribery laws but faces potential obstacles – OECD. *Home page* – OECD. URL : <https://www.oecd.org/corruption/norway-has-successfully-enforced-its->

[foreign-bribery-laws-but-faces-potential-obstacles.htm](https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-bribery-laws-but-faces-potential-obstacles.htm) (date of access: 02.06.2021).

71. UK increases enforcement of foreign bribery, but concerns remain about transparency and resources – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/ukincreasesenforcementofforeignbriberybutconcernsremainabouttransparencyandresources.htm> (date of access: 02.06.2021).
72. UK has made strong progress fighting foreign bribery, but uncertainty over Serious Fraud Office role remains – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/uk-has-made-strong-progress-fighting-foreign-bribery-but-uncertainty-over-serious-fraud-office-role-remains.htm> (date of access: 02.06.2021).
73. United States: OECD recognises anti-bribery enforcement and recommends enhancements – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/unitedstatesoecdrecognisesanti-briberyenforcementandrecommendsenhancements.htm> (date of access: 02.06.2021).
74. With its strong enforcement record, the United States confirms its leading role in the fight against transnational corruption – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/with-its-strong-enforcement-record-the-united-states-confirms-its-leading-role-in-the-fight-against-transnational-corruption.htm> (date of access: 02.06.2021).
75. OECD recognises Finland's commitment to combat corruption, but is concerned about lack of foreign bribery enforcement – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/oecd-recognises-finland-s-commitment-to-combat-corruption-but-is-concerned-about-lack-of-foreign-bribery-enforcement.htm> (date of access: 02.06.2021).

76. OECD recognises Switzerland's commitment to the fight against foreign bribery and recommends further improvements – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/oecdrecognisesswitzerlandscommitmenttothefightagainstforeignbriberyandrecommendsfurtherimprovements.htm> (date of access: 02.06.2021).
77. Switzerland's significant foreign bribery enforcement should be accompanied by harsher penalties and private sector whistleblower protection – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/switzerlands-significant-foreign-bribery-enforcement-should-be-accompanied-by-harsher-penalties-and-private-sector-whistleblower-protection.htm> (date of access: 02.06.2021).
78. With its strong enforcement record, the United States confirms its leading role in the fight against transnational corruption – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/with-its-strong-enforcement-record-the-united-states-confirms-its-leading-role-in-the-fight-against-transnational-corruption.htm> (date of access: 02.06.2021).
79. OECD very concerned that active bribery is no longer a felony in Greece – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/oecd-very-concerned-that-active-bribery-is-no-longer-a-felony-in-greece.htm> (date of access: 02.06.2021).
80. Statement of OECD Working Group on Bribery: Ireland's Laws for Combating International Bribery need Urgent Reform – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/statement-of-oecd-working-group-on-bribery-ireland-s-laws-for-combating-international-bribery-need-urgent-reform.htm> (date of access: 02.06.2021).
81. Poland must make urgent legislative reforms to combat foreign bribery – OECD. *Home page – OECD*. URL :

<https://www.oecd.org/corruption/poland-must-make-urgent-legislative-reforms-to-combat-foreign-bribery.htm> (date of access: 02.06.2021).

82. Poland should urgently implement reforms to boost fight against foreign bribery and preserve independence of prosecutors and judges – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/poland-should-urgently-implement-reforms-to-boost-fight-against-foreign-bribery-and-preserve-independence-of-prosecutors-and-judges.htm> (date of access: 02.06.2021).
83. Russia must urgently step up fight against foreign bribery – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/russia-must-urgently-step-up-fight-against-foreign-bribery.htm> (date of access: 02.06.2021).
84. Slovenia's lack of enforcement of foreign bribery remains a serious concern as allegations of political interference in criminal investigations and prosecutions escalate – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/slovenias-lack-of-enforcement-of-foreign-bribery-remains-a-serious-concern.htm> (date of access: 02.06.2021).
85. Turkey's foreign bribery enforcement framework needs to be urgently strengthened and corporate liability legislation reformed – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/turkey-s-foreign-bribery-enforcement-framework-needs-to-be-urgently-strengthened-and-corporate-liability-legislation-reformed.htm> (date of access: 02.06.2021).
86. Sweden must urgently implement reforms to boost fight against foreign bribery – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/sweden-must-urgently-implement-reforms-to-boost-fight-against-foreign-bribery.htm> (date of access: 02.06.2021).

87. Lithuania – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/lithuania-oecd-anti-bribery-convention.htm> (date of access: 02.06.2021).
88. Russia – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/russia-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
89. Austria – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/austria-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
90. Belgium – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/belgium-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
91. Bulgaria – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/bulgaria-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
92. Greece – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/greece-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
93. Denmark – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/denmark-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
94. Estonia – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/estonia-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
95. Ireland – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/ireland-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

96. Spain – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*.
URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/spain-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
97. Italy – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*.
URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/italy-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
98. Latvia – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*.
URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/latvia-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
99. Luxembourg – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/luxembourg-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
100. Poland – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/poland-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
101. Portugal – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/portugal-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
102. Slovak Republic – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/slovakrepublic-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
103. Turkey – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/turkey-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
104. France – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/france-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

105. Sweden – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/sweden-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
106. Iceland – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/iceland-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
107. Germany – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/germany-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
108. Netherlands – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/netherlands-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
109. Norway – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/norway-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
110. Slovenia – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/slovenia-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
111. United Kingdom – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/unitedkingdom-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
112. United States – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/unitedstates-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
113. Hungary – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/hungary-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).

114. Finland – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/finland-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
115. Czech Republic – OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/czechrepublic-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
116. Switzerland - OECD Anti-Bribery Convention – OECD. *Home page – OECD*. URL : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/switzerland-oecdanti-briberyconvention.htm> (date of access: 02.06.2021).
117. Council of Europe. What is GRECO?. *Group of States against Corruption*. URL : <https://www.coe.int/en/web/greco/about-greco/what-is-greco> (date of access: 02.06.2021).
118. Etats membres et observateurs. *Groupe d'Etats contre la corruption*. URL : <https://www.coe.int/fr/web/greco/structure/member-and-observers> (date of access: 02.06.2021).
119. First evaluation round / Premier cycle d'évaluation. *Group of States against Corruption*. URL : <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-1> (date of access: 02.06.2021).
120. Second Evaluation Round / Deuxième cycle d'évaluation. *Group of States against Corruption*. URL : <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-2> (date of access: 02.06.2021).
121. First evaluation round / Premier cycle d'évaluation. *Group of States against Corruption*. URL : <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-1> (date of access: 02.06.2021).

122. Third Evaluation Round / Troisième cycle d'évaluation. *Group of States against Corruption*. URL : <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-3> (date of access: 02.06.2021).
123. Fourth Evaluation Round / Quatrième Cycle d'Evaluation. *Group of States against Corruption*. URL : <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-4> (date of access: 02.06.2021).
124. Reference texts. *Group of States against Corruption*. URL : <https://www.coe.int/en/web/greco/round4/reference-texts> (date of access: 02.06.2021).
125. Fifth evaluation round / Cinquième cycle d'évaluation. *Group of States against Corruption*. URL : <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-5-new> (date of access: 02.06.2021).
126. Reference texts of Fifth Evaluation Round. *Group of States against Corruption*. URL : <https://www.coe.int/en/web/greco/round5/reference-texts> (date of access: 03.06.2021).
127. Belarus - Bélarus. *Group of States against Corruption*. URL : <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/belarus> (date of access: 03.06.2021).
128. San Marino - Saint-Marin. *Group of States against Corruption*. URL : <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/san-marino> (date of access: 03.06.2021).
129. Liechtenstein. *Group of States against Corruption*. URL : <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/liechtenstein> (date of access: 03.06.2021).

130. Ad hoc procedures (Rule 34). *Group of States against Corruption*. URL : <https://www.coe.int/en/web/greco/ad-hoc-procedure-rule-34-> (date of access: 03.06.2021).
131. United Nations Convention against Corruption. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/uncac.html> (date of access: 03.06.2021).
132. Member States | United Nations. *United Nations*. URL : <https://www.un.org/en/about-us/member-states> (date of access: 16.05.2021).
133. Ratification status. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/ratification-status.html> (date of access: 16.05.2021).
134. Chapter III: Organs (Articles 7-8) | United Nations. *United Nations*. URL : <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-3> (date of access: 03.06.2021).
135. Main Bodies | United Nations. *United Nations*. URL : <https://www.un.org/en/about-us/main-bodies> (date of access: 03.06.2021).
136. Secretariat | United Nations. *United Nations*. URL : <https://www.un.org/en/about-us/secretariat> (date of access: 03.06.2021).
137. United Nations Office on Drugs and Crime. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/index.html> (date of access: 03.06.2021).
138. Conference of the States Parties to the United Nations Convention against Corruption. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/COSP/conference-of-the-states-parties.html> (date of access: 03.06.2021).
139. Implementation Review Group. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL :

<https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/IRG/implementation-review-group.html> (date of access: 03.06.2021).

140. Working Group on Prevention. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/WG-Prevention/working-group-on-prevention.html> (date of access: 03.06.2021).
141. Working Group on Asset Recovery. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/WG-AssetRecovery/working-group-on-asset-recovery.html> (date of access: 03.06.2021).
142. Expert meetings to enhance international cooperation. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/EM-InternationalCooperation/expert-meetings-on-international-cooperation.html> (date of access: 03.06.2021).
143. Prevention. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/prevention.html> (date of access: 03.06.2021).
144. International cooperation. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/international-cooperation.html> (date of access: 03.06.2021).
145. Education. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/education.html> (date of access: 03.06.2021).
146. Asset Recovery. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/asset-recovery.html> (date of access: 03.06.2021).

147. Integrity in the Criminal Justice System. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/criminal-justice-system.html> (date of access: 03.06.2021).
148. Private Sector. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/private-sector.html> (date of access: 03.06.2021).
149. Safeguarding Sport. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/safeguardingsport/index.html> (date of access: 03.06.2021).
150. Corruption and wildlife and forest crime. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/wildlife-and-forest-crime.html> (date of access: 03.06.2021).
151. Human rights. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/human-rights.html> (date of access: 03.06.2021).
152. Identity-related crime. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/identity-related-crime.html> (date of access: 03.06.2021).
153. About. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/about.html> (date of access: 03.06.2021).
154. Чергова Восьма сесія Конференції держав-учасниць Конвенції ООН проти корупції відбудеться 13–17 грудня 2021 року в місті Шарм Аль-Шейх (Єгипет) <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/COSP/session9.html>.
155. 3rd session CAC/COSP resolutions. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL :

- <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/COSP/session3-resolutions.html> (date of access: 03.06.2021).
156. Country Profiles. *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL : <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/country-profile/index.html> (date of access: 25.05.2021).
157. Control of corruption by country, around the world | TheGlobalEconomy.com. *TheGlobalEconomy.com*. URL : https://www.theglobaleconomy.com/rankings/wb_corruption/ (date of access: 20.03.2021).
158. Corruption Perceptions Index 2020 for New Zealand. Transparency.org. URL : <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl> (date of access: 22.03.2021).
159. Home – Transparency.org. URL : https://www.transparency.org/files/content/pressrelease/2012_CPIShortMethodologyNote_EMBARGO_EN.pdf (дата звернення: 20.05.2021).
160. Democracy Index 2020 – Economist Intelligence Unit. *Economist Intelligence Unit*. URL : <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2020/> (date of access: 13.04.2021).

АНОТАЦІЯ

Дипломної роботи

на здобуття магістерського рівня вищої освіти за спеціальністю «Політологія»

Тема: Роль деяких конвенційних механізмів у результатах антикорупційних політик(узагальнення 50-ти держав)

Студентка: Сапігура Софія Олексіївна

Рік навчання, факультет: 2019 – 2021 рр., факультет соціальних наук і соціальних технологій

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, Нестеренко О.В.

Рецензент _____
(вчений ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Захищена “ ____ ” _____ 200_ р.

Короткий зміст роботи

Шляхом статистичних методів аналізу перевірено припущення, що з проходженням конвенційного механізму у сфері протидії корупції індекси CoC, CPI країни покращуються. Припущення підтверджується стосовно країн з гібридним режимом, крихких демократій, автократій, і спростовується по відношенню до повних і крихких демократій, при тому що значення останніх двох перебувають у вищому діапазоні, аніж значення трьох попередніх. Не залежно від політичного режиму, який задає національний контекст, конвенційні механізми у сфері протидії корупції виконують координуючу, нормотворчу, консультативну і навіть каральну ролі.

Short summary:

The statistical methods of analysis test the assumption that by a country's compliance within the conventional mechanism in the field of anti-corruption its CoC, CPI indices rise. The assumption is confirmed in relation to hybrid regime countries, flawed democracies, and authoritarian countries, but the assumption is refuted in relation to full and flawed democracies, with the values of full and flawed democracies being in higher boxplot ranges than the values of hybrid regime countries, flawed democracies, and authoritarian countries. Regardless of the political regime, that sets the national context, conventional anti-corruption mechanisms play coordinating, norm-forming, consulting, and even punitive roles.